

บันทึก

ประกอบด้วยบรรณานุกรม

วิชา

ปัญหาปรัชญา

(PHILOSOPHY)

คำนำ

บันทึกประกอบคำบรรยายวิชาปัญหาปรัชญา^{นี้} ผู้รวบรวม ได้พยายามเรียบเรียงเนื้อหาสาระที่สำคัญ โดยยึดถือเอาคำบรรยายของอาจารย์ผู้บรรยายเป็นหลัก และอาจจะมีส่วนปลีกย่อยอื่น ๆ บ้าง ตามสมควร

“ปรัชญา” เป็นวิชาที่ฟังสนุก จึงเป็นเหตุให้ผู้ฟังการบรรยายส่วนใหญ่เพลินจนลืมจด บางคนก็อาจจะตั้งใจจดแต่ไม่ได้ทำความเข้าใจกับคำบรรยายนั้นเลย ทำให้เมื่อกลับไปอ่านทบทวน มักไม่ค่อยรู้เรื่อง ดังนั้นผู้รวบรวมจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เพื่อนนักศึกษาทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการอ่านบันทึกประกอบคำบรรยาย^{นี้}บ้างไม่มากก็น้อย แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เข้าใจว่า ผู้รวบรวมจะส่งเสริมให้ท่านเป็นคนเกียจคร้าน ท่านควรจะเข้าฟังการบรรยาย ไม่ใช่ว่ามีคู่มือแล้วไม่เข้าไปฟังเลย เพราะอาจจะมีหัวข้อบางหัวข้อซึ่งอาจารย์ผู้บรรยายอาจจะอธิบายหรือยกตัวอย่างเพิ่ม เพื่อให้เข้าใจดียิ่งขึ้น และอยากจะให้ข้อคิดว่า ท่านจะเข้าใจวิชา^{นี้}ได้ทันนั้นท่านต้องพูดแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งเป็น เพียงการอ่านหรือการฟังอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ

ท้ายบันทึกคำบรรยาย^{นี้} ผู้รวบรวมได้นำเอาข้อสอบของปีก่อน ๆ มาพิมพ์รวมเอาไว้ด้วย เพื่อเป็นแนวทางให้เพื่อนนักศึกษา^{ได้}รู้แนวของข้อสอบบ้าง เพื่อประโยชน์ของตัวท่านเอง.

๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๒

ผู้รวบรวม

สารบัญ

	หน้า
ประวัติ	1
ความเป็นมาของปรัชญา	1
Renaissance	4
Natural Science	5
สาขาของปรัชญา	7
Metaphysics	7
Idealism	8
อะไรคือความจริงสำหรับ Plato	8
Universal & Particular	9
Subjective และ Objective	10
เหตุผล 3 ข้อที่ Plato คิดว่า Idea เป็น Objective	14
Theory of Idea	17
ความคิดของ Plato เกี่ยวกับลารเมือง (นอกเหนือจาก Metaphysics)	19
สรุปเรื่องเกี่ยวกับ Plato	32
Materialism	32
ความเห็นที่แตกต่างกันระหว่าง Idealism กับ Materialism	35
Stimulus & Response	44
Logic (ตรรกวิทยา)	47
Deduction (นิรนัย)	48
Induction (อุปนัย)	50

Epistimology	52
Rationalism	33
Empiricism	55
Ethics	61
Epicureanism	62
Cynicism	63
Stoicism	64
John Stuart Mill (Utilitarianism)	65
Immanuel Kant	69

ข้อสอบ สมัยศึกษาปี ๒๕๐๘-๒๕๑๑

“ปรัชญา”

(PHILOSOPHY)

ประวัติ คำว่า Philosophy มาจากภาษากรีก Philos = ความรัก, Sophia = วิชาความรู้ รวมความแล้วแปลว่า “ความรักในวิชา”

ส่วนคำว่า “ปรัชญา” นั้นมาจากภาษาสันสกฤต ปร = บรม อย่างเอก, ชญา = รู้ รวมกันแล้วแปลว่า “ความรู้อย่างเอก”

ความเป็นมาของวิชาปรัชญา วิชา^{นี้}ถือว่ากำเนิดขึ้นในประเทศกรีกใน ศต. ที่ ๕ ก่อนคริสตกาล (ประมาณ ๒,๕๐๐ ปีมาแล้ว) ในสมัยก่อนนั้นมนุษย์ยังมีความเชื่อว่า สิ่ง^{ทั้ง}หลายในธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก ลมพัด ต้นไม้^{งอก}งาม พระอาทิตย์ขึ้นและตก ท้องฟ้า สิ่ง^{ทั้ง}หลายนี้เป็นผลผลิตที่เกิดจาก^{มือ}ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฉะนั้นกรีกสมัยนั้นจึงเชื่อว่า มีพระเจ้าแห่งลม แห่งพระอาทิตย์ แห่งความรัก แห่งอะไร ๆ หลายอย่าง สรุปแล้วคนสมัยนั้นเชื่อว่าความเป็นไป^{ทั้ง}หลายที่เกิดขึ้นในโลก (ในจักรวาล) เป็นเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในธรรมชาติ เป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นผู้บันดาลให้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น คือสมัยนั้นมนุษย์ไม่ได้เชื่ออย่างสมัยนี้เป็นผลมาจากปรากฏการณ์ที่มีอยู่ในธรรมชาติด้วยกัน ตัวอย่างเช่น ฝนตก เกิดจากน้ำระเหยไปกลายเป็นไอ เป็นเมฆแล้วรับความร้อนกลายเป็นหยดน้ำ ตกมาเป็นฝน คือเกิดจากเหตุการณ์ในธรรมชาติอันหนึ่ง แล้วทำให้เกิดเหตุการณ์ในธรรมชาติอีกอันหนึ่ง แต่พวกกรีกเชื่อว่าสิ่งที่เกิดในธรรมชาตินี้ เกิดจากสิ่งหนึ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติบันดาลให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นได้ นั่น คือ พระเจ้า

ศต. ที่ ๕ ก่อนคริสตกาล มีนักคิดชาวกรีกชื่อ Thales คิดไม่เหมือนคนอื่น คือคิดว่าพระเจ้านั้นอาจมีจริง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติคงจะไม่ใช่พระเจ้าเป็นผู้บันดาลให้เกิดขึ้น คิดว่าปรากฏการณ์และสิ่งทั้งหลายในธรรมชาติต้องมีความสัมพันธ์กัน ทุกสิ่งใน

จักรวาลต้องมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ใช่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาบันดาลให้เกิด
 ขึ้นความสำคัญของ Thales ในประวัติความคิดของมนุษย์ในประวัติปรัชญาก็คือ เป็น
 คนแรกที่คิดว่าธรรมชาติสามารถจะอธิบายได้ ธรรมชาติไม่จำเป็นต้องอาศัยสิ่งที่อยู่เหนือ
 ธรรมชาติมาอธิบาย เป็น system ของมันเอง ด้วยสิ่งทั้งหลายในโลกนี้มันสัมพันธ์
 เกี่ยวโยงกัน มีใช้มีสิ่งไหนมาบันดาล Thales เริ่มต้นโดยเป็นนักธรรมชาตินิยม
 Naturalist คิดว่าสิ่งทั้งหลายในจักรวาลต้องมีความสัมพันธ์กันหมด อยู่ในระบบเดียวกัน
 สิ่งที่มีความสัมพันธ์กันต้องเกิดจากสิ่งเดียวกัน เช่น ก. และ ข. มีความสัมพันธ์กัน ก.
 เป็นที่ ข. เป็นน้อง ทั้งสองสัมพันธ์กันเพราะ ก. และ ข. มีพ่อแม่คนเดียวกัน หลานของ
 ก. และ ข. สัมพันธ์กันเพราะมีปู่คนเดียวกันฉะนั้นในระบบอันหนึ่งซึ่งมีสิ่งต่าง ๆ หลายสิ่ง
 อยู่ในโลก ถ้าสิ่งต่าง ๆ จะเป็นสาเหตุให้มีความสัมพันธ์ต่อกันได้ก็ต่อเมื่อสิ่งเหล่านั้นเกิดจาก
 สิ่งเดียวกัน หรือมีสิ่งบางสิ่งร่วมกัน มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน ความคิดนี้ทำให้ได้ชื่อว่า
 “บิดาแห่งวิชาปรัชญา” หรือ “บิดาแห่งวิชาทฤษฎี” เพราะเขาเห็นความเกี่ยวข้องระหว่าง
 สิ่งทั้งหลายในโลก ว่าสิ่งหนึ่งสัมพันธ์กับสิ่งหนึ่งได้ต้องมีตัวกลาง เขาจึงแสวงหาตัวกลาง
 นี้ว่าตัวร่วมของสิ่งทั้งหลายคืออะไร โดยใช้ความคิด เหตุผลและปัญญา โดยความคิดและ
 เหตุผลเขาคิดว่าตัวร่วมและตัวกลางของสิ่งทั้งหลายคือ “น้ำ” น้ำดูเหมือนจะเป็นวัตถุสิ่งเดียว
 ที่แปลกไม่เหมือน หิน ไม้ ลม เพราะเป็นสิ่งเดียวที่อยู่ได้ถึง ๓ สถานะ บางทีก็แข็ง บางที
 ก็ไหลได้ บางทีก็เป็นลมคือกลายเป็นไอ ฉะนั้นสิ่งทั้งหลายจะแยกแล้วก็มี แข็ง เหลว ไอ
 ก็จะต้องเกิดจากน้ำ

คำตอบนี้จะถูกหรือผิดไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ว่าสิ่งต่าง ๆ ในจักรวาลนี้เป็นระบบ
 จึงหาตัวร่วมของสิ่งทั้งหลายในโลก จุดประสงค์ของวิชา physics คือหาส่วนประกอบของสสาร

จากนั้นก็มีนักปราชญ์หลายคนคิดว่าอะไรเป็นต้นกำเนิดของจักรวาล จนกระทั่ง
 อีก ๑๐๐ ปีต่อมาประมาณ ศต. ที่ ๔ ก่อนคริสตกาลมีนักปราชญ์ชาวกรีกชื่อ Socrates กล่าว
 ว่าแม้เราจะรู้ว่าสิ่งทั้งหลายเกิดจากอะไร จะอธิบายได้ตามความรู้นั้นก็ไม่มีประโยชน์ เพราะ
 ไม่ได้เกี่ยวกับตัวมนุษย์ เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับวัตถุที่อยู่นอกตัวและเรารู้ความเป็นไปของ

ธรรมชาติก็ไม่มีผลในชีวิต สิ่งที่มีมนุษย์ควรศึกษาคือเรื่องของมนุษย์เอง เกี่ยวกับมนุษย์โดยตรง เช่น คนเราเกิดมาเพื่ออะไร มีชีวิตอยู่ไปทำไม อะไรคือจุดหมายปลายทางของมนุษย์ ที่ว่าดีว่าชั่วมีความหมายอย่างไรแน่ อย่างไรดีอย่างไรชั่ว ต้องอยู่อย่างไรจึงจะสมว่าเป็นคน หรือคุณค่าของความเป็นคน พุคอีกนัยหนึ่งคือ เราไม่ควรสนใจในโลกภายนอก ควรสนใจในโลกภายในคือในตัวของเรา คนที่สนใจในสิ่งเหล่านี้เราเรียกว่า Humanist พวกนี้กระตือรือร้นในทางศาสนาและจริยธรรม ฉะนั้นประวัติปรัชญาของตะวันตกจึงเริ่มด้วยความสนใจแบบวิทยาศาสตร์ ถึงระยะที่สองจึงเป็นความสนใจในจริยธรรม

ศิษย์ของ Socrates ก็คือ Plato เป็นนักคิดที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคนหนึ่งของโลก เขาได้ฝันที่จะสร้างระบบปรัชญาระบบหนึ่ง โดยจะพยายามอธิบายทั้งในแง่จริยธรรมและธรรมชาติขึ้นเป็นระบบเดียว ในระบบนี้ธรรมชาติ จริยธรรม ศาสนา ศิลปะอยู่ในระบบเดียวกัน

นักปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่อีกคนหนึ่งคือ Aristotle เป็นศิษย์ Plato ปรัชญาของเขาแตกต่างจากของ Plato ก็พยายามแก้ไขข้อบกพร่องหรือผิดพลาดที่เขาเข้าใจว่า Plato บกพร่อง และพยายามสร้างระบอบของตัวใหม่ให้สมบูรณ์กว่าของ Plato

หลังจากนี้ความคิดในทางปรัชญากลับเสื่อมลงจนถึงสมัยคริสเตียนหรือสมัยกลาง หรือสมัยวิชาปรัชญาของกรีกซึ่งถือว่าเหตุผลเป็นสิ่งสำคัญที่จะหาความจริงได้เสื่อมลง สมัยนี้เหตุผลเป็นรองศรัทธา หมายความว่าวิชาปรัชญา ที่อาศัยเหตุผลเป็นเพียงเครื่องมือของศาสนาที่จะทำให้เข้าใจศาสนาได้ดีขึ้น มีนักบุญองค์หนึ่งกล่าวว่า "เชื่อเสียก่อนแล้วท่านจะเข้าใจ" ก็คือว่าเหตุผลหรือปัญญาโดยตรงจะไม่สามารถที่จะเข้าใจความเป็นจริงได้ จะรู้ก็เมื่อเรามีศรัทธาก่อนแล้วจึงจะรู้ว่าอะไรคือสัจจะ อะไรคือความจริง สมัยนี้เอาหลักปรัชญาของ Aristotle และ Plato มาใช้ให้เข้ากับความเชื่อในพระเจ้าของตน นักปรัชญาส่วนหนึ่งจึงเป็นพระ เป็นนักบุญ

ถึงศต. ที่ ๑๕ ถือว่าเป็นยุคใหม่ของปรัชญา มีนักคิดหลายคนพยายามดึงเอาเหตุผลเป็นเครื่องมือแสวงหาความจริง พวกนี้ค่อย ๆ ห่างออกจากความคิดทางศาสนาที่ว่า

ศรัทธาเท่านั้นที่จะเห็นสัจธรรม ^{สมัย}ยุคหนึ่งได้ชื่อว่า "บิดาของปรัชญายุคใหม่" คือ René Descartes ชาวฝรั่งเศส คิดว่าเหตุผลเท่านั้นที่จะให้ความจริง ได้สอนให้คอยสงสัยทุกอย่างที่จะสงสัยได้ จนกระทั่งได้เหตุผลแล้วเราไม่สงสัยอะไรอีกจึงจะเชื่อสิ่งนั้น

ในยุค Renaissance ความคิดของชาวยุโรปเริ่มหันเหจากอิทธิพลของศาสนจักรและทฤษฎีทางศาสนาซึ่งเคยควบคุมจิตใจชาวยุโรป เมื่อสังคมเจริญขึ้น วิทยาศาสตร์ก็แยกตัวเป็นอิสระและศาสนาเกิดมีข้อขัดแย้งไม่ลงรอยกันเช่น ^{นี้}ความศักดิ์สิทธิ์ของสมัยกลางก็เริ่มเสื่อมลง ประชาชนเริ่มมีความคิดของตนเอง ฉะนั้นปรัชญาเริ่มกลายจากปรัชญาทางศาสนามาเป็นปรัชญาของบุคคล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะค้นหาความจริงเกี่ยวกับโลกปัจจุบัน ปรัชญาเมธีเล็กใช้ภาษาลาตินซึ่งเป็นภาษาสากล หันมาฟื้นฟูภาษาของชาติ ศูนย์กลางของอารยธรรมไม่ได้มีอยู่แต่ที่กรุงโรมและกรุงปารีสเท่านั้น ยังมีเมืองอื่น ๆ ที่กลายเป็นแหล่งศึกษาของยุโรป เช่น Oxford Vienna Heidenburg สามัญชนเริ่มสนใจในปรัชญาไม่เพียงแต่นักบวชและพวก Scholars (เป็นพวกที่มีความรู้ภาษาในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง) อุดมคติที่แท้จริงของสมัย ^{นี้}ก็คือ การแสวงหาความรู้เพื่อความรู้ และเสรีภาพในการศึกษาค้นคว้า (The Ideal of knowing for its own sake and the free work of knowing) เพราะถูกกดขี่มากในสมัยกลาง สมัย ^{นี้}วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญในวิวัฒนาการของปรัชญาสมัยใหม่ ฉะนั้นเช่นเดียวกับวิทยาการอื่น ได้มีการรื้อฟื้นปรัชญากรีกและศึกษากันอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะปรัชญากรีกเน้นความสำคัญของเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ จริงอยู่ในสมัยกลางปรัชญาของ Plato และ Aristotle เป็นที่ศึกษากันมากเหมือนกัน แต่อยู่ในขอบเขตที่เข้มงวดของทฤษฎีทางศาสนาและนักปรัชญาก็มุ่งที่จะศึกษาแต่ในทางจิตวิญญาณ คือศึกษาไปทางแนวของศาสนา

ความหมายของ Renaissance แปลว่า การเกิดใหม่เมื่อพูดถึงอารยธรรม ก็หมายถึงการฟื้นฟูอารยธรรมของกรีกและโรมันอีกครั้ง เมื่อเปลี่ยนแปลงปรับปรุงความคับแคบและความคิด จิตใจสมัยกลางมาสู่ความเจริญสมัยใหม่ ชาวยุโรปหันความสนใจจากการศึกษาทฤษฎีที่เข้มงวดแบบโบราณมาสู่การทดลองของวิทยาศาสตร์ จากความเชื่อมงายปราศจากเหตุผลมาสู่ความสงสัยในทุก ๆ สิ่ง skepticism (พวกที่ไม่เชื่อมงายสงสัยในทุกสิ่ง) พวก

นี้จะเชื่อได้ต่อเมื่อทำการทดลองและสำรวจด้วยเหตุผลเท่านั้น อำนาจของศาสนจักรเปลี่ยนมาอยู่ในมือของประชาชน ทุกคนมีความสำคัญและเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นของตัวเอง ส่วนบุคคล Individual การที่ได้อธิปไตยอารยธรรม Classic ขึ้นมาใหม่เพราะอารยธรรมนี้มีปรัชญาความคิดและศิลปะที่สนองความต้องการของยุคใหม่เหล่านี้ ฉะนั้นถ้ามองย้อนหลังไปสู่ความรุ่งเรืองในอดีตกาลและนำมาเป็นแบบสมัย ก็เพื่อที่จะช่วยขยายจิตใจและความคิดของมนุษย์ให้กว้างขวางและมีอิสรภาพมากขึ้น ให้เห็นความสำคัญของมนุษย์ส่วนบุคคล ดังเช่นปรัชญาเมธีคลาสสิกได้เคยศึกษา และชี้แจงไว้อย่างลึกซึ้ง นี่เป็นเหตุสำคัญเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวยุโรปมั่นใจในตนเองยิ่งขึ้น ที่จะศึกษาความรู้ทั้งด้านปรัชญาและสินค้า

สมัยนี้เริ่มตั้งแต่ ศต. ที่ ๑๕ เป็นต้นมา ตอนต้นจัดเป็น Humanism เริ่มราว ศต. ที่ ๑๕—๑๖ ระยะเวลาเป็นการเป็นเปลี่ยนแนวความคิดเพื่อเตรียมการสำหรับแนวใหม่ โดยนำความคิดกรีกมาแทนความสมัยกลาง

Natural science ศต. ที่ ๑๖ เป็นต้นมาเป็นระยะที่มีการค้นคว้าแผนใหม่ตามหลักของ Natural Science แต่ก็ยังไม่ขาดความสัมพันธ์กับ Humanism เสียเลย ทั้งนี้เพราะยังต้องอาศัยปรัชญากรีกอยู่นั่นเอง ที่เกิดของ Natural Science เพราะถูกกดตันในสมัยกลางมาก ถูกกดตันในความคิดไม่ให้สงสัยในสิ่งใด เมื่อมีโอกาสจึงเกิดสงสัยในเรื่องเกี่ยวกับพระเจ้าว่ามนุษย์มีฐานะอย่างไรในโลกนี้ ทุกอย่างอยู่ใต้ตามกฎของพระเจ้าจริงหรือ ในที่สุดความรุนแรงในความคิดก็ถดถอย แต่ยังคงอยู่ ศต. ที่ ๑๖ เรื่อยมาจึงศึกษาคู่กันไป

ตั้งแต่ Thales จนถึง René Descartes วิทยาการไม่ว่าสาขาไหนยังเป็นปรัชญาอยู่ ศต. ที่ ๑๕—๑๖ วิชาวิทยาศาสตร์ได้แยกออกจากปรัชญา หมายความว่าการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติได้เจริญขึ้น มีการทดลองสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริง จึงแยกออกจากปรัชญา แต่สมัยต้นๆ ก็ยังเรียกว่า Natural Philosophy ปัจจุบันมหาวิทยาลัยบางแห่งในยุโรปก็ยังใช้คำนี้ อยู่ คือเป็นการแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวกับธรรมชาติ เมื่อแยกออกไปแล้ว วิชานี้ยังไม่สามารถค้นพบความจริงทุกอย่างที่เกี่ยวกับจักรวาล ยังมีขอบเขตจำกัด วิทยาศาสตร์ต้องยอมรับบางอย่างเป็นสมมุติฐานเบื้องต้นในการศึกษา ตัวอย่าง เช่น วิทยาศาสตร์

ไม่ว่าแขนงไหนจะศึกษาแต่สิ่งประสาทมัมผัสทั้ง ๕ สัมผัสได้ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย
 สิ่งใดสัมผัสไม่ได้จะไม่อยู่ในขอบเขตของวิทยาศาสตร์ สิ่งที่อยู่นอกขอบเขตจะมีหรือไม่ นัก
 วิทยาศาสตร์ไม่สามารถให้คำตอบได้ โลกแห่งความจริงของวิทยาศาสตร์ต้องเป็นโลกที่
 สัมผัสได้

ฉะนั้นแม้จะแยกออกจากปรัชญา การศึกษาว่าอะไรเป็นจริง อะไรไม่จริงก็ยัง
 เป็นหน้าที่ของวิชาปรัชญาอยู่ เพราะวิทยาศาสตร์อยู่ในขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรม ส่วน
 ปรัชญาต้องการหาความจริงที่สุด ไม่ได้อยู่ในขอบเขตของอะไร เชื่อว่าเหตุผลจะถึงความ
 จริงได้ แต่การทดลองในวิทยาศาสตร์ต้องอาศัยประสาททั้ง ๕ เป็นพื้นฐาน สิ่งใดที่อยู่
 เหนือจะไม่อยู่ในขอบเขตของวิทยาศาสตร์

ปลายศต. ที่ ๑๘ ถึงต้น ศต. ที่ ๑๙ มีวิชา Social Science เกิดขึ้น เช่น
 จิตวิทยา สังคมวิทยา มนุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ วิชาเหล่านี้พยายามหากฎเกณฑ์แต่ไม่
 ใช้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติเป็นกฎเกณฑ์เกี่ยวกับชีวิต สังคมของมนุษย์ วัตถุประสงค์ศึกษาเป็นคน
 ไม่ใช่ธรรมชาติ คนที่อยู่ร่วมกัน สามารถศึกษาเกี่ยวกับคนนั้นอย่างไรบ้าง ทางวิทยาศาสตร์
 และสังคมศาสตร์ต้องการอย่างเดียวกัน สังคมศาสตร์ต้องการอธิบายมนุษย์ วิทยาศาสตร์
 อธิบายธรรมชาติ

ปรัชญาเริ่มด้วยการสนใจธรรมชาติ สมัย Socrates จึงเริ่มสนใจมนุษย์ ในชีวิต
 ของมนุษย์จิตวิทยาศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ว่า ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น สังคมศาสตร์เมื่อ
 อยู่ด้วยกันจะต้องทำอย่างไร วิชาที่ไม่พูดถึงบางอย่างที่มนุษย์รู้จัก เช่น คุณค่าต่าง ๆ ของ
 มนุษย์ วิชาเหล่านี้ไม่ได้สนใจว่าอะไรควรอะไรไม่ควร อะไรดีอะไรไม่ดี สนใจแต่อะไรเป็น
 จริงคือศึกษาข้อเท็จจริง อะไรคือสิ่งที่กำลังเป็นอยู่ แต่ไม่เคยเถียงกันว่าอะไรคือสิ่งที่ควร
 จะเป็น.

วิทยาศาสตร์ศึกษาปรากฏการณ์ของธรรมชาติไม่สนใจว่าควรเอาสิ่งนี้ไปทำอะไร
 ให้ทราบถึงวิธีการที่เราจะบรรลุสิ่งหนึ่ง สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไม่ได้ศึกษาถึง Value
 ว่าอะไรคือสิ่งที่ควร

สาขาของปรัชญา แบ่งออกเป็น ๔ สาขา (ไม่ตายตัว) คือ.—

๑. Metaphysics ศึกษาว่าอะไรคือความเป็นจริง อะไรคือสิ่งที่เป็นจริง (Reality) คนส่วนใหญ่มักจะทักท้วงเอาว่าอะไรที่เห็นจับต้องได้ จะต้องเป็นจริง แต่เราจะสรุปได้อย่างไรว่าอะไรที่ตาไม่เห็นจับไม่ได้ ไม่มีจริง ในปรัชญาเราไม่เชื่ออะไรว่าง ๆ แต่เราพูดกันด้วยเหตุผลว่า โดยเหตุผลแล้วเราจะเชื่อได้หรือไม่ว่า มีความจริงบางอย่างที่อยู่นอกเหนือตา หู จมูก สัน โลกนี้เท่านั้นหรือที่เป็นจริงหรือมีอีกโลกที่ตามองไม่เห็น สภาวะแห่งความจริงมีจริงหรือไม่ เหตุผลจะทำให้เชื่ออย่างไร ผี นิพพาน พระเจ้ามีจริงหรือไม่

๒. Logic (ตรรกวิทยา) พิจารณาถึงหลักเกณฑ์ที่เราจะตัดสินว่าการอ้างเหตุผลอย่างไรใช้ได้ อย่างไม่ได้ จะพิจารณาว่าน่าเชื่อมากน้อยแค่ไหน

๓. Epistemology แปลว่า ความรู้ ต้องการพิจารณาเรื่องราวอะไรคือความจริง (truth) เช่น มุมทั้งสองของรูปสามเหลี่ยมรวมกันเท่ากับสองมุมฉากจริงหรือไม่ ความรู้ทั่วไปของมนุษย์มาจากไหน อะไรคือต้นกำเนิดความของมนุษย์ มีความจริงที่ตายตัวหรือไม่ อะไรหรือมาตรฐานที่จะวัดว่าอะไรจริง ความรู้ของมนุษย์มีขอบเขตหรือไม่ เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความรู้โดยทั่ว ๆ ไปว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร

๔. Axiology เกี่ยวกับคุณค่า Value เช่นพูดว่า เมื่อคืนนี้ ก. ไปช้อปปิ้งของข. แสดงว่าเราพูดถึงคุณค่าในการทำดีที่ชั่วของเรา ดีชั่ว ผิดถูก สวยงาม ยุติธรรม เหล่านี้เป็นทั้งนั้น Cheque ก็เป็น Value ของเศรษฐศาสตร์ สิ่งใดดีเมื่ออยู่ที่ใดก็ต้องดีเสมอ บางอย่างเมื่ออยู่ที่หนึ่งจะดี บางที่ก็ไม่ดี ถ้าดีว่าความดี ความชั่วเป็นสิ่งสมมุติแล้วก็ไม่มี ความหมายอะไร เพราะดีหรือชั่วก็เท่ากัน จึงควรคิดว่าดีชั่วมีจริงหรือไม่

Metaphysics เป็นพื้นฐานของวิชาปรัชญา ศึกษาค้นคว้าอภิปรายกันในเรื่องอะไรคือความเป็นจริง อะไรคือสิ่งที่เป็นจริง อะไรจริงหรือไม่จริง

ทำไมวิชา^{นี้}จึงเป็นพื้นฐาน ก็เพราะตัวอย่างเช่น ในวิชาจริยธรรม การที่เราจะทราบว่าดีเป็นอย่างไร ชั่วเป็นอย่างไร ถูกผิดเป็นอย่างไร เราต้องทราบก่อนว่าอะไรจริง

อะไรไม่จริง เราจะทราบว่าคุณเราอยู่ไปเพื่ออะไร จะต้องทราบก่อนว่าอะไรจริงหรือไม่จริง จึงเป็นปัญหาพื้นฐานที่ทำให้เรามีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เป็นเหตุผลเกี่ยวกับความเชื่อของเราในท่านอื่น ๆ

อะไรคือความเป็นจริง คำตอบทั้งหลายพอจะประมวลเป็นหลักใหญ่ได้ ๒ พวก คือ.—

๑. คำตอบของกลุ่ม Idealism
๒. คำตอบของกลุ่ม Materialism

Idealism นักปราชญ์ทาง Idealism มีทั้งชาวตะวันตกและตะวันออก มีหลายคน หลายสำนัก แต่ละสำนักก็มีความเห็นแตกต่างกันไปบ้าง แต่มีความเห็นบ้างอย่างเหมือนกัน ในเรื่องที่สำคัญบางอย่าง ซึ่งความเห็นที่เหมือนกันนี้ทำให้จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ตัวอย่างของปรัชญาของผู้มีความเห็นทางนี้คือ ปรัชญาของ Plato

อะไรคือความจริงสำหรับ Plato

ก่อนอื่นเขาคงสมมุติฐาน (Assumption) ขึ้นมาว่า อะไรจะจริงหรือไม่เปลี่ยนแปลง จะคงทนถาวร ไม่สูญสลาย ไม่ถูกทำลาย สิ่งที่เปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งไม่จริง สิ่งจริงต้องไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา สถานที่สิ่งแวดล้อม ฉะนั้นตามหลักนี้ถ้าใครถือว่าสิ่งที่เป็นจริงต้องไม่เปลี่ยนแปลงคงตายตัว เราจะต้องรับว่าโลกที่เห็นอยู่ทุกวันนี้เป็นโลกที่ไม่จริงแท้ เพราะโลกที่เห็นประกอบด้วยบ้านเรือน ดิน น้ำ ไม้ เหล็ก ทอง สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดคงที่ ฉะนั้นตามความคิดของ Plato สิ่งเหล่านี้จึงไม่จริง แต่ Plato ก็ไม่ได้บอกว่าเป็นไม่จริงเพียงแต่มันไม่จริงแท้

ถ้า Plato ถือเป็นจุดตั้งต้นว่าสิ่งเป็นจริงต้องคงที่ถาวร เขาคงรับว่า

๑. โลกทุกวันนี้ไม่จริง
๒. สิ่งที่เขาคิดว่าคงที่ ถาวรนั้น มีหรือไม่

คำตอบของเขามีปัญหาคือว่า "สิ่งนั้นคืออะไร"

Universal & Particular

Universal คือสิ่งที่เป็นสิ่งอื่นได้หลายสิ่ง คนทุกคนต่างก็เป็น Universal ทั้งนั้น เพราะทุกคนก็เป็นคน เรียกว่าคนกันทั้งนั้น

Particular คือสิ่งที่เป็นตัวของมันโดยเฉพาะ ถ้าหายไปจะไม่มีสิ่งอื่นมาแทนมันได้ แต่อาจมี Particular อื่นที่มาใช้แทนมันได้ แต่แทนมันไม่ได้ ฉะนั้นโลกของเราจึงประกอบไปด้วยสิ่งที่เป็น Particular

Plato เห็นว่า Particular ไม่จริงเพราะเป็นสิ่งที่เราจับต้องได้ เห็นได้ สัมผัสได้ ก่อให้เกิดเสียง กลิ่น รสได้ คือสิ่งที่เราสามารถรู้จักได้ด้วยตา หู จมูก ลิ้น กาย Particular เป็นสิ่งที่ต้องอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง คือ กินที่ มีขอบเขต สิ่งทีกินก็คือสิ่งที่ต้องอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง ในเวลาหนึ่ง สิ่งอื่นจะอยู่ตรงนั้นในเวลาเดียวกันไม่ได้และอีกประการหนึ่ง Particular หนึ่ง Particular ใดจะกินที่สองแห่งในเวลาเดียวกันไม่ได้ คือถูกจำกัดด้วยสถานที่ นอกจากนั้นยังเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องด้วยเวลา มีอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ไม่มีทุกเวลาเช่นโต๊ะตัวหนึ่งสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ถูกทำลาย พ.ศ. ๒๕๐๒ มีเฉพาะชั่วหนึ่งคือเวลา (๒๔๙๐ - ๒๕๐๒) หรือช่วงเวลาของภูเขาถูกหนึ่งเป็นเวลา x ล้านปี ก่อนเวลานั้นมันไม่มี หลังเวลานั้นไม่มี มันเป็นสิ่งเฉพาะเวลามีเฉพาะบางเวลา ไม่มี Particular ใดในโลกที่มีอยู่ตลอดเวลา เป็นสิ่งที่มีขอบเขตจำกัด ฉะนั้นจึงไม่ใช่ความเป็นจริงสำหรับ Plato

Plato เห็นว่า Universal มี แต่ Universal ไม่ถูกกำหนดเหมือน Particular เช่น คน ๆ น้อย ๆ หนึ่งคนในเวลานี้ แต่ตรงที่อื่น ๆ มีคนอยู่มีอยู่ทั่ว ๆ ไปทุกหนทุกแห่ง ไม่ถูกจำกัดด้วยสถานที่ ไม่เกี่ยวเนื่องด้วยเวลา จึงเป็น Universal สิ่งสากลไม่จำเป็นต้องมีตัวตน เช่น สีเหลือง ขาว ฉะนั้น Universal ไม่อยู่เฉพาะที่ ในขณะที่ Particular ถูกจำกัดด้วยเวลา Universal ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลา เสือตัวนี้เป็น Particular เสือเฉย ๆ เป็น Universal เสือตัวนี้มีอายุ แต่เสือไม่มีอายุ ไม่เกิด ไม่สูญ มีอยู่ตลอดเวลา Universal ไม่เกิดไม่สูญ

เพราะ Particular ใด ๆ หนึ่ง แต่สิ่งที่ชาวทุกสโตนีย่อมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ชาวหมกหรือ ไม่หมก เพราะอาจเกิดสัขาขึ้นมาได้ มันมีแต่ยังไม่ปรากฏให้เห็น

ต้องแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างจริงกับสิ่งที่ปรากฏ ถ้าแม้ว่าเราจะทำลาย Particular ที่ชาวหมกไป หมายความว่า ความไม่ได้ปรากฏในสิ่งใดพร้อมที่จะปรากฏได้ เสมอ ข้อสำคัญ "สิ่งที่เป็นอย่างจริงไม่จำเป็นต้องปรากฏ แต่สิ่งที่ปรากฏต้องเป็นความปรากฏ ของสิ่งที่เป็นอย่างจริง"

นอกจากนี้ Universal ยังมีสิ่งอื่นอีก เช่น ความดี ตัวอย่าง ตอนเช้าของคนที่ เข้าถนน เป็นการกระทำที่ Particular ความสวยเป็น Universal เพราะมีสิ่งสวยได้ คือ เป็น เป็น Universal ยุติธรรมก็เป็น Universal การกระทำครั้งหนึ่งยุติธรรมครั้งหนึ่งยุติธรรมก็เป็น Universal เพราะฉะนั้น Universal จึงมีความหมายกว้างขวาง

สำหรับ Plato คิดว่าความเป็นจริง สิ่งที่เป็นจริง จะต้องตายตัวไม่เปลี่ยนแปลง Particular สัมผัสได้ด้วยประสาททั้ง ๕ ไม่มี Particular ใดเป็นสิ่งถาวร

Subjective อัจฉริยะ หรือ อัจฉริย และ **Objective** ปรนัย หรือ วัตถุวิสัย

สิ่งที่ เป็น Subjective สิ่งนั้นมีอยู่เฉพาะในใจของแต่ละคน ใจของแต่ละคนคิด เอง นึกขึ้นมาเอง เช่น ข้อสอบที่เราต้องใช้คำพูดของเราตอบเองเรียกว่าเป็น Subjective เพราะอาจารย์แต่ละคนที่เป็นผู้ตรวจจะให้คะแนนไม่เท่ากัน แล้วแต่ใจของคนตรวจ แต่ถ้า เป็นการชั่งตวงวัดแล้ว จะได้คะแนนเท่ากันหมด เพราะไม่ได้อยู่ที่ใจของผู้ตรวจ ทำได้ เท่าไรก็ได้คะแนนเท่านั้น

Objective หมายความว่าสิ่งนั้นไม่ได้ถูกใจของใครกำหนดขึ้น แต่มีอยู่ในตัว สิ่งนั้นเองตัวอย่างเช่น ภาพ ๆ หนึ่ง คนสองคนจะมองไม่เหมือนกัน คนหนึ่งบอกว่า สวย อีกคนหนึ่ง อีกคนหนึ่งบอกว่าไม่สวย แสดงว่าในตัวของมันเองความสวยไม่มีเป็น สิ่งที่มีขึ้นอยู่กับจิตใจของแต่ละคน เพราะฉะนั้นค่า Value ของมันเป็น Subjective ไม่มีในตัว มันเอง ฝ่ายที่เชื่อว่าค่าของความสวยเป็น Objective เขาเชื่อว่าภาพนั้นมันต้องเป็นอย่าง

หนึ่ง คือ อาจสวยหรือไม่สวยแต่การที่มี ๒ ที่ชนะเพราะคน ๆ หนึ่งมองเห็นสิ่งหนึ่งในภาพ^๕ อีกคนตาบอดไม่เห็นความสวยงามในตัวของมัน

การที่คนมองไม่เห็นความสวยในภาพไม่ได้แสดงว่าภาพนั้นไม่สวย ฉะนั้นฝ่ายที่เชื่อว่า Value เป็น Objective ก็เชื่อว่า ถ้าภาพสวยความสวยอยู่ที่ภาพนั้นอยู่ที่ Objective คือความสวยมีจริงไม่ได้อยู่ที่ใจ ที่จริงสิ่งที่อยู่ที่ใจถ้าจะว่าไปแล้วไม่มี ตัวอย่างเช่นสิ่งที่มิใช่ใจเช่น “ขณะนั้นผมกำลังนึกว่ามีรถคันหนึ่งทราบใดที่คิดว่ามีรถคันนั้นก็มีสำหรับผม แต่เมื่อใจไม่คิดถึงรถคันนั้นก็หายไป” เช่นนี้เราพูดว่ารถคันนั้นความจริงของมันเป็น Subjective ความจริงของมันเป็นเฉพาะในใจ

บางอย่างของ Objective มีจริงโดยไม่ต้องอาศัยใจเช่นรถคันนั้นไม่ว่ามันก็มีอยู่เพราะความเป็นตัวของมันไม่ได้อยู่ที่ใจ ฉะนั้นขณะนี้เรากล่าวได้ว่าการที่สิ่ง ๆ หนึ่งมีจริงหรือไม่พูดได้ ๒ แง่ คือ มีจริงแบบ Objective และ Subjective

Universal มีจริงหรือไม่ คนส่วนมากอาจคิดว่า Universal เป็นเรื่องที่ใจสร้างขึ้น เช่นเด็กเห็นกระดาษแผ่นหนึ่ง ผู้ใหญ่บอกว่า “กระดาษขาว” ก็อาจคิดว่าขาวเป็นรูปร่างแบบนี้ แต่เมื่อเห็นชอล์กสีขาวเข้าก็เริ่มรู้ว่า “ขาว” ไม่ได้มีรูปร่างแบบ “กระดาษ” เมื่อเห็น “น้ำมัน” ก็เห็นว่าขาวเหมือนกัน จึงสร้างมโนภาพว่า “ขาว” เป็นแบบนี้ ไม่ได้มีตัวตนแต่เป็นลักษณะหนึ่ง เมื่อไปเห็นสิ่งที่ ๔ เช่น x เขาเห็นว่า เป็นลักษณะเดียวกันก็จะบอกได้ว่า “ขาว”

ในทัศนะของบางคนบอกว่าขาวไม่มี อยู่ที่ใจของคนเกิดขึ้น สร้างไว้สำหรับตัดสินว่า สิ่งต่อไปนี้จะ “ขาว” หรือ “ไม่ขาว” ตามความเห็น^๕ ความขาวเป็น Subjective

แต่ Plato คิดว่าถ้าเป็นอย่างนี้จะใช้ไม่ได้ เขาคิดว่าถ้าความขาวเป็น Subjective หรือ Universal เป็น Subjective ผลที่เกิดขึ้นคืออะไร ๆ จะไม่จริงหมด เช่น ถ้า Universal เป็น Subjective ชอล์กสีขาว ถ้าความขาวขึ้นอยู่กับใจเรา ไม่มีอยู่ในแท่งชอล์กจริง ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ถ้าใจเราสลายไปความขาวของชอล์กจะสลายไปด้วยหรือเปล่า ถ้ารถที่คิดขึ้น

เป็น Subjective ถ้าเราอนตลัษฏาก็หายไปด้วย ฉะนั้นที่ Universal ใจของเราจะบอกว่า สิ่งนี้สีขาวไม่ได้ ซึ่งกลายเป็นว่าความขาวเป็นสิ่งที่สมมุติขึ้น ไม่มีจริงเหมือนกัน ภาพที่ไม่มีอะไรเลย แต่เราสมมุติให้มันสวย ถ้าเราเชื่อว่าคุณสมบัติเช่น "ขาว แข็ง เขียว" ไม่ใช่ สิ่งสมมุติมันจะต้องมีจริง

Plato คิดว่า "สีขาว" เป็นจริง แต่เป็นจริงโดยเราไม่สามารถเห็นมันได้ คือ ตาเห็นไม่ได้ เราเห็นแต่ปรากฏการณ์ของสิ่งที่ขาว เห็นแต่ปรากฏการณ์ของความขาว เช่น เราไม่เคยเห็นตัวจริงของนาย ก. แต่เราเห็นภาพของนาย ก. ซึ่งอาจมีหลายภาพ เราเห็นภาพแต่ละภาพซึ่งเสมือนเป็นตัวแทนตัวจริงของนาย ก. แต่เป็นตัวแทนบางส่วนของความจริง ไม่มีภาพใดจะแทนได้ทั้งตัว คือแทนได้เฉพาะด้านข้าง ด้านหน้า ภาพแต่ละภาพเหมือน Particular ตัวจริงเหมือน Universal ถ้าเปรียบ Universal เป็นตัวจริง Particular ก็เหมือนของจำลอง ฉะนั้นความจริงอันหนึ่งอาจปรากฏในหลายสิ่งได้ และวัตถุหรือสิ่งที่ไปปรากฏนั้นอาจต่างกันก็ได้เช่น ความขาวไปปรากฏในของเหลว คือ น้ํานม ในของแข็งคือกำแพงตึก ในเลือด ในกระดาษ มันอาจปรากฏชัดในสิ่งหนึ่งแต่อีกสิ่งอาจไม่ชัดก็ได้ เช่นกระดาษแผ่นหนึ่งขาวกว่าอีกแผ่นหนึ่งหมายความว่าสิ่งนี้เป็นตัวแทนของความขาวได้ดีกว่าอีกสิ่ง ฉะนั้น ที่เราใช้คำว่า "ขาวกว่า ดำกว่า" ที่จริงเราใช้คำผิด ที่จริงมันเป็นตัวแทนได้ดีกว่าหรือไม่เท่านั้น ฉะนั้นตามความคิดของ Plato ความจริงมีอยู่แต่ตาเราไม่เห็น เราเห็น Particular แล้วก็มองลึกเข้าไปเห็น Universal จึงพูดได้ว่าไม่มีใครเห็นสีขาว แต่เรามองทะลุกระดาษสีขาวขึ้นไปเห็นความขาวที่ใจของเรา เพราะ Universal เป็นสิ่งที่รู้จักไม่ได้โดยประสาททั้ง ๕ แต่เรารู้จักมันโดยผ่าน Particular ประสาททั้ง ๕ รู้จัก Particular และเป็นเครื่องช่วยให้จิตเห็น Universal ระหว่าง Universal และ Particular Universal ย่อมเป็นจริงและไม่พึ่งความเป็นจริงของ Particular เพราะ Universal มีอยู่โดยตัวของมันได้โดยไม่ต้องมี Particular แต่ที่ Particular เป็นได้เพราะมี Universal เพราะเป็นแค่เพียงตัวแทนของ Universal เป็นการปรากฏตัวของ Universal

เปรียบเทียบกับคนแม้จะไม่มีรูปถ่ายก็ยังเป็นตัวเขาได้ แต่รูปถ่ายจำเป็นต้องเป็น
ของคน ๆ หนึ่ง

คนมักจะถามว่า Universal อยู่ที่ไหน มันมีอยู่ทุกแห่งไม่จำเป็นต้องปรากฏแต่
อาจปรากฏได้ ที่สี ๆ หนึ่งใครบอกชาวักได้ ไม่ชาวักได้ แสดงว่าสีขาวไม่มีจริง แต่ถ้า
ยอมรับว่าสีขาวมีจริงจะยอมรับว่าสีอื่นเป็น Subjective ไม่ได้

Plato คิดว่าสีพวกนี้เป็นหุ่นจำลองของความขาว เมื่อคนแรกเห็นสีนี้ใจเขาก็
ทะลุมาเห็นความขาวซึ่งตายตัว ข. เห็นวัตถุ ๓ สิ่งก็เห็นความขาวเหมือนกัน ฉะนั้นการที่
จะขาวหรือไม่ต้องวัดด้วยตัวเดิม แต่ที่เห็นต่างกันไปเพราะว่าเมื่อ ก. เห็นวัตถุทั้ง ๓ สิ่งก็
เห็นความขาวอย่างถูกต้องเพราะบัญญัติ ส่วน ข. เห็น ๓ สิ่งนี้แล้วเห็นความขาวผิดไปจึง
ตัดสินใจผิด แต่การตัดสินใจผิดไม่ได้หมายความว่า ข. ถูกแต่หมายความว่า ข. ผิด คือถ้า
ความขาวมีจริง เราต้องยอมรับว่าที่คน ๒ คน ๆ หนึ่งว่าขาวอีกคนไม่ขาว ๑ ใน ๒ ต้อง
ถูก อีกคนต้องผิด จะถูกทั้งคู่ไม่ได้ ถ้าถูกทั้งคู่หมายความว่าสีขาวไม่เป็นจริง

ฉะนั้นตามความคิดของ Plato Universal จึงจริงกว่า Particular Particular
จะเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ไม่กระทบกระเทือน Universal เช่น เงานกับไม้ เมื่อโตมีแสงไฟ
เงานก็มี เมื่อดับเงานก็หายไป โลกของ Plato จึงเป็นครึ่งจริงและไม่จริง เพราะ Particular
ต่าง ๆ ในโลกมีอยู่จริงแต่มีวันดับสูญไป แต่ Universal มีอยู่จริง ๆ ไม่มีวันดับสูญ

Plato ใช้คำว่า Idea แทนคำว่า Universal Idea ทั่วไปหมายถึงความคิดเห็น
ซึ่งไม่มีอยู่ทั่วไป คืออาจเกิดขึ้นในใจของคน ๆ หนึ่งโดยตัวมันเอง ถ้าไม่มีใจมันจะมีไม่ได้
จึงไม่ใช่ Universal ของ Plato เพราะ Universal ของ Plato เป็นความจริงแบบ Objective
เพราะไม่ได้เกิดขึ้นในใจ เป็นสิ่งที่ใจสร้างขึ้น ขณะนั้นเราไม่มี Idea เราคิดอะไรขึ้นก็มี Idea
เราเป็นผู้สร้างตามความหมายทั่วไปจึงเป็นสิ่งที่ Subjective คือมีอยู่ได้เฉพาะในใจ แต่ตาม
ความหมายของ Plato คือ Objective จึงเป็นความจริงต่างหากนอกเหนือจากใจ แต่ก็มีบาง
อย่างที่มีใจเข้าไปเกี่ยวข้อง Idea ของเขาไม่ใช่สิ่งที่ใจสร้างขึ้น แต่จะรู้ได้ก็โดยใจเท่านั้น
จิตเท่านั้นที่จะรู้ถึง Idea ประสาททั้ง ๕ ไม่สามารถรู้จัก Idea ได้เพราะรู้จักแต่ Particular
ซึ่งสัมผัสได้เท่านั้น แต่ของ Plato ปัญหาหรือจิตเท่านั้นที่จะรู้จักได้ เห็นได้

สภาพของ Idea ตามความคิดของ Plato Idea หรือ Universal เป็น Objective มีอยู่นอกเหนือจากใจของแต่ละคน คนจะรู้จักได้โดยผ่าน Particular

เหตุผล ๓ ข้อที่ทำให้ Plato คิดว่า Idea เป็น Objective คือ.—

๑. สมมติว่าถ้าเป็น Subjective แล้วจะเกิดอะไรขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นยอมรับไม่ได้ที่ไม่ยอมรับว่าเป็น Subjective เมื่อไม่ยอมรับว่าเป็น Subjective ก็ต้องยอมรับว่าเป็น Objective

ถ้า Idea เป็น Subjective ชายคนหนึ่งเห็นกระดาษขาวเป็นวัตถุอันที่ ๑ เห็นวัตถุขาวอันที่ ๒ เห็นอันที่ ๓ เห็นอันที่ ๔ ใจเขาก็สร้างภาพของความขาวขึ้นในใจ หมายความว่า Universal หรือ Idea เป็น Subjective เพราะเดิมภาพนั้นไม่มี ชายอีกคนหนึ่งเห็น Particular ที่ ๕ ก็สร้างภาพอีกภาพหนึ่งเป็นความขาวของเขา แต่เนื่องจากถ้าเรารับว่า Idea เป็น Subjective มันจะต้องขึ้นอยู่กับใจ ถ้า Universal ขึ้นอยู่กับใจของแต่ละคนก็เท่ากับยอมรับว่า Idea ของแต่ละคนอาจไม่เหมือนกัน คือภาพความขาวของทั้ง ๒ คนอาจเป็นคนละภาพ ถ้าเปรียบเทียบความคิดของทั้ง ๒ คน มันจะขาวหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับใจของแต่ละคน แสดงว่า “ขาว” และ “ไม่ขาว” มีค่าเท่ากัน แสดงว่าความขาวไม่มีจริง แต่เราเชื่อว่าสีขาวมีจริงมันจึงเป็น Objective เพราะถ้าเราเชื่อว่าคุณสมบัติทั้งหลายมีจริงเราต้องยอมรับว่ามี Standard ตายตัวที่จะตัดสินว่าคุณสมบัติอย่างหนึ่งเป็นอย่างนั้น หลักนั้นจะต้องเป็นสิ่งตายตัว และเมื่อตายตัวจึงเป็นตัวของมันจะอยู่กับใจของใครไม่ได้เป็นสิ่งที่ใจคนสร้างไม่ได้

๒. ถ้าความรู้มีจริงต้องยอมรับว่า Idea เป็น Objective ถ้ารับว่าเป็น Subjective ความรู้จะไม่มีจริงพิสูจน์อย่างไร

ความรู้ที่แท้จริงต้องตายตัว เช่นพูดว่า “ไม่ยอมลายน้ํา” “เรารู้ว่ามุมทั้งสามของรูปสามเหลี่ยมรวมกันเท่ากับสองมุมฉาก” หมายความว่าไม่ว่าสามเหลี่ยมใด ๆ ก็ตามทุกรูปไม่มีข้อยกเว้น และไม่ทุกชั้นก็ต้องลายน้ํา ฉะนั้นความจริงจึงต้องตายตัวแน่นอนสำหรับ

สิ่งหนึ่ง ไม่ใช่ไม้ลอยน้ำก็จริง เมื่ออันหนึ่งจริงสิ่งตรงข้ามมันก็เท็จ ความจริงของ
 สิ่งหนึ่งจะอยู่ลอย ๆ ไม่ได้ ต้องเป็นความจริงที่เกี่ยวกับอะไรสักอย่าง เช่น ไม้ลอยน้ำ
 เป็นความจริงเกี่ยวกับไม้ ไม่มีความจริงอะไรที่เป็นจริง ๆ การยอมรับว่ามุมทั้ง ๓ ของรูป
 สามเหลี่ยมรวมกันเป็น ๒ มุมฉาก เป็นจริงเกี่ยวกับสามเหลี่ยม จะเป็นสามเหลี่ยมรูปไหน
 ไซ้ทั้งนั้น แต่ทั้ง ๓ ไม่ใช่สิ่งเดียวกันแต่ทำไมจึงมีความจริงสิ่งเดียวกัน ฉะนั้นที่เรากล่าว
 ว่ามุมทั้ง ๓ ของรูปสามเหลี่ยมรวมกันเท่ากับ ๒ มุมฉากนั้นไม่ใช่ความจริงของแต่ละรูป แต่
 เป็นความจริงของสิ่งหนึ่ง ซึ่งสิ่งนั้นปรากฏตัวในรูปทั้ง ๓ สิ่งนั้นต้องตายเพราะความจริง
 ต้องตายและต้องเป็นความจริงเกี่ยวกับสิ่งบางสิ่ง ฉะนั้นสิ่งนี้เป็น Objective ความจริงก็ต้อง
 ตายตัวด้วย

ตามความคิดของ Plato ต้องมีอะไรสักอย่าง คือสามเหลี่ยมแต่ละรูปเป็นหุ่น
 จำลองของความจริงอันหนึ่ง จึงสรุปว่าความจริงต้องเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ต้องตายตัว สิ่ง
 ที่เกี่ยวกับความจริงจึงต้องตายตัวด้วยมีความเป็นจริงในตัวเอง ถ้าอยู่ในใจคนไหนใจของ
 แต่ละคนก็ไม่เหมือนกันจึงไม่ตายตัว ถ้าไม่มีสิ่งใดตามตัวมันจะเป็นความจริงที่ตายตัวไม่ได้
 เช่นเราจะรู้จักความยาวของโต๊ะได้ต่อเมื่อเรารู้ว่าความยาวของโต๊ะนี้ตายตัวการที่เราจะรู้ความ
 จริงเกี่ยวกับสิ่งใดได้สิ่งใดได้สิ่งนั้นจึงต้องตายตัว จึงพยายามพิสูจน์ว่าแม้สิ่งเหล่านั้นจะมองไม่
 เห็นแต่พิสูจน์ได้ คือรู้สึกได้โดยเหตุผลไม่ใช่ตาเห็น เพราะถ้าความรู้มีจริงสิ่งที่ถูกรู้ต้องตาย
 แน่นอน เมื่อตายตัวแน่นอนมันต้องมีความเป็นจริงของตนเองไม่ใช่สิ่งที่คนคิดขึ้น เพราะ
 ถ้าเป็นสิ่งที่คนคิดขึ้น แต่ละอันจะไม่เหมือนกัน และเมื่อไม่เหมือนกันก็แสดงว่าวัตถุที่ถูก
 รู้จักมีหลายอัน ความรู้สึกไม่ได้ ความรู้จะมีได้ก็ต้องมีสิ่งหนึ่งเท่านั้นที่ตายตัว

๓. เกี่ยวกับ "Value" หรือ "ค่า" Plato เชื่อว่าค่าทั้งทางศีลธรรมและศิลปะ
 มีจริง ความคิดความงามเป็นของจริง มันจึงต้องมีความเป็นจริงของมันต่างหากจากใจของ
 แต่ละคน เพราะถ้าขึ้นอยู่กับใจของแต่ละคนก็หมายความว่า ความคิดความงามเป็นสิ่งไม่จริง
 เช่นภาพ ๒ ภาพ สวยด้วยกันทั้งคู่ นั่นหมายความว่าความงามได้มาปรากฏในภาพทั้งสอง
 เหมือนกับความขาวซึ่งเป็นจริงได้ในสิ่งที่มีสีขาวทั้งหลาย และความเป็นคนมาปรากฏในสิ่ง

ทั้งหลายที่เป็นคน ถ้าภาพหนึ่งสวยกว่าภาพหนึ่งก็เหมือนกับสิ่งหนึ่งขาวกว่าอีกสิ่งหนึ่ง คือปรากฏภาพนี้ได้ขาวกว่าภาพนั้นความดกก็เช่นเดียวกัน เขาเชื่อว่าเป็น Objective ในแง่ที่ว่า การกระทำของนาย ก. เป็น Particular การกระทำนั้นเป็นแต่เพียงการกระทำที่ให้ความดีมาปรากฏในการกระทำนั้น แต่ถึงแม้จะไม่มีกรกระทำใดใดในโลกความดีก็ยังมีอยู่ ฉะนั้นสิ่งเหล่านี้คือ Idea หรือ Universal เหล่านี้ ความเป็นจริงของมันอยู่ที่ตัวมันเองไม่ได้อาศัย Particular ที่แสดงตัวมัน แต่ Particular ที่แสดงจะเป็นอันนั้นได้ต้องอาศัย Idea

ฉะนั้นในแง่ของความคิดทางศิลปะและศีลธรรมจึงไม่ใช่เรื่องสมมุติ เพราะถ้าถือเป็นเรื่องสมมุติ การสมมุติของใครคนนั้นก็ถูกถ้าของใครก็ถูกก็หมายความว่าสิ่งหนึ่งคนหนึ่งบอกว่าสวยก็ถูก อีกคนว่าไม่สวยก็ถูก ถ้าเป็นได้ทั้งสองอย่างความสวยกับไม่สวยก็มีค่าเท่ากันแสดงว่าความสวยไม่มี

สีๆเดียวกัน ๒ คนเห็นไม่เหมือนกันเป็นเพราะเขาตาบอดสี ฉะนั้นสีขาวของกระต่ายไม่ขึ้นอยู่กับว่าใครจะเห็นมันขาวหรือไม่ ความดีของการกระทำอันหนึ่งยังมีอยู่ถึงแม้จะไม่มีใครเห็นความดีของมันเลย ถ้าคนทั้งโลกตาบอดสีก็ไม่ทำให้กระต่ายนี้เป็นสีดำ มันยังเป็นสีขาวอยู่ ถ้าการกระทำหนึ่งดี ความดีอยู่ที่การกระทำนั้นไม่ใช่อยู่ที่ใจของเรา Plato จึงคิดว่าสัตว์จะต่างกันเมื่อดีและชั่วต่างเป็น Objective ถ้าเป็น Subjective มันจะมีค่าเท่ากัน

Universal หรือ Idea ของ Plato ไม่เพียงแต่เป็น Objective เท่านั้นยังเป็นสิ่งที่ Absolute ด้วยคือเป็นตัวของมันด้วยตัวเอง ทุกสิ่งล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของหลาย ๆ สิ่ง ฉะนั้นความเป็นจริงของสิ่งนั้นไม่อยู่ที่ตัวของมันเอง เช่น น้ำเชื่อม เกิดจากการรวมตัวของน้ำกับน้ำตาล จึงไม่ Absolute เพราะไม่เป็นตัวของมันเองสิ่งที่เป็น Objective บางสิ่งแต่ไม่ใช่ Absolute

Idea ของ Plato ไม่ถูกกระทบกระเทือนด้วยการเปลี่ยนแปลงของสิ่งอื่น โลกแห่งความจริงแท้ โลกของ Idea หรือ Universal และโลกแห่งวัตถุทั้งหลาย ประกอบขึ้นของ Particular ทั้งหลาย จับต้องได้ด้วยประสาททั้ง ๕ โลกนี้มีเพียงชั่วคราวแล้วก็ดับไป แต่โลกซึ่งเป็นหลักของความจริงไม่เป็นเช่นนั้น

ตามความคิดของ Plato สิ่งที่เป็นวัตถุประสงค์หรือรูปธรรมไม่ใช่ความจริงแท้ สิ่งที่เป็นจริงแท้คือ Idea จับต้องได้โดย เหตุผลและปัญญาเหตุผลทำให้เราเชื่อมั่นมีศาสนาพุทธ คริสต์ ฮินดู มีสิ่งเหมือนกันคือ สิ่งจริงแท้คือสิ่งที่จับต้องไม่ได้

ในศาสนาพุทธสิ่งต่าง ๆ ที่จับต้องได้ มองเห็นได้ ถือว่าไม่จริงแท้ เป็นอนัตตา สิ่งที่เป็นจริงต้องอย่างเดียวคือ นิพพาน ซึ่งเป็นสภาวะธรรมเพราะไม่สามารถเอามาตั้งให้จับต้องได้ ไม่สามารถรู้จักได้โดยสัมผัสทั้ง ๕ เป็นสภาวะธรรม ซึ่งผู้บรรลุสิ่งนั้นจะเข้าใจ จะทราบว่ามันคืออะไร

ในคติของศาสนาคริสต์ พระเจ้ามีลักษณะทำนองเดียวกัน คือไม่ใช่ตัวบุคคล ไม่ใช่สิ่งหนึ่งที่เราเห็นแล้วมองเห็น เป็นสภาวะธรรมเห็นได้โดยจิตไม่ใช่ตา

ในศาสนาพราหมณ์ พรหม เล่าจือ เต๋า ก็มี ลักษณะเดียวกัน ล้วนเป็นสภาวะธรรมทั้งนั้น ส่วนโลกที่เราเห็นแม้จะไม่ได้บอกว่าเป็นมายา แต่ก็ถือว่าเป็นเพียงชั่วคราวชั่วคราว แต่สภาวะธรรมนั้นจริงนิรันดร์ ปัญญาหรือจิตเท่านั้นที่จะหยั่งถึง

อย่างไรก็ตามปรัชญาของ Plato หรือปรัชญาทั่วไปก็ยิ่งแตกต่างกัน ถึงแม้จะเชื่อว่ามีความเป็นจริงที่นอกเหนือจากประสาทสัมผัสที่เรารู้จัก แต่ปรัชญาของ Plato เชื่อโดยใช้เหตุผล เชื่อว่ามีโลกแห่ง Idea หรือ Universal โดยเหตุและปัญญา หรือเหตุผล สามารถจะวัดหามันได้ ส่วนศาสนาไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดมีความเชื่อว่าโลกแห่งความเป็นจริงคือนิพพาน God พรหม เต๋า ซึ่งเหตุผลไม่สามารถรู้จักได้ เรารู้จักสิ่งนั้นได้ โดยมีประสบการณ์โดยตรงกับสิ่งนั้น

ประการแรก ต้องเชื่อว่าสิ่งนั้นมี

ประการที่สอง ทำตามคำสอนของศาสนาแล้วจะเข้าสู่สภาวะนั้นโดยตัวของมันเอง แต่สิ่งนั้นไม่สามารถอธิบายได้

ต้นกำเนิดของทุกสิ่งที่มีมนุษย์รู้จักมาจากโลกแห่งความเป็นจริง เพราะความจริงทั้งหลายมนุษย์รู้จักจากประสบการณ์

Theory of Idea การจะเข้าใจให้ชัดยิ่งขึ้น จะพูดถึงความคิดของ Plato เกี่ยวกับคิดประจะทำให้เข้าใจยิ่งขึ้นว่าหมายความว่าอย่างไร

ตามความคิดของ Plato สุนทรียภาพคือ Beauty ได้มาปรากฏในภาพคือถูกนำให้มาปรากฏในภาพนั้นเพราะจะเป็น Idea of Beauty ซึ่งอยู่ในโลกของ Idea จับต้องไม่ได้ มองไม่เห็น ถ้าเราเห็นแต่สิ่งที่สวยแต่ไม่เคยเห็นความสวย แต่ถ้าเราเห็นหลาย ๆ สิ่งจะสร้าง ความสวยขึ้นมาในใจ

ศิลปะในความเห็นของ Plato มี gift ๒ อย่าง คือประกอบด้วยความสามารถอย่างหนึ่ง ที่จิตของเขาสามารถมองเห็น Idea ของ Beauty ได้อย่างชัดเจน สองเขามีความสามารถที่จะเอา Idea ของ Beauty ที่เขารู้จักถ่ายถอดลงมาในสื่อ ให้ Beauty มาปรากฏในสื่อที่เขาสร้างขึ้น

ตามความคิดของ Plato รูปที่สวย เพลงที่เพราะ รูปที่งาม สิ่งเหล่านี้เป็นแต่เพียง Particular หลายอันที่แสดงออกถึงสิ่งเดียวกันคือ Idea ของ Beauty สื่อที่ศิลปินใช้นำความคิดของเขาให้เห็นมีหลายอย่าง เช่น อาจปรากฏในผืนผ้าใบก็ได้ เสียงเพลงก็ได้ รูปปั้นก็ได้ แต่แสดงถึงสิ่งเดียวกัน

คนเราเกิดมาต้องมี Vision หมายถึงคนที่เกิดมาแล้วรูปร่างนั้นเป็นอย่างไร แต่เขาไม่มีความสามารถที่จะนำสิ่งที่เขาเห็นเอามาปรากฏได้ บางคนสามารถเอามาปรากฏได้อย่างดีแต่เขาไม่มีพรสวรรค์ สิ่งที่ปรากฏในสื่อแม้จะปรากฏได้ชัดก็ไม่ใช่ความงามที่แท้จริง นิมองโลกในแง่ศิลปิน

ในแง่ผู้ชม ศิลปินสร้างศิลปะทำไม คำตอบคือสร้างขึ้นเพื่อให้คนอื่น ๆ ที่ไม่สามารถมองเห็นความงามนั้น จึงเอามาปรากฏในสิ่งต่าง ๆ เพื่อคนไปพบเห็นเข้าใจจะได้หยั่งถึงความงามซึ่งอยู่ในโลกแห่งความจริงนั้นได้ ฉะนั้นในแง่ Beauty หรือ Idea of Beauty ในโลกแห่งความจริง Beauty เป็นสิ่งบันดาลใจให้ศิลปินสร้างศิลปะ แง่นี้กล่าวว่า Idea of Beauty เป็นต้นกำเนิดของศิลปะ ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อให้สิ่งนั้นมาปรากฏ ในเวลาเดียวกันมันยังเป็นจุดหมายปลายทางของศิลปะอีกด้วย หมายความว่าอะไร ทำไมศิลปินจึงสร้างศิลปะ เพราะเขาเห็นความงามจึงถ่ายทอดออกมาให้เหมือนที่สุด ฉะนั้นสิ่งนั้นในแง่หนึ่งเป็นต้นกำเนิดก่อให้เกิด

เกิดศิลปกรรม แต่อีกแห่งหนึ่ง^๕ ชี้ให้เห็นเพื่อให้เข้าไปสู่สิ่งนั้น ฉะนั้นจุดกำเนิดของศิลปะนั้น จึงเป็นสิ่งเดียวกันคือ Idea of Beauty ในแง่ที่เราเรียกว่า “จุดตั้งต้นคือจุดจบ” วัตถุที่ ศิลปินกำลังสร้างมีต้นกำเนิดมาจากสิ่งนั้น เพื่อขึ้นไปหาสิ่งนั้น

นอกจากจะสร้างศิลปะเพื่อให้แสดงออกให้ปรากฏซึ่งความงามนั้นให้ดีที่สุด แต่ ศิลปะยังมีหน้าที่อีกอย่างคือเป็นสื่อทำให้คนชมเข้าถึง Beauty ที่ศิลปินเห็นแต่คนธรรมดาไม่ เห็นความงามของมัน ศิลปินจะต้องสร้างสื่อขึ้นมาเพื่อพาให้ไปสู่ความจริงที่ Beauty อยู่ได้

นักปรัชญาบางคนแปล Idea หรือ Universal ว่า Form อะไรเป็นจริง มันเป็นรากฐานที่จะอธิบายความคิดในก้านต่าง ๆ

ความคิดของ plato เกี่ยวกับการเมือง (นอกเหนือจาก Metaphysics)

รัฐประกอบด้วยคน คนคืออะไร

Plato พิจารณาว่าจิตของคนแบ่งได้เป็น ๓ ภาคคือ—

ภาค ๑. เป็นภาคที่สูง เรียกว่า “ภาคปัญญา” Rational part เป็นภาคของจิต ที่ทำหน้าที่ให้เหตุผล มีเหตุผล Plato ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดของจิตของมนุษย์ คือเป็น ส่วนของจิตที่สามารถใช้เหตุผลแห่งเหตุผลของความรู้ทุกอย่าง ไป เข้าไปสู่สิ่งจริงที่แท้จริง คือ จิตภาคนี้มีความสามารถพิเศษที่จะหยั่งเข้าไปถึงสภาพแห่งความเป็นจริงอันแท้ จิตส่วนนี้ ที่สามารถจะเข้าใจ Idea หรือ Universal หรือแบบของ Plato ไม่เพียงแต่เห็นความจริง เท่านั้น ยังเป็นสิ่งที่มีความสนใจให้มนุษย์แสวงหาความจริง ในบรรดานักปราชญ์มีวิญญาณ ภาคนั้น^๕ มาก

ภาค ๒. Spirited part เป็นส่วนที่ทำให้มนุษย์แสดงออกถึงความกล้าหาญ ความ เข้มแข็ง ความภักดี ความรักชาติ เกียรติยศชื่อเสียง จะเห็นปรากฏชัดในคนที่เป็นทหาร

สำหรับ Plato คนที่เป็นทหาร มีน้ำใจทหาร คือคนที่วิญญาณภาพนี้ มี อำนาจมากกว่าภาคอื่น ๆ ทหารถึงจะกล้าจะภักดี แต่ไม่ใช่หน้าที่ที่จะพิจารณาว่า ภักดี เพื่ออะไรกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ทหารนั้นแสวงหาเกียรติโดยไม่ทราบว่ สิ่งที่เป็นเกียรติ

นั้นเป็นอย่างไร คือ ถ้าปราศจากจุดมุ่งหมายแล้วทหารพอใจในการต่อสู้ ไม่ว่าจะเพื่ออะไร รักการต่อสู้เพราะเป็นทางที่จะแสดงออกซึ่งความกล้าหาญ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้เพื่อธรรม หรือธรรม

ฉะนั้น ตามความคิดของ Plato ทหารจะต้องอยู่ในความกล้าของนักปราชญ์ เพราะพวกนี้เท่านั้นที่จะรู้ว่าอะไร คือธรรม อะไรคืออธรรม เพื่อจะได้ชักนำทหารให้ทำ ความกล้าไปตามทางที่ควร นักปราชญ์เป็นนักคิดที่อะไรคือสิ่งที่ดีสำหรับทหาร และอาศัย ทหารในการนำสิ่งที่ตนคิดออกมาปรากฏให้เป็นจริง นักปราชญ์เป็นนักคิด ทหารคือผู้กระทำ

ภาค ๓. เป็นจิตส่วนที่ต่ำที่สุด คือจิตส่วนที่ทำหน้าที่เป็นผู้รู้จักอันตรายต่าง ๆ รู้จัก อารมณ์ Appetitive part จิตภาคนี้ทำหน้าที่ปรารถนาต้องการอย่างนี้โดยไม่มีเหตุผล คนที่มีจิตส่วนนี้เป็นนายเหมือนกับคนที่ไม่มี "หางเสือ" เป็นคนโลเล แล้วแต่จะอยู่ในสภาพ ใด ๆ ไร ๆ อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างแต่แล้วก็ไม่รู้ได้เป็นอะไรเลย จึงคิดว่าคนที่ประสพความสำเร็จ จะต้องมีความเฉลียวฉลาด ส่วนแรกเป็นผู้ชักนำ ความกล้าให้มีความเฉลียวฉลาดส่วนที่ ๓ เป็นไปอย่างมีระเบียบ ความกล้าให้ความปรารถนาของมนุษย์เป็นไปตามทางที่เหมาะสมที่ควร ให้เป็นประโยชน์แก่ สังคมและตนเอง ความปรารถนาเหมือนแรงลม ถ้าไม่มีหางเสือก็แล้วแต่ลมจะพัดไปไหน ถ้ามีจะใช้หางเสือนั้นบังคับให้เป็นไปตามทางที่ดีได้

ตามทัศนะของ Plato คนที่มีปัญญาส่วนแรกเป็นนาย เรียกคนพวกนี้ว่า Guardians ที่ศักดิ์ชน หมายถึงนักปราชญ์ มีปัญญา แสวงหาความจริงโดยปัญญา คนที่มีปัญญาส่วน ที่ ๒ คือ พวกทหาร ตำรวจ คนที่มีปัญญาส่วนที่ ๓ คือประชาชนทั่วไป

คนส่วนใหญ่ในรัฐหนึ่ง ชีวิตของเขาเกิดมาต้องการอะไร อะไรคือชีวิตของเขา เราจะเห็นว่าคนทั่ว ๆ ไปไปทำงานเพื่อกระเพาะและกระเป๋า ที่ทำเช่นนั้นเพราะ กระเพาะทำให้มีชีวิตอยู่ได้ กระเป๋าทำให้ได้รับสิ่งที่ต้องการ สำหรับคนส่วนใหญ่คือความสุข ทางกาย มีน้อยคนที่แสวงหาปัญญาโดยแท้อยากรู้ว่าอะไรคือความจริง มีไม่มากนักที่รัก เกียรติยศชื่อเสียงจริง ๆ บางคนกล้าหาญเพื่อสิ่งอื่น เกียรติยศนั้นจะไม่มีค่า

คนส่วนมากถือว่าชีวิตต้องการความสุขความสบาย พวกนักบุญญาตส่วนที่ ๓ มีอำนาจเหนือ มีอารมณ์ มีความรู้สึกทำงานเพื่อสังคม เพื่อกระเพาะและกระเป๋ากายของตนเอง เป็นคนดีในแง่ที่ว่า เป็นชาวบ้านที่คิดคนหนึ่ง ในแง่ที่ชาวบ้านไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ไม่แสวงหาความมั่งคั่งโดยเบียดเบียนผู้อื่น พวกนี้สำหรับ Plato ไม่ใช่คนมีปัญญาเป็นคนที่มีความดีที่สุดในรัฐ ๆ หนึ่ง

คนในรัฐก็มี ๓ ประเภทแบ่งตามส่วนต่าง ๆ ของจิต ในหนังสือ Republic Plato แบ่งชั้นของคนเป็น ๓ พวกตามความสามารถของสติปัญญา

เด็กทุกคนที่เกิดมาต้องเข้าโรงเรียนของรัฐ รัฐเลี้ยงดูให้การศึกษาจนอายุประมาณ ๑๖-๑๗ ปี ถ้าในการสอบครั้งแรกซึ่งจะตัดสินว่าใครควรจะเป็นอะไร ถ้าสอบไม่ติดคนนั้นจะไม่สามารถเรียนต่อ ต้องออกไปทำงานไปค้าขาย เป็นข้าราชการ ช่างเหล็ก ช่างฝีมือ ผลิตสิ่งนั้นสิ่งนี้ ประชาชนชั้นนี้มีมากที่สุด คือคนที่สติปัญญาไม่สามารถก้าวเข้าไปสู่อีกชั้นหนึ่งได้ พวกนี้คือประชาชนส่วนใหญ่ของรัฐ

คนที่ไปถึงระดับที่สอง เมื่อผ่านการสอบระดับที่สองแล้ว ถ้าสติปัญญาไม่ดีพอที่จะผ่านไปถึงชั้นที่ ๓ พวกนี้จะออกมาทำงานเป็นทหารและตำรวจ

ถึงระดับที่ ๓ คือ คนที่มีสติปัญญาใกล้เคียงคนชั้นสูงสุดของรัฐ คือชนชั้นปกครองซึ่งเรียกว่า Guardians

ทั้งนี้คือคิดว่าคนที่ขาดสติปัญญาอ่อนพอใจความสุขทางกาย คนที่ยังมีสติปัญญา มากก็ยังรับความรู้มาก เมื่อรับมากความต้องการทางกายก็น้อยลง

คนชั้น ๓ นี้ตามความคิดของ Plato เชื่อว่าประชาชนทั่วไปอยู่ในโลกของความ ต้องการทางร่างกายเกิดมาไม่เคยต้องการปัญญา ความจริง ต้องการว่าวันหนึ่ง ๆ จะมีชีวิต ที่สุขสบายได้อย่างไร ทำอย่างไรจึงจะปลอดภัย มั่นใจว่าจะมีใช้เมื่อแก่

ส่วนคนชั้นที่ ๒ การมีปัญญามากกว่าคนชั้นที่ ๓ ทำให้ความรู้สึกที่ต้องการความ สะดวกสบายทางกายน้อยลง ต้องการเกียรติยศชื่อเสียงจึงเป็นทหาร ระหว่างความสบายทาง กายและเกียรติยศ เขาจะเลือกเกียรติยศ

ในบุคคลชั้นสูง เนื่องจากเป็นผู้มีปัญหาได้ใช้ปัญญาเต็มที่ หมายความว่าตัวคนเหล่านี้วิญญานส่วนที่ ๑ มีอิทธิพลในตัวเขา จึงเป็นคนรักความจริง ต้องการแสวงหาสัจธรรม ระหว่างเกียรติยศกับสัจธรรม เขาแสวงหาสัจธรรม

ฉะนั้นรัฐในอุดมคติของ Plato จึงเป็นรัฐที่นักปราชญ์จะต้องเป็นผู้ปกครอง น่าสังเกตว่าระบอบประชาธิปไตยนี้ Plato ไม่เคยเห็นด้วย เพราะอาศัยความเห็นของคนส่วนใหญ่ได้ยกตัวอย่างว่า ถ้าลูกชายป่วยเป็นไข้ การจะบำบัดไข้เราจะเรียกคนส่วนใหญ่มาปรึกษาว่าจะรักษาอย่างไร ถ้าลูกป่วยเราต้องไปหาผู้รักษาไว้ ไม่ใช่ฟังมติมหาชนว่าต้องการอะไร สุขภาพที่ดีเป็นอย่างไร หมอเท่านั้นที่รู้ บ้านเมืองจะเป็นอย่างไรนักปราชญ์เท่านั้นที่จะรู้ คนที่ใช้สติปัญญาเท่านั้นจึงจะมีสิทธิพิจารณาว่ารัฐที่ดีเป็นอย่างไร รัฐที่ดีตามมตินั้นจะกลายเป็นรัฐที่ทุกคนในรัฐหาโอกาสแสวงหาความสุขสบายได้เต็มที่ โดยไม่ทำความเดือดร้อนให้คนอื่นรัฐประชาธิปไตยจึงมีคนส่วนที่ ๓ เป็นส่วนใหญ่ เป็นคนเห็นเงินเป็นพระเจ้า เพราะเห็นแก่ความสุขสบาย กลายเป็นรัฐอุดมคติของรัฐ

เมื่อคิดถึงแง่นี้ก็อดคิดถึงเหตุการณ์ปัจจุบันไม่ได้ Plato เขียนเมื่อ ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว ในสหรัฐอเมริกาเป็นประชาธิปไตยมากเกือบที่สุดในโลก สังคมของอเมริกาเป็นสังคมที่เงินมีอำนาจเป็นใหญ่ ฉะนั้น Plato จึงเชื่อว่ารัฐที่ปกครองโดยคนส่วนใหญ่จะมีเงินที่บูชเงิน มอบอำนาจให้ผู้ที่สามารถ นิยมความมั่งคั่ง คำของคนวัดด้วยเงินที่หามาได้ เป็นคนที่มีวิญญานที่จะทำตามเสียงของคนส่วนมาก และเนื่องจากคนส่วนมากอยู่ได้ความปรารถนา รัฐนี้จึงเป็นรัฐที่เหมือนกับคนที่มึนตึ๋นหา ปรารถนาและความต้องการควบคุมอยู่

คนเป็นใหญ่ในรัฐควรเป็นนักปราชญ์คือ มีปัญญาที่สุด แต่ในรัฐประชาธิปไตยใคร ๆ ก็อยากเป็นใหญ่ สำหรับ Plato ความชอบธรรมคือการทำตามหน้าที่ของตน แสวงหาความรู้ตามแง่ของคน

รัฐที่ดีคือรัฐที่ให้ทุกคนทำหน้าที่ของตนและทำให้ทุกคนมีความสุขทางของตน ทั้ง ๓ ส่วนความสุขเป็นคนละเรื่อง ในรัฐประชาธิปไตยหน้าที่ของคนสืบสนกันหมด พ่อค้าก็อยากเป็นนักปกครอง กรรมกรก็อยากเป็นนักปกครอง ชาวบ้านถูกเกณฑ์ไปรบ เอาหน้าที่ของคนหนึ่งมาให้อีกคนหนึ่ง แต่สำหรับ Plato คนจะต้องได้รับการฝึกฝนในหน้าที่นั้นโดยเฉพาะ

คนพวกนี้ไม่รู้ว่ารัฐที่ดีคืออะไร อะไรคือสิ่งที่ดีสำหรับรัฐ Plato มีความเห็นว่ารัฐต้องการอะไร นักปราชญ์เท่านั้นจึงจะทราบ รัฐในอุดมคติก็เป็น Idea ของรัฐอันหนึ่ง รัฐในโลกไม่มีรัฐใดที่จริงจังเหมือนรัฐในอุดมคติ เปรียบเทียบปัญญาเท่านั้นที่จะรู้ถึง Idea รู้ว่ารัฐที่ถูกต้องคืออะไร ถ้าเราไม่รู้ก่อนว่ารัฐที่ถูกต้องเป็นอย่างไรเราจะปกครองรัฐได้อย่างไร เพราะการปกครองรัฐก็คือพยายามให้รัฐที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเข้าสู่ความสมบูรณ์เหมือนกันรัฐแห่ง Idea ซึ่งเป็นจริง แต่ก็ยังไม่ปรากฏออกมาเป็นรัฐใด ปราชญ์เท่านั้นจึงจะรู้ว่า Idea แห่งรัฐในอุดมคติเป็นอย่างไร ต้องออกกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้รัฐก้าวไปสู่สิ่งนั้น

ตามความเห็นของ Plato รัฐมีไว้เพื่ออะไร

ในระบบประชาธิปไตย รัฐมีไว้เพื่อให้ราษฎรเอกชน สามารถพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ในตัวเองให้ถึงที่สุด โดยไม่กระทบกระเทือนถึงการพัฒนาของผู้อื่น คือรัฐนี้ถือว่าเอกชนแต่ละคนมีความสำคัญอยู่ที่ตัวคนแต่ละคน ฉะนั้นรัฐควรมีไว้เพื่อให้แต่ละคนดึงเอาความสามารถในตัวออกมาให้สูงสุดเท่าที่จะทำได้

Plato ไม่เห็นอย่างนั้น สำหรับเขาจะตอบปัญหาได้ก็ต้องตอบว่าคนมีชีวิตอยู่เพื่ออะไร เพราะรัฐจะเป็นรัฐได้ถูกต้องประกอบด้วยมนุษย์มารวมกันเป็นกลุ่ม ฉะนั้นรัฐคือกลุ่มของมนุษย์ที่มาอยู่รวมกัน เราจะทราบความมุ่งหมายของรัฐได้อย่างไร ถ้าเราไม่ทราบว่าการมุ่งหมายของมนุษย์เป็นอย่างไร ถ้าไม่ทราบว่าชีวิตของมนุษย์ดำรงอยู่เพื่ออะไรก็จะไม่สามารถตอบปัญหานั้นได้ การที่จะตอบปัญหาว่ารัฐมีไว้เพื่ออะไรจะต้องตอบก่อนว่า มนุษย์เกิดมาชีวิตอยู่เพื่ออะไร

ถ้าถามคนธรรมดา คนส่วนใหญ่จะตอบว่ามีชีวิตอยู่เพื่อความสุข ถ้าถามว่าเรียนหนังสือไปทำไม จะตอบว่าจะได้ความรู้เอาไปประกอบอาชีพเพื่ออนาคตอันรุ่งโรจน์

กล่าวคือความเห็นของคนส่วนใหญ่ ชีวิตมีอยู่เพื่อความสะดวกสบาย คือ มีบ้านอยู่ มีอาหาร ใต้เท้าคือนั่งกับเก้าอี้สมาคมนั่งกับเพื่อนฝูง กล่าวง่าย ๆ ในโลกปัจจุบัน เนื่องจากเงินเป็นปัจจัยที่จะทำให้เราได้สิ่งนั้น เพื่อสนองความสะดวกสบายที่เราต้องการ ฉะนั้นถ้าจะกล่าวอย่างรวบรัด คนส่วนใหญ่มีชีวิตอยู่เพื่อเงิน เพราะเงินสามารถให้สิ่งที่เราต้องการได้

สำหรับ Plato ก็คิดว่า ถ้าใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐนั้นจะเป็นรัฐที่ดีว่า เงินเป็นสิ่งมีค่าคนส่วนใหญ่จะเข้ามาปกครอง รัฐจึงมีเพื่อให้เอกชนเข้ามาเงินโดยไม่รบกวนสิทธิของผู้อื่น

แต่ถ้าให้ให้นักปราชญ์เป็นผู้ปกครอง ออกกฎหมาย คนตามความเห็นของ Plato มีอยู่เพื่ออะไรเราต้องดูสิ่งที่มีอยู่

มีคมไว้เพื่ออะไร มีไว้เพื่อฟัน นี่เป็นลักษณะพิเศษของมีด มีดที่ดีคือมีดคม คือมีดที่สามารถทำหน้าที่พิเศษของมันได้ดี ความเป็นลักษณะพิเศษ เป็นหน้าที่เฉพาะของมีด

อะไรคือลักษณะพิเศษของมนุษย์

ถ้าเป็นหมอนหน้าที่พิเศษคือรักษาคนไข้ ถ้าเป็นครูก็คือการสอนหนังสือ ถ้าเป็นพ่อค้าก็คือการค้าขาย แต่อย่างไรก็ตาม นอกจากจะเป็นหมอแล้วก็ยังเป็นคน

คนที่ดีคือคนอย่างไร เราต้องทราบก่อนว่า อะไรคือหน้าที่หรือลักษณะพิเศษที่ทำให้คนแตกต่างกับสิ่งอื่น หน้าที่ของหมอคือการรักษาไข้ ฉะนั้นหมอดีก็คือหมอดีที่รักษาไข้ได้ดี

ก่อนที่จะตอบปัญหาว่า คนดีคือคนอย่างไร คนมีชีวิตอยู่เพื่ออะไร ต้องตอบก่อนว่าลักษณะพิเศษของคนคืออะไร อะไรทำให้คนแตกต่างจากสิ่งอื่น

เราทราบว่าสิ่งที่ทำให้แพทย์แตกต่างจากคนอื่น คือ ความสามารถในการรักษา
ใจ

สำหรับ Plato ปัญญาและเหตุผลคือสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ มนุษย์
มีตัวคน มีแขนขา มีลักษณะ physic ไม่ได้แตกต่างจากวัตถุ ถ้าเรากินอาหาร ชอบความ
สะดวกสบายก็ไม่แตกต่างจากสัตว์ เพราะสัตว์ก็ต้องการสิ่งนี้เหมือนกัน ฉะนั้นลักษณะพิเศษ
ที่ทำให้แตกต่างจากสิ่งทั้งหลายในโลกคือความสามารถในการใช้เหตุผลหรือปัญญา

เมื่อลักษณะพิเศษของมนุษย์คือสิ่งนี้ ชีวิตมนุษย์เกิดก็เพื่อแสวงหาปัญญา เพื่อ
ใช้ปัญญาให้คุ้มให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ที่ที่สุด

ฉะนั้นในแง่นี้เราจึงเห็นว่า ตาม Plato มนุษย์มีชีวิตไม่ใช่เพื่อกิน เพราะจะมี
ค่าเท่ากับสัตว์ จะเป็นมนุษย์ก็เพื่อใช้ปัญญา เป็นลักษณะพิเศษของมนุษย์

มนุษย์ที่ดีคือคนที่ใช้ปัญญาได้เต็มที่ คือคนที่เห็นความจริง

อะไรคือความจริงของ Plato โลกของ Idea หรือ Universal ปัญญาเท่านั้นที่ทำให้
ให้มนุษย์เข้าไปสู่โลกนี้ได้

ความคิดของ Plato จึงมีลักษณะคล้ายศาสนาต่าง ๆ มาก ในฐานะที่เราอยู่ใน
โลกของรูป รส กลิ่น เสียง เรามีลักษณะเหมือนกับสัตว์ เป็นแต่เพียงสัตว์ที่ประเสริฐ
เท่านั้น คนที่ประเสริฐคือคนที่ก้าวเข้าไปสู่โลกของสภาวะธรรมหรือโลกของ Idea คนดีคือ
คนที่ใช้ปัญญาแสวงหาสัจธรรม ในศาสนาพุทธคือคนที่แสวงหานิพพาน

รัฐมีอยู่เพื่ออะไร

เพื่อให้คนในรัฐนี้รู้ว่าสิ่งที่ดีสำหรับมนุษย์คืออะไร ราษฎรส่วนใหญ่หรือคนชั้น
ที่ ๓ สิ่งที่ประเสริฐสำหรับเขาเหล่านั้นก็คือความสะดวกสบาย คือฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง

Plato เชื่อว่าถ้ารัฐถูกปกครองโดยนักปราชญ์ ปราชญ์จะพยายามให้การศึกษา
ให้เห็นว่าความเป็นคนอยู่ที่ปัญญา ออกกฎหมายเพื่อให้การศึกษาแก่คนทั้งปวง ว่าอะไร
คือสิ่งที่ประเสริฐสำหรับมนุษย์ ให้รู้จักค่าของความเป็นคนว่าอยู่ที่ไหน คือปัญญา และให้

ใช้เหตุผล ฉะนั้นถ้ารัฐใดถูกปกครองโดยนักปราชญ์ รัฐนั้นจะไม่เห็นเงินเป็นพระเจ้า เพราะ
รัฐนี้ผู้ปกครองจะพยายามชักจูงให้คนเห็นค่าของปัญญา

จะเห็นว่ารัฐตามความคิดของ Plato แบ่งออกเป็น ๓ ชั้น ตามลักษณะของ
กำเนิด แต่ปัจจุบันแบ่งคนตามฐานะทางเศรษฐกิจ สำหรับ Plato คนจะมีหรือจนก็ตาม
ถ้าไม่แสวงหาความรู้จะเป็นคนชั้น ๓ ฉะนั้นคนชั้นนายทุนและกรรมกรสำหรับเขาคือคนชั้น
เดียวกัน คือเป็นคนส่วนใหญ่ในรัฐ

ความคิดของ Plato ได้มาอย่างไร ทำไมจึงมีความคิดแบบนี้

อาจารย์ของ Plato คือ Socrates เขาไม่ได้เรียนหนังสืออะไรเลย Plato เป็นคน
เขียนหนังสือที่อยู่ในรูปของบทสนทนา Dialog ส่วนใหญ่คู่สนทนาในนั้นคนหนึ่งจะต้องเป็น
Socrates ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเขาถือว่าความคิดทางตันปรัชญาของเขาเป็นเพียงความคิดของ
Socrates ที่ตนถ่ายทอดให้คนอื่นได้รู้เพราะ Socrates ไม่ได้เขียนอะไร ฉะนั้นเขาจึงถือว่า
ปรัชญาของตนคือปรัชญาของ Socrates แต่ที่จริงปรัชญาของ Socrates เป็นแค่เพียงชี้แนว
ทางให้หลักสำคัญในความคิดของ Plato เท่านั้น ส่วนความคิดที่ลึกซึ้ง ละเอียดย Plato ได้
มกคิดภายหลัง อย่างทฤษฎีเรื่องการเมือง Idea เขาเอามาปรับปรุงภายหลัง

สมัยที่ Socrates ยังมีชีวิตอยู่ Socrates มีความเห็นเกี่ยวกับจริยธรรม ความดีความ
ชั่วของมนุษย์ แย้งกับนักปราชญ์กลุ่มหนึ่งที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้นคือพวก Sophist พวกนี้
กล่าวว่า "คนเป็นเครื่องวัดทุกสิ่ง" หมายความว่าอะไร คือคนแต่ละคนเป็นเครื่องวัดความ
ว่าอะไร คือคนแต่ละคนเป็นเครื่องวัดจริงของตนเอง เช่น อากาศในห้องนี้ ถ้าคนที่เพิ่ง
ออกมาจากเตาไหม้ ๆ จะรู้สึกว่าย็น แต่อีกคนออกมาจากห้องปรับอากาศจะรู้สึกว่าร้อน
อากาศเดียวกันอุณหภูมิเดียวกันแท้ ๆ คนรู้สึกไม่เหมือนกัน ฉะนั้นความร้อนที่แท้จริงไม่มี
จะร้อนหรือเย็นต้องถามว่าร้อนต่อใคร เป็นต่อใคร ที่จริงเราเอาปรอทวัดได้ แต่
ปรอทนั้นเป็นเครื่องสมมติ ไม่มีความเป็นจริง ที่จริงนั้นเป็นอากาศที่มนุษย์รู้สึก ความ
ยุติธรรมก็ไม่มี เราสมมติเอาเหมือนกัน กฎหมายที่ออกมาอันหนึ่ง คนพวกหนึ่งเห็นว่า
ยุติธรรม อีกพวกเห็นว่าไม่ ทั่วไควัดก็จริงสำหรับตัวคนนั้น เรื่องดีชั่วก็เหมือนกันไม่ใช่

สิ่งที่มีจริง ถ้าสิ่งหนึ่งดีแต่ตามต่อไปว่าดีสำหรับใคร ชั่วสำหรับใคร ไม่มีอะไรดีจริง ๆ
 ร้อนจริง ๆ เย็นจริง ๆ เรื่องสวยงามก็เช่นกัน

ฉะนั้น Sophist จึงคิดว่าชีวิตของมนุษย์เกิดมาสิ่งที่จริงสำหรับเขาคือสิ่งที่ตาเห็น
 สิ่งที่ไม่เห็นก็ไม่มี โลกแห่งความจริงของเขาคือโลกที่ตา หู จมูก ลิ้น ใจ จัก โลกแห่ง
 ความจริงนี้ของใครของมัน เราอยู่ในโลกเดียวกันแต่อยู่คนละโลก เพราะคนหนึ่งอาจรู้สึก
 ว่าน่าอยู่ อีกคนหนึ่งอาจไม่รู้สึกเช่นนั้น ฉะนั้นสิ่ง ๆ หนึ่งเดียวกัน โลกที่เห็นอยู่ทั้งหมดนี้
 เราอยู่คนละโลก ไม่มีความเป็นจริงที่ตายตัว ความมุ่งหมายของมนุษย์ ก็คือเกิดมาเพื่อ
 แสวงหาความสุข

อะไรคือความสุข ถ้า Sophist มีทัศนะเช่นนี้ความสุขของมนุษย์อยู่ที่ไหน ก็ต้อง
 อยู่ที่เงิน อำนาจ ชื่อเสียง

ถ้าคิดอย่าง Plato สำหรับเขาและศาสนา โลกแห่งรูป รส กลิ่น เสียง ไม่ใช่
 โลกแห่งความจริง ฉะนั้นโลกนี้ไม่เป็นเพียงปรารถนา โลกแห่งความจริงคือโลกจริง โลก
 ซึ่งประสาทสัมผัสไม่รู้จักเป็นโลกแห่งจิตที่จะรู้จักได้ ฉะนั้นอันนั้นคือโลกที่มนุษย์ควรจะแสวง
 หา ควรจะเข้าไปหา แต่ถ้าเราเชื่อว่าโลกแห่งความจริงต้องเห็นได้ เราก็ต้องเชื่อว่าความ
 สุขของมนุษย์ จุดมุ่งหมายปลายทางของมนุษย์อยู่ที่โลกนี้เอง

ฉะนั้นคนที่คิดว่าไม่มีความจริงอื่นไหนนอกจาก รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส แล้ว
 คนนั้นจะต้องถือคติในการดำรงชีวิตว่าความสุข ความสบายเป็นยอดปรารถนาของมนุษย์
 ฉะนั้น Sophist จึงถือคติว่า ยอดปรารถนาของมนุษย์คือเงิน เกียรติ และอำนาจ มนุษย์
 ไม่ใช่ชีวิตเพื่อแสวงหาความจริง เพราะไม่มี เป็นเรื่องส่วนบุคคลไม่มีความจริงที่ตายตัวที่จะ
 ให้แสวงหา จึงตั้งสำนักสอนคนหนุ่มชาว Athens Sophist ที่มีชื่อเสียงมากเป็นชาว Athens
 ชื่อ Protagoras ซึ่งเป็นผู้กล่าวว่ "คนเป็นเครื่องวัดทุกสิ่ง" Man is the measure of
 all things.

เวลานั้นประมาณ คศ. ที่ ๕ ก่อนคริสตกาลหรือประมาณ ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว
 สมัยนั้น Athens ปกครองระบอบประชาธิปไตย มีการเลือกผู้แทนไปทำหน้าที่ปกครองบริหาร

ประเทศ ระบบนี้มีการเลือก โดยจะเลือกคนที่เขาเชื่อ ฉะนั้นจึงถือว่าวิชาที่สำคัญสำหรับ
มนุษย์คือ “วิชาศิลปะวาทิ” วิชาพูดให้คนเชื่อ พูดเพื่อจูงใจให้คนเห็นด้วย จึงสอนศิลปะใน
คำนั้น แต่เนื่องจากเขาถือว่าความจริงที่ตายตัวไม่มี จึงไม่มีความจริงอะไรที่จะสอน เขา
ไม่ได้สอนให้คนอ้างเหตุผลเพื่อหาสิ่งจะ สอนให้อ้างเหตุผลเพื่อให้เห็นด้วย แต่
จริงหรือไม่ ไม่แปลก ความมุ่งหมายของวิชาศิลปะวาทิคือการจูงใจให้คนเชื่อ แต่สิ่งที่เรา
ต้องการให้คนเชื่อ นั้นจะเป็นอะไรไม่สำคัญ แต่วิชาตรรกวิทยาพยายามอ้างเหตุผลเพื่อให้ได้
ความจริง แต่สำหรับ Sophist เหตุผลไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ว่าพูดอย่างไรจึงจะเร้าความรู้สึก
ของผู้ฟังให้เห็นด้วยกับตน

ที่สำคัญเพราะทำให้คนได้รับเลือกได้เข้าไปมีตำแหน่งในทางการเมือง มีอำนาจ
ทำให้มีเงินมีชื่อเสียง วิชานี้จึงถือว่าสำคัญที่สุด เพราะเป็นบันไดที่จะทำให้มนุษย์สม
ปรารถนาในทุกสิ่งที่มนุษย์ต้องการ Socrates ไม่เห็นด้วยในที่สุดทำให้เขาต้องถูกประหาร
ชีวิต

Socrates อยู่ในสมัยเดียวกับ Sophist มีความเห็นในขณะนี้ ถึงแม้ว่ามนุษย์จะมี
ความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ คนเราอาจจะไม่เห็นพ้องกันว่าอะไรคือดี อะไร
คือยุติธรรม คนหนึ่งอาจบอกว่าดี อีกคนหนึ่งบอกว่าไม่ดีก็ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าความ
เห็นที่แตกต่างกันนั้นเป็นความเห็นที่ถูกต้อง คือ เขามีความเชื่อศรัทธาว่า คำทั้งหลายคือ
ความยุติธรรม ความดี เป็นสิ่งที่มีจริง ความจริงก็มีจริง การที่มนุษย์แต่ละคนเห็นไม่
เหมือนกัน ไม่ได้หมายความว่าไม่มีความจริง แต่หมายความว่าต่างฝ่ายต่างไม่รู้ว่าคุณจริง
คืออะไร การที่เรามีข้อแย้งไม่ได้หมายความว่าดี ชั่ว ไม่มีจริง แต่หมายความว่าเรายัง
ไม่ทราบว่าดีคืออะไร ฉะนั้น Socrates จึงอุทิศชีวิตของตน ใช้เวลาทั้งหมดแสวงหาสิ่ง
ธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาเชื่อว่ามีจริง คือ คุณธรรมทั้งหลาย เขาขอรับว่ายังไม่มีการทราบ
หรืออย่างน้อยก็ยอมรับว่าตนไม่ทราบว่า ที่ว่าดีนั้นเป็นอย่างไร ยุติธรรมเป็นอย่างไร แต่
เวลาเดียวกันก็เชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถทราบได้ ถึงแม้ขณะนี้เรายังไม่ทราบ
ถึงจะมีความเห็นแตกต่างกัน แต่ในที่สุดเราจะสามารถทราบได้ และเครื่องมือที่จะทำ

ทราบได้คือ บัญญา หรือ เหตุผล มนุษย์เกิดมาพร้อมกับเหตุผลและปัญญาในตัวของคน
อยู่ที่จักเกิดเอาเหตุผลและปัญญามาใช้เพื่อแสวงหาความจริงหรือไม่เท่านั้น

Socrates ใช้เวลาส่วนใหญ่เดินทางไปตามที่ต่าง ๆ ที่ไหนที่มีคนดี มีคนมีความรู้
จะถามว่า ที่ว่ามีความรู้ที่รู้วาคิเช่นนั้น เป็นอย่างไรขอให้อธิบายให้ฟัง แก่นักรู้ทั้งหลาย
ที่วารู้หรือที่คนส่วนใหญ่คิดว่ารู้ เพื่อถูกถามด้วยเหตุผลกลับตอบไม่ได้ว่าสิ่งที่ตนรู้คืออะไร

พวกเขาชวนใน Athens จึงชอบถาม Socrates ไปทุกแห่ง เพราะพวกนักยนิท
ที่จะได้ฟังเขาถามคนที่ถือว่ามีความรู้ แต่เมื่อถูกถามเข้าจริง ๆ ก็ต้องยอมรับว่าตนไม่มีความรู้
เขาได้พยายามสอนให้เยาวชนชาว Athens เชื่อมมั่นในคุณธรรมความดีว่าเป็นสิ่งที่มีจริง ไม่ใช่
เป็นเรื่องของใจแต่ละคนที่จะสร้างขึ้นเหมือนที่ Sophist สอน Socrates ถือว่าเป็นครู
มีศิษย์เป็นเด็กชาว Athens มาก หลักคือปัญหาและเหตุผลเท่านั้นที่จะทำให้เห็นความเป็น
จริง ฉะนั้นจึงชักจูงให้เยาวชนชาว Athens ใช้เหตุผลใคร่ครวญซักค้าน แย้ง วิจาร์ณ
ความคิดเห็นแก่ ๆ ของสังคมในสมัยนั้น เช่นสมัยนั้นชาว Athens เชื่อว่ามีพระเจ้าชื่อต่าง ๆ
หลายองค์เขาบอกว่า เชื่อพระเจ้านั้นเชื่อได้แต่ไม่ใช่เชื่อเฉย ๆ แต่เชื่อหลังจากที่มาอธิบาย
ด้วยเหตุผลแล้วเห็นว่ามีจริงไม่ใช่เชื่อตาม ปู่ ย่า ตา ยาย ขนบธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ ที่
ปู่ ย่า ตา ยาย เชื่ออาจจะดี ถูก หรือ ผิดก็ได้เราไม่ทราบ เหตุผลเท่านั้นที่จะตัดสินว่าใช้
ได้หรือไม่ได้ สถาบันการปกครองที่มีในขณะนั้น Socrates ก็เป็นผู้สนับสนุนให้กำลังใจแก่
เยาวชนที่จะใช้ปัญญาคิด ซัก ถามว่าสถาบันการปกครองขณะนั้นดีหรือไม่ ในที่สุดเขาก็ถูก
ฟ้องที่ศาล มีคนกล่าวหาว่า

๑. เขายุงให้ราษฎรและเยาวชนกระด้างกระเดื่องต่อรัฐ หรือบ่อนทำลายความ
มั่งคั่งของรัฐ เพราะได้ไปยุงให้คนชักไชรัไล่เลี้ยง ชุกเอาสิ่งที่เป็นขณะนั้นมาพูดวาคิ
หรือไม่
๒. ถูกกล่าวหาว่า ทำให้เยาวชนเสื่อมคือ ทำให้เยาวชนไม่อยู่ในกรอบของ
ประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมา ยุงให้เยาวชนคิดออกนอกกลุ่มนอกทาง ไม่เป็นไปตามขนบธรรมเนียม
นิยมประเพณี
๓. กล่าวหาว่า ยุงให้ราษฎรและเยาวชนลบหลู่คูหมิ่นศาสนาที่มีในขณะนั้น
เพราะเขายุงให้เยาวชนนำเอาศาสนาขึ้นมาตีแผ่ว่าดีจริงหรือไม่ถูกเหตุผล คือคิดว่าสิ่งที่ดี

จริง ถ้าดีจริงมันก็ต้องดีจริง ต้องดีทุกกาลสมัย และแล้วสิ่งที่จะรู้จักมันได้สิ่งนั้นคือ เหตุผล
และปัญญา

เมื่อถูกนำตัวขึ้นศาลก็ให้โอกาสที่จะเนรเทศตัวเองจาก Athens ไปอยู่นครอื่น
สมัยนั้นโทษแบบนี้ถ้าใครไม่ต้องการรับโทษก็ขอตัวไปจาก Athens ไปอยู่ที่อื่นและจะไม่มี
การพิจารณาโทษ เพื่อนที่รักใคร่จึงแนะนำให้หนีไป เพราะทั้ง Socrates และเพื่อนต่างก็
ทราบดีว่า ถ้าเป็นความกันแล้ว Socrates ต้องแพ้เพราะคณะตุลาการเป็นศัตรูของ Socrates
ทั้งสิ้น และอีกประการหนึ่งความคิดของ Socrates ก็ไม่เหมือนความคิดของราษฎรทั่วไป
ซึ่งไม่พยายามใช้เหตุผลแต่ใช้อารมณ์ แต่ Socrates กลับตอบว่า “ไม่ว่าท่านแพ้หรือชนะ
ไม่ใช่ปัญหา ปัญหาอยู่ที่ว่าสิ่งที่เขาสอนเป็นสิ่งที่ดี แล้วเขาจะตายก็ไม่เสียกายชีวิต แต่การ
หนีไปจะแสดงว่าสิ่งที่เขาสอนไม่ถูกต้อง ถ้าถูกต้องจะต้องยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการสอน
ของเขา”

อันที่จริงไม่ว่าสมัยไหนรัฐไหน คนส่วนใหญ่ถือเอาชนบทรรมนิยมเป็นใหญ่
ไม่ได้ถือเหตุผลในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ฉะนั้นถ้าใครมาบอกว่าชนบทรรมนิยมอาจไม่ดี
ต้องใช้เหตุผลมาพิจารณาว่าใช้ได้หรือไม่ คนรุ่นเก่าจะคิดว่าความคิดนี้เป็นความคิดนอกกรีก
นอกกรอย เขาไม่ยอมเห็น เมื่อขึ้นศาลก็ปรากฏว่าแพ้ถูกตัดสินให้ประหารชีวิต แต่มีเหตุการณ์
อย่างหนึ่งเกิดขึ้นทำให้ต้องคอยการประหารออกไป ระหว่างนี้ผู้มาบอกให้หนีไปอีก แต่เขา
ก็ยกเหตุผลว่า ในฐานะที่เป็นราษฎรชาว Athens จะต้องยอมรับกฎหมายของ Athens
ฉะนั้นเขาจึงยอมตายโดยถูกให้กินยาพิษ เหตุผลก็คือ.—

๑. เขาถือว่าหลักการเป็นสิ่งสำคัญกว่าสิ่งอื่น การรักษาหลักการคือการยอมรับ
กฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายโดยไม่มีข้อแม้ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้
มนุษย์อยู่กันได้ในสังคม กฎหมายมีเพื่อความสุขของคนส่วนใหญ่ แต่ถ้ากฎหมายไม่ให้ความ
ยุติธรรมแก่คน ๆ หนึ่ง เราจะโทษกฎหมายไม่ได้ ความตายตัวของกฎหมายเป็นสิ่งที่พึง
ปรารถนา จึงควรสละชีวิตเพื่อความตายตัวของกฎหมาย

๒. เขาเห็นว่าร่างกายของมนุษย์ ชีวิตประกอบด้วยร่างกายและวิญญาณ วิญญาณ เป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ ร่างกายเป็นของโสโครก โลกนี้เป็นโลกของร่างกาย แต่โลกของวิญญาณ คือโลกของความจริง เขาเชื่อว่าความจริงไม่ได้อยู่ในโลกนี้ แต่อยู่ในปรโลก

โลกนี้เป็นอย่างไร

ประสาททั้ง ๕ รู้จักไม่ได้ โลกนี้เป็นที่อยู่ของวิญญาณ - วิญญาณเท่านั้นที่รู้จัก และเข้าถึง คอนนี้จะเห็นความเหมือนกันของ Plato และ Socrates สำหรับ Socrates โลกมี ๒ โลก โลกแห่งวัตถุทั้งหมด (นามธรรม) ซึ่งเป็นจริง เขาเชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะจะ ลอยขึ้นไปในโลกของความจริง คือ เห็นว่าชีวิตในขณะนี้ถ้าเป็นคนไม่หลงใหลในโลกของ รูป รส กลิ่น เสียง เมื่อตายแล้ววิญญาณจะไปสู่โลกที่บริสุทธิ์ เขาจึงไม่กลัวตาย เพราะ ความตายไม่มีที่วิญญาณ มีแต่ร่างกายดับสูญเมื่อตายจะได้ไปอยู่ในโลกแห่งความจริง Plato ก็เอามาแปลงเป็น Universal หรือ Idea

ตามความเห็นของ Socrates จริยธรรม ศีลธรรมเท่านั้นเป็นสิ่งที่น่าศึกษา สิ่งที่เป็นจริงสำหรับเขา คือ คุณธรรมต่าง ๆ ซึ่งตายตัวคือ Objective Plato เอาปรัชญาของ Socrates ไปขยายว่า สิ่งที่ตายตัวไม่ใช่ศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ในโลก คือ Particular ด้วย คือปัญหาปรัชญา Socrates Idea อยู่ในโลกของจริยธรรม และศีลธรรม แต่เขาเอาออกมาอยู่ในโลกของวัตถุด้วย คือ ย้ายไปถึงโลกที่เราอยู่นี้ด้วย เมื่อตายโดยยอม รับว่าไม่รู้อะไรเลย ฉะนั้นในบทสนทนาที่ Plato เขียน คู่สนทนาคนหนึ่งจะเป็น Socrates และมักจะพูดถึงว่าความเป็นเพื่อนคืออะไร มิตรภาพคืออะไร ยุติธรรมคืออะไร ความดี คืออะไร แต่ไม่สามารถเข้าถึงความจริงได้ หมายความว่าจนกว่าตายไป Socrates ก็ยังไม่ทราบ

Socrates มั่นใจว่า คำต้องมีจริงและต้องมีมาตรฐานตายตัวที่จะวัด มาตรฐานที่จะวัดคือคำจำกัดความ เขาได้คำจำกัดความของคำว่า ความดีคืออะไรแล้วจะใช้อันนี้ไป วัดได้ วิธีการของ Socrates เรียกว่า Dialectic Method เช่น ถ้าต้องการทราบว่าความดี คืออะไร เช่น การทำดีคือการไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน นี่เป็นข้อเสนอคำจำกัดความของ ความดีคืออะไร เมื่อเสนอลงแล้วถ้าเราใช้ปัญญาไตร่ตรองต่อไป จึงเห็นว่าคำจำกัดความนี้ ในตัวเองไม่สมบูรณ์แท้ เพราะแย้งได้ เช่น การจ๊ะจี้สลัมซึ่งเป็นการทำดีแต่ทำให้คนอื่น

เกือบร้อย จึงสร้างนิยามใหม่ให้ดีกว่าเก่า จึงสร้างคำจำกัดความใหม่ขึ้นซึ่งดีกว่าของเก่า คือ กำจัดข้อบกพร่องไป เช่น เปลี่ยนเป็นการทำดี คือ การที่ทำให้ความสุขให้คนส่วนใหญ่ มากที่สุดในทำนองเดียวกัน ถ้าสังเกตค่านิยามนี้จะพบว่า มีข้อบกพร่องอีกเช่นกัน แล้วก็เอาคำจำกัดความที่ดีกว่าอีกทำเช่นนั้นต่อไป ๆ จนถึงที่สุดที่ไม่มีอะไรมาขัดแย้งได้อีก นั่นจะเป็นคำจำกัดความที่เราต้องการ วิธีนี้เรียกว่า คือสิ่งหนึ่งที่ยิ่ง Dialectic คือ สิ่งหนึ่งที่ยิ่งบกพร่องในตัวเอง ก็หาของใหม่มา แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องอีก แล้วก็หาอีกจนได้ดีที่สุด อันนี้จะเป็นนิยาม

สรุปเรื่องเกี่ยวกับ Plato

หลักที่เป็นแก่นของความคิดของเขา คือสิ่งที่มีจริงแต่ตายตัว และยอมรับต่อไปว่าสิ่งที่ประสาทสัมผัสรู้จักได้นั้นไม่จริง เมื่อเป็นเช่นนั้นสิ่งที่จะต้องยอมรับต่อไปคือ โลกที่เห็นทุกวันนี้ไม่จริง สำหรับเขามีความเป็นจริงอันหนึ่งคือโลกของ Idea หรือ Universal ซึ่งแตะต้องไม่ได้ มองไม่เห็นเป็นสิ่งที่จะรู้จักว่ามีได้โดยเหตุผลและปัญญา ขณะที่โลกเป็นโลกแห่งความเปลี่ยนแปลง แต่โลกของ Idea เป็นโลกที่คงที่อยู่เสมอ

Idealism ทั่วไป หมายความว่าอย่างที่ Plato เชื่อ คือในแง่ Metaphysic Idealism เห็นว่าสิ่งที่เป็นอย่างจริงต้องเป็น Absolute เป็นจริงโดยตัวมันเอง ไม่เกี่ยวข้องกับ ไม่อาศัยอะไรในความเป็นจริง และยังถือว่าสิ่งที่ เป็น Absolute ไม่ใช่สิ่งที่ เป็นรูปธรรม คือ พวกที่จับต้องได้ สิ่งที่เป็น Absolute มีลักษณะเป็นสภาวะธรรม คือรู้จักด้วยปัญญาและจิต อาจเรียกว่า นามธรรมก็ได้ ฉะนั้นจึงเชื่อว่าความจริงมีหลายระดับ สิ่งที่เห็นได้นั้นจริง แต่ไม่จริงแท้ เพราะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ Idealism เชื่อว่ามีโลก ๒ โลก โลกหนึ่งคือโลกที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ อีกโลกคือโลกแห่งความจริง เป็นโลกของ คำตอบของปัญหาที่ว่าอะไรคือสิ่งที่ เป็นจริง

Meterialism อีกคำตอบคือ คำตอบของสำนัก Materialism ประการแรก เห็นว่าสิ่งที่ เป็นจริงมีแต่เพียง Matter หรือวัตถุเท่านั้น ไม่มีอะไรนอกจากวัตถุที่เป็นจริง หรือความเป็นจริงมีอยู่เฉพาะแต่วัตถุกับสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากวัตถุ เช่น การเคลื่อนไหว สิ่งที่เป็นวัตถุเคลื่อนไหวได้ ฉะนั้นการเคลื่อนไหวจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีวัตถุ ฉะนั้นการเคลื่อนไหวก็เป็น

จริงเพราะเป็นปรากฏการณ์ของวัตถุ ฉะนั้นเราจะเห็นว่าตอนต้นนั้นก็แตกต่างกับปรัชญาของ Plato ที่ว่า เมื่อ Materialism มีความเห็นว่า วัตถุเท่านั้นที่เป็นจริงเท่ากับยอมรับว่า ความจริงคือสิ่งที่เราเห็นได้ จับได้สัมผัสสัมผัสไม่ได้เป็นสิ่งที่ไม่จริง

บางคนอาจค้านว่ามีบางสิ่งที่เป็นจริงแต่มองไม่เห็น เช่น atom ของ H_2 ซึ่งจับต้องไม่ได้ แต่ก็ได้รับคำตอบว่า ผลหรือการรวมตัวของมันทำให้เราสามารถเห็นได้ เช่น สมมุติเราเดินไปบนหาดทรายเห็นรอยเท้าคนก็ต้องเชื่อว่ามีคนที่ทำให้เกิดรอยนี้ ถึงจะไม่เห็นก็จะเชื่อว่ามี ไฟฟ้าอยู่ที่ไหนมองไม่เห็น แต่ผลที่เกิดเราเห็นได้ ถึงเราไม่เห็นเท้าคน แต่เราก็เห็นรอยก็ต้องเชื่อว่ามีคนจริง เท่ากับกล่าวว่า Particular เท่านั้นที่เป็นจริง เพราะสิ่งที่เห็นเป็น Particular

สมมุติว่ามีจริง แต่ไม่ใช่ matter กรณีนี้เรากำลังคิดถึงภาพที่เราจะสร้างภาพนี้ไม่ใช่ matter เราดูก็มีขนาด เกิดความเจ็บปวด แต่ไม่ใช่ matter เพราะสิ่งนี้ไม่กินที่

Matter คือสิ่งที่กินที่ มีขนาด Extention Matter จึงเป็นสิ่งที่อยู่ที่ใดที่หนึ่ง ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง และสามารถแบ่งส่วนย่อยลงไปได้อีก เช่น โตะแบ่งเป็น ๒ ส่วนได้ หมายความว่าสามารถทอนเป็นส่วนย่อยที่สุดได้

เมื่อ ๗๐ ปีที่แล้ว นักวิทยาศาสตร์กล่าวว่า Matter ทั้งหลายทอนได้เป็นวัตถุ ๙๒ อย่าง คือสิ่งทั้งหลายเอามาวิเคราะห์แล้วจะได้เป็น ๙๒ อย่าง ทุกอย่างเกิดจากการรวมตัวในอัตราส่วนที่ไม่เท่ากัน แต่สิ่งย่อยที่สุดในตอนนั้นคือ Proton และ Electron แต่ขณะนั้นก็ถือว่าสามารถทอนได้อีก

Proton & Electron รวมกันในอัตราส่วนไม่เท่ากันจึงเป็นสิ่งต่าง ๆ กัน การที่สิ่งทั้งหลายแตกต่างกันนี้ ความแตกต่างไม่ใช่อะไรอื่น ความแตกต่างระหว่างทองกับเหล็ก อยู่ที่ความแตกต่างระหว่างองค์ประกอบของทองและเหล็กต่างกัน คือถ้าเอาเหล็กและทองมา atom หนึ่ง ในฐานะที่เป็นเหล็กและทอง สองสิ่งนี้ต่างกันเพราะจำนวน Proton & Electron ต่างกัน ถ้าถามว่า Proton & Electron ของทั้งสองต่างกันหรือไม่ ตอบว่าไม่ต่างกัน องค์ประกอบที่เล็กที่สุดนี้ไม่ว่าจะเรียกว่าอะไรต้องมีลักษณะเป็น Matter เพราะถ้าไม่กินที่เมื่อมารวมกันเข้าไม่ว่าจะใช้แค่ไหน ย่อมไม่มีขนาด

สัจธรรมคือรากฐานของวิชาวิทยาศาสตร์ เพราะการศึกษาวิทยาศาสตร์ วิชาที่ต้อง
การเข้าใจธรรมชาติที่เป็นวัฏจักร และการศึกษาที่จะเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อสามารถแยกออกเป็นส่วนๆ
ยิ่งแยกออกมากเท่าใดก็ยิ่งเข้าใจมากเพียงนั้น ในแง่หนึ่งการที่เราเข้าใจสิ่งหนึ่งหมายความว่า
เราเข้าใจองค์ประกอบของสิ่งนั้น เพราะเราสามารถสร้างหรือทำลายสิ่งนั้นได้ การเกิดของ
สิ่งหนึ่งเป็นเพียงการรวมตัวขององค์ประกอบของมันเท่านั้นเอง การดับของสิ่งหนึ่งก็เป็นการ
แยกตัวขององค์ประกอบ

ในแง่ของ Materialism ไม่มีอะไรเกิดขึ้นใหม่ ไม่มีอะไรหายไป มีแต่การ
เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเราเอาสิ่งหนึ่งมาแยกจนแยกอีกไม่ได้ องค์ประกอบที่เล็กที่สุดนั้นจะแยก
อีกไม่ได้ ซึ่งหมายความว่าองค์ประกอบของมัน ถ้าไม่มีการสลาย ทำนองเดียวกัน ถ้าองค์
ประกอบที่เล็กที่สุดของ matter ไม่มีการสลายก็หมายความว่า ไม่มีสิ่งใหม่เกิดขึ้น

ศต.ที่ ๕ ก่อนคริสตกาล นักปราชญ์ชาวกรีกชื่อ Democratus เป็น Materialist
คนแรกของโลกเชื่อว่าสิ่งทั้งหลายในโลกสามารถตัดทอนแยกออกไปได้จนถึงขั้นหนึ่งซึ่งไม่
สามารถจะแยกต่อไปอีกได้ เรียกว่า atomos แปลว่าซึ่งจะตัดอีกไม่ได้ atom มาจากคำนี้
ฉะนั้น atomos เป็นสิ่งที่ไม่มีการเกิด ไม่มีดับ สิ่งที่มีได้คือการเคลื่อนไหวของสิ่งเหล่านี้ เมื่อ
เคลื่อนไหวมารวมกันเข้าก็เกิดสิ่งใหม่ เมื่อวิ่งออกจากกัน สิ่งนั้นก็ดับลง ไม่มีอะไรในโลก
นอกจาก atomos วิ่งเข้าวิ่งออก ความเปลี่ยนแปลงในโลกคือการเคลื่อนไหวของ atomos

นอกจากนั้นยังมีความเห็นว่า atomos ไม่มีความสมบูรณ์ใดๆทั้งสิ้น ความ
สมบูรณ์อันเดียวที่มีคือขนาดถ้าถามว่า atomos อันหนึ่งหนักหรือไม่ มีสีอะไร รสขมหรือ
เปรี้ยว ไม่มี แต่เราจะเห็นว่า น้ำตาลมีรสหวานซึ่งถ้าแยกออกจะได้สิ่งที่เล็กที่สุดคือ atom
แต่ atom ไม่ได้มีลักษณะหวาน แต่ละ atom มารวมกันทำให้เกิดรสหวาน จึงคิดว่ารสไม่มี
จริงเป็นสิ่งสมมุติ ความหวานคืออะไรเป็นแต่เพียงวัตถุคือ น้ำตาลมากระทบต้น creaction
ที่เกิดจะเป็นอะไรก็ตามแต่เราเรียกว่าหวาน ความหวานไม่มี แต่ปรากฏการณ์ที่สองสิ่งซึ่ง
เป็นวัตถุมากระทบกันเข้าแล้วเกิดเป็นขึ้นเขาเชื่อว่าสิ่งที่เป็นจริงมีแต่ atom และการเปลี่ยนแปลง
แปลงของ atomos เท่านั้น สิ่งนอกจากนี้เป็นสิ่งสมมุติ

Materialism สมัยใหม่ถึงจะก้าวหน้าอย่างไรก็ยอมรับว่าหลักดั้งเดิมของเขาที่ว่า
 สิ่งเป็นจริงคือ atom กับการเคลื่อนไหวของ atom ซึ่งอธิบายได้ทุกอย่างในโลก เช่นความ
 ร้อนคือการที่โมเลกุล ของอากาศถูกพลังงานอย่างหนึ่งแยกมันออกจากกัน เมื่อพลังงานนั้น
 หายไปโมเลกุลก็กลับคืน จึงเห็นลง ฉะนั้นถ้าเราเชื่อแบบนี้จะเห็นทันทีว่ามันแย้งกับความ
 กึกของ Plato เพราะความเชื่อขั้นพื้นฐานแย้งกัน คำว่า "ขาว" เป็นคำพูดซึ่งแทนสิ่งหนึ่ง
 เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งจะมีสิ่งอันนั้นแทน

"ขาว" สำหรับ Plato แทนสิ่งที่ เป็นจริง ซึ่งเราจับต้องไม่ได้ สำหรับ Materialism
 "ขาว" เป็นคำหนึ่งไม่ได้แทนอะไรที่เป็นจริงเลย แต่แทนสิ่งหนึ่งที่มนุษย์สมมุติขึ้น ฉะนั้น
 สำหรับ Materialism สิ่งที่เป็นจริงคืออะไร? คือทุกสิ่งที่จับต้องได้ ความขาวคือ ทุกสิ่งที่
 สมมุติ คือขึ้นหลังจากได้เห็นหลายสิ่งที่ เป็นสีขาวสิ่งที่ เป็นจริงมีแต่วัตถุ คนไม่มี คนคืออะไร?
 คำนี้เป็นสัญลักษณ์ ของสิ่งหนึ่งซึ่งมีอยู่ในความคิดของมนุษย์ มนุษย์สร้างสิ่งหนึ่งขึ้นมา
 สิ่งนั้นคือความเหมือนกันของสิ่งเหล่านี้ แต่ความเหมือนนั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น ไม่มีใน
 โลกแห่งความจริง ความเหมือนนี้ถ้าไม่มีปัญญาของมนุษย์ ก็ไม่มี ฉะนั้นพวกนี้จึงไม่เห็น
 ภัยกับ Plato

ทำไมมนุษย์สร้างความคิดนั้นขึ้นมา สร้างขึ้นมาเพื่อความสะดวก ถ้าไม่สร้าง
 คำว่าคนขึ้นมาเวลาที่พูดถึงลักษณะของความเป็นคน จะต้องอธิบายอย่างยืดยาว แต่ถ้าสร้าง
 แล้วคำนั้นก็สะดวก ภาษาของมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อความสะดวก แต่ที่จริงไม่มีอะไรเหมือน
 กัน การเอาคนไปเรียกคำกับแดง เป็นการบิดเบือนความจริงเอาคำๆ เดียวคือชื่อ ไป
 เรียกของสองสิ่งที่ไม่เหมือนกัน

ความเห็นที่แตกต่างกันระหว่าง Idealism กับ Materialism

Idealism โลกมีสองโลก โลกแห่งวัตถุ Particular ไม่ใช่โลกแห่งความจริง แต่
 เป็นเพียงเงาของโลกอีกอันซึ่งเป็นจริงแต่จับต้องไม่ได้

Materialism สิ่งที่ไม่ใช่วัตถุไม่จริง และเมื่อยอมรับว่าสิ่งที่ไม่ใช่จริง ก็ต้องยอมรับว่า Particular เท่านั้นที่จริง และเมื่อยอมรับแล้วก็ต้องยอมรับว่า คุณสมบัติทั้งหลายของสิ่งต่าง ๆ เป็นเรื่องสมมุติ

ลักษณะที่สำคัญอีกอันคือ Materialism ถือสิ่งทั้งหลายที่เป็นวัตถุ เกิดขึ้นโดยมีระเบียบกฎเกณฑ์ จักรวาลแห่ง matter ประกอบด้วยสิ่งที่เป็นวัตถุทั้งหลายนี้ มีกฎเกณฑ์ควบคุม การเคลื่อนไหวเป็นไปตามกฎเกณฑ์มี order หรือ regularity

Order หมายความว่า เอมะม่วงมาปลูกในที่ดินที่ดี เม็ดจะกลายเป็นต้นมะม่วง ไม่เป็นต้นอื่น แสดงว่ามีทางเดินของมัน คือไปสู่การเป็นมะม่วง แต่ถ้าอากาศแล้ง ดินไม่มีปุ๋ยอาจไม่เดิน แต่ถ้ามีจะเป็นต้นมะม่วง หรือโยนซอส์ขึ้นไปในอากาศ ซอส์จะตกลงมาซึ่งมีทางเดิน ซึ่งอยู่ในสภาวะธรรมชาติของมัน หมายความว่าทุกสิ่งในโลกมีทางเดินของมันทางเดินและแน่นอน ซึ่งทำให้เกิดวิชาวิทยาศาสตร์

การพูดว่าทุกสิ่งเป็นไปตามธรรมชาติเท่ากับพูดว่า มันเป็นไปหรือดำเนินไปตามจักรกล Mechanical เครื่องจักรรถยนต์ประกอบด้วยเครื่องยนต์หลายชั้น แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ ชั้นส่วนแต่ละชั้นจะดำเนินไปอย่างไรไม่อยู่ที่ตัวมันเอง แต่อยู่ที่ชั้นส่วนที่ติดกับมัน ผลักกันให้มันไป มันเป็นไปอย่างที่กำหนดให้เป็นไป หมายความว่าลูกสูบถ้ามีแรงระเบิดขนาดนั้นมันจะต้องเคลื่อนลง ไม่มีโอกาสเลือก ล้อรถจะไปเร็วหรือช้าอยู่ที่เพลลาซึ่งติดกับมันอยู่ที่ส่วนอื่นคือไปเรื่อย ๆ

นิยามคำว่าเป็นไปอย่างจักรกล หมายความว่า "ในสภาวะที่ตายตัวอันหนึ่งสิ่ง ๆ หนึ่งจะต้องเกิดขึ้นมันจะกลายเป็นอย่างอื่น" ในสภาวะนั้นมันจะต้องเกิดไม่มีทางเลือกอย่างอื่น ถ้าสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นอย่าง Mechanical ก็เท่ากับว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นอย่างไม่มีคามมุ่งหมาย

Telos, Teleological เกิดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมาย การที่ล้อหมุนมันไม่มีจุดหมาย แต่ที่หมุนเพราะมันถูกผลัดกันให้หมุน แต่ถ้าเราต้องการสิ่งหนึ่งแล้วเราเข้าไปหาสิ่งนั้น หมายความว่าเราไปเพราะมีความมุ่งหมายมาผลัด ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในโลกเกิดขึ้นไม่มี

ความมุ่งหมาย เกิดเพราะอยู่ในสภาวะที่จะต้องเกิด โลกของเราเปรียบได้กับเครื่องจักรโรง
ใหญ่ สิ่งต่าง ๆ ในจักรวาลที่เกิดขึ้นเกิดโดยมีสาเหตุทั้งนั้น ฝนตกเพราะมีอะไรทำให้มันตก
ไม่มีอะไรที่เกิดโดยไม่มีสาเหตุ การที่พูดว่าทุกสิ่งเกิดขึ้นโดยมีสาเหตุนี้หมายความว่า “เกิด
อย่างจักรกล” เพราะมีสาเหตุภายนอกมาทำให้มันเกิด

การนี้ตรงข้ามกับลัทธิในศาสนาคริสต์ซึ่งคิดว่าความเป็นไปต่าง ๆ ในโลกนี้เป็น
ไปตามความประสงค์ของผู้สร้าง หมายความว่า ทุกอย่างที่เกิดขึ้นเกิดเพื่อเคลื่อนเข้าสู่ที่
หมายอันหนึ่ง เป็นไปตามความต้องการของสิ่งหนึ่ง ฉะนั้น Materialism จึงอธิบายตรง
ข้ามกับ Teleological เกิดโดยเป็นไปตามเป้าหมายของสิ่ง ๆ หนึ่งที่อยู่นอกเหนือจากโลก
ซึ่งกำหนดให้เป็นไปอย่างนั้น

Materialism คิดว่าสิ่งที่เป็นจริงมีเพียงวัตถุเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงของวัตถุ
ต้องมีแรงมากระทำให้มันเคลื่อนไหวแรงนั้นเกิดจากตัวมันเองหรือไม่ วัตถุชิ้นหนึ่งถ้าไม่มี
แรงจากภายนอกมาผลักดัน วัตถุนั้นจะไม่เปลี่ยนแปลงใด ๆ ทั้งสิ้น

ถ้า matter คือสิ่งที่จะต้องเปลี่ยนและการเปลี่ยนจะมาจากสิ่งภายนอก ถ้ายอม
รับว่าความเป็นจริงมีเฉพาะ matter และ matter ไม่สามารถเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหวในตัวเอง
ได้ การเคลื่อนไหวเริ่มต้นพลังที่มาเปลี่ยนครั้งแรกมาจากไหน ถ้าพลังอันแรกนั้นไม่มี
การเปลี่ยนแปลงในโลกจะไม่มีเลย เราต้องรับว่าตอนแรกมีแรงมาเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ แต่ถ้า
วัตถุไม่สามารถเปลี่ยนในตัวเองต้องอาศัยแรงจากภายนอก แรงนั้นมาจากไหน ? มี
ได้ ๒ อย่าง จากสิ่งที่เป็นวัตถุ และสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ

ถ้ามาจากวัตถุเรากันตัวเอง เพราะหมายความว่าวัตถุนั้นไม่ใช่สิ่งแรก ฉะนั้น
แรงที่มาจากภายนอก เบื้องต้นจะเกิดจากวัตถุไม่ได้ จึงคล้ายกับว่าต้องมีสิ่งหนึ่งที่ไม่ใช่
วัตถุการเปลี่ยนแปลงนี้มาจากไหน

Materialism ก็ตอบว่ามันมีอยู่อย่างนี้ ตอนแรกเป็นอย่างไรไม่รู้ ทราบแต่
ขณะนี้ จึงตอบไม่ได้ว่า ถ้าถือตามความคิดของคนที่ว่าสิ่งอื่นนอกจากวัตถุไม่มีแล้ว เราจะ

อธิบายการเคลื่อนไหวของสิ่งในโลกนี้ ใ้ได้อย่างไรแต่ยอมรับว่ามันเป็น Fact วิทยาศาสตร์ ก็หาการเปลี่ยนแปลงของวัตถุนั้นเอง

แต่อีกพวกหนึ่งเชื่อว่า เมื่ออธิบายไม่ได้ก็จำเป็นต้องยอมรับอีกสิ่งทีอธิบายได้ แต่ยอมรับว่ามีสิ่งหนึ่งซึ่งผลักดันให้ทุกสิ่งเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ใช่ Matter เพราะถ้าใช่จะต้องรับแรงมาจากสิ่งหนึ่ง ฉะนั้นสิ่งที่เป็นสิ่งแรก เป็นจุดกำเนิดเบื้องต้นของการเปลี่ยนแปลงในจักรวาลจะต้องไม่ใช่วัตถุจะเห็นว่า Materialism อธิบายตัวเองไม่ได้

ตามความคิดของ Idealism โลกมีอยู่ ๒ โลก โลกของ matter หรือ Particular แต่เนื่องจากมันเปลี่ยนไปจึงเป็นโลกครึ่งจริงและไม่จริง จริงเหมือนเงามีแล้วก็หายไปและยังเชื่อว่ามีโลกอีกโลกหนึ่ง คือมีอีกสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุสิ่งนั้นเป็นจริง และเป็นจริงกว่าวัตถุด้วย

แต่ Materialism คิดว่าความเป็นจริงนั้นมีแต่วัตถุทั้งหลายที่เราเห็นจับต้องได้ อยู่ในโลกนี้ ไม่มีสิ่งใด ไม่มีโลกใดที่มีอยู่แล้วนอกจากโลกที่เห็นอยู่ทุกวันนี้

Idealism ทุกสิ่งเกิดขึ้นเพื่อเป็นไปสู่ความสมบูรณ์อันนั้น ตามความคิดของ Plato ความสมบูรณ์นั้นเป็นแบบคือทุกสิ่งเคลื่อนไปสู่ความสมบูรณ์ซึ่งเป็นแบบของความจริงอันนั้น ในศาสนาคริสต์ God เป็นความจริงการเคลื่อนไหวในโลกนี้เป็นไปเพื่อไปสู่อาณาจักรของพระเจ้าเท่านั้น เพราะอาณาจักรนั้นเป็นสิ่งที่จริงศาสนาพุทธ โลกแห่งวัตถุที่จับต้องได้ไม่จริงแท้ สิ่งจริงแท้คือนิพพานซึ่งอยู่เหนือโลกนี้ มนุษย์เกิดมาในโลกแห่ง Particular เพื่อจะเข้าสู่โลกแห่งความจริง ซึ่งเป็นที่หมายของโลกแห่งวัตถุนั้น

Idealism มีจุดหมายคือความจริง เป็นความจริงที่เหนือจากโลกที่เราเห็นได้ ส่วน Materialism การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในโลกไม่มีจุดหมายอะไร เป็นไปตามธรรมชาติ ถ้าตามว่าแตกออกเพื่ออะไร ไม่มีอะไรทุกอย่างเป็นไปอย่าง Mechanical เป็นความเห็นของ Materialism ที่มีต่อโลก

ความแตกต่างระหว่าง Materialism และ Idealism ที่มีต่อชีวิตมนุษย์

Idealism หัสนะที่มีต่อจักรวาลคือ โลกมีอยู่ ๒ โลก โลกแห่ง Particular หรือ วัตถุและโลกแห่งความเป็นจริง คนมี ๒ ส่วน เช่นกัน คือ ร่างกายและจิตใจ ร่างกายมี

Phenomena แปลว่า ปรากฏการณ์ คืออะไรก็ตามที่เกิดขึ้น ปรากฏการณ์โดยทั่วไปเป็นปรากฏการณ์ทางวัตถุ เช่น ถ้าเอาน้ำกรรกหยดใส่กระดาษ ๆ จะเปื่อยถือว่าเป็นปรากฏการณ์ทางวัตถุ เพราะเกิดขึ้นกับวัตถุ ผนตกเป็นปรากฏการณ์ทางวัตถุเพราะผนเป็นวัตถุ

ปรากฏการณ์ทางจิตเป็นอย่างไร ขณะที่หลับหรือไม่ได้คิดอะไร มีคนค่ารู้สึก โกรธ ความรู้สึกนี้เป็นปรากฏการณ์ทางจิต หรือมีบาดเลือดไหลเป็นปรากฏการณ์ทางวัตถุ แต่ตอนที่รู้สึกเจ็บเป็นปรากฏการณ์ทางจิต

ปรากฏการณ์ทางจิตคือสิ่งที่เกิดขึ้นกับจิต เช่น ความเจ็บ ความรู้สึก เมื่อถูกมีบาดแผลส่วนที่ถูกลบเป็นปรากฏการณ์ทางวัตถุ เพราะประสาทเป็นวัตถุแต่ประสาทมีส่วนติดต่อกับไขสันหลังซึ่งมีสายติดต่อกับเส้นประสาทที่สมอง ตรงนี้เป็นปรากฏการณ์ของวัตถุเพราะ เป็นเรื่องของสมอง และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่สมองนี้คือความรู้สึกเจ็บ แต่ในพวกที่เชื่อเรื่องจิต ปรากฏการณ์ที่สมองนี้คือความรู้สึกเจ็บเป็นเรื่องของจิต ความเจ็บเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นที่สมอง ไม่มีปรากฏการณ์ทางจิตใดที่เกิดขึ้นโดยไม่มีสสารที่เกิดคล้องจองกัน

Materialism เห็นว่าการเห็น ได้กลิ่น รู้สึก ไม่สามารถเกิดขึ้นได้นอกจากสิ่งจะถูกกับของหวาน ถ้าปรากฏการณ์ทางสมองไม่เกิด จะไม่รู้สึกสิ่งเหล่านั้น ฉะนั้นปรากฏการณ์ทางสสารนั้นจึงไม่มีความหมายเป็นเหมือนกับเงา เพราะเราจะเป็นอย่างไรแล้วแต่ตัวจริง จิตจะเห็นหรือไม่แล้วแต่ตาจะเห็นหรือเปล่า เมื่อเป็นเช่นนั้นความรู้สึกต่าง ๆ ไม่ใช่เรื่องของจิต จิตไม่มี มีแต่สมอง

มีผู้กล่าวว่าบางทีไม่เห็นมีอะไรมาทำแต่รู้สึกเจ็บใจได้ Materialism บอกว่ามันต้องเกิดขึ้นไม่ใช่เวลานี้แต่เกิดเมื่อวันก่อน คือจิตอาจรู้สึกได้ทั้ง ๆ ที่ถูกกระทำมานาน เหมือนกับโยนของขึ้น ไปสิ่งนั้นย่อมตกลงมา แต่ถ้าเราไม่ต้องการให้ตกก็เอาบางสิ่งไปรับไว้ มันก็ไม่ตกแต่พร้อมที่จะตกทุกเมื่อ เปรียบได้กับจิตซึ่งมีสิ่งไปสกกไว้ไม่ให้โกรธออกมา แต่เมื่อใดเอาสิ่งนั้นออก ความรู้สึกนั้นก็แสดงออกทันที

Computer ไม่มีจิต แต่ตอบได้ มันไม่ได้คิดตอบได้ เพราะคำตอบนั้นเป็นไป

ตามหลักของจักรกล เราสร้างมันไว้ให้มีลักษณะอย่างนี้ เราใส่ข้อมูลให้มันเป็นอย่างนั้น เมื่อคำถามอย่างนี้เข้าไป เครื่องจะทำงาน

คนเราตามทัศนะของ Materialism ถ้ามีคนถาม “ทำไมจึงรู้สึกชอบ โกรธ”

ถ้าไม่ชอบจะโกรธ แต่ Materialism ว่าไม่จริง ถ้ามีคำถามนี้เราจะต้องโกรธเสมอเหมือน ใส่คำถามเข้าไปใน Computer แต่มีผู้บอกว่าไม่จริง ด้วยคำอย่างนี้บางที่เราก็กโกรธ บางทีก็ไม่ วันก่อนและวันนี้เรารู้สึกไม่เหมือนกัน Materialism ตอบว่า มันเป็นเรื่องของสภาพ จึงไม่เหมือนกัน คือลัทธินี้คิดว่าคนเราจะคิดอย่างไรไม่ใช่เรื่องของจิต ถ้าสืบไปจนถึงที่สุด มันเป็นเรื่องของวัตถุคือสมอง เราตั้งแต่เป็นเด็กเกิดมารับสิ่งต่าง ๆ ไว้มาก แต่ละคนย่อมรับคนละอย่าง เมื่อมีสิ่งเกิดขึ้นจึงคิดคนละอย่าง เพราะรับไว้ไม่เหมือนกัน

คนจะฉลาดหรือโง่ จิตใจดีหรือไม่ มี factor ๒ อัน คือ ๑. ตอนแรกเกิด โกรธ

สร้างของประสาทของเราเป็นอย่างไร ๒. เกิดมาแล้วได้รับการอบรมอย่างไร ถ้าการอบรมเป็นอย่างไรการสนองตอบก็เป็นอย่างนั้น

เหมือนมิดจะดีหรือไม่ขึ้นกับองค์ประกอบของมิด ถ้าเหล็กดีมิดจะคม ใครได้

รับการศึกษาก็มีปัญญา ใครเกิดมาประสาทผิดไปจากคนอื่น ชัยนอย่างไรก็ไม่มีทางเหมือนคนอื่น

วัตถุสามารถเป็นเครื่องกำเนิดจิตใจของคนได้ เพราะจิตจะรู้สึกอย่างไรนั้นเพราะ

วัตถุมากกระทำ ถ้าเราสามารถแยกจิตของคนออกได้ จะทำให้คนนั้นคิดอย่างไรก็ได้แล้วแต่ใจของเรา เพราะความคิดเป็นปรากฏการณ์

บางคนอาจแย้งว่าไม่จริงเช่น ตกลงไปในเหวแต่ยึดกิ่งไม้ไว้ได้กิ่งหนึ่ง บังเอิญ

มีมคมาคัดแต่เราไม่ยอมปล่อย Materialism บอกว่า “ร่างกายมีอำนาจเหนือจิตใจ” บางคนก็เชื่อว่าจิตเป็นผู้บังคับร่างกายเป็นความเชื่อของฝ่ายที่เชื่อว่ามีจิต แต่ถ้าจะพูดจริง ๆ แล้วถ้ามีมคมามากหลายตัว จิตจะส่งอย่างไรเราก็กต้องปล่อยแสดงว่าจิตไม่มีอำนาจเหนือ Materialism คิดว่าทุกสิ่งเป็นไปตามจักรกลแต่ซับซ้อน จึงแสดงออกในรูปต่าง ๆ สำหรับลัทธินี้ปรากฏ

การณทางจิตถึงจะว่ามีก็ได้ แต่จะเป็นอย่างไรแล้วแต่อะไรจะเกิดขึ้นกับวัตถุคือร่างกายหรือสมองเมื่อเชื่อเช่นนั้นก็เท่ากับเชื่อว่าปรากฏการณ์ทางจิตขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ทางวัตถุ หรือเป็นแต่เพียงเงาของปรากฏการณ์ทางวัตถุ จึงเท่ากับเชื่อว่า มีจิตหรือไม่มีจิตเท่ากัน

ที่จริง Materialism ก็ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่ามี และคนที่จะพิสูจน์ว่ามีก็ไม่มี เราพิสูจน์ได้ว่าเรามีความรู้สึกมีอารมณ์สิ่งเหล่านี้ มีแต่ไม่ได้หมายความว่าจริง เพราะความรู้สึกนี้อาจเป็นเรื่องของเส้นประสาทก็ได้ ฉะนั้นเรื่องจิตถ้าเราเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน จับต้องไม่ได้ตายตัว ถ้าจิตเป็นสิ่งที่ใครจะพิสูจน์ได้ว่ามีหรือไม่มีก็ไม่ได้ Materialism เห็นว่าเมื่อพิสูจน์ไม่ได้ ถ้าสมมติว่ามีจิตซึ่งแตกต่างจากร่างกาย จะเกิดปัญหาขึ้นหลายอย่างจะมีปัญหาบางอย่างซึ่งเราไม่สามารถอธิบายได้ ปัญหาแรกที่คิดคือเมื่อเรามี ๒ ภาค ภาคหนึ่งคือร่างกายอีกภาคหนึ่งคือสิ่งที่เรียกว่า จิต เราต้องยอมรับว่า จิตกับร่างกายต้องมีความสัมพันธ์กัน เพราะถ้าไม่สัมพันธ์กันก็กลายเป็นว่าเรามี ๒ คน แต่มันไม่เป็นเช่นนั้น จิตกับร่างกายสัมพันธ์กัน ถ้าเป็นอย่างนี้จะต้องยอมรับว่าเมื่อเกิดปรากฏการณ์อย่างหนึ่งขึ้นกับจิต ปรากฏการณ์นี้จะป็นสาเหตุให้เกิดปรากฏการณ์ทางร่างกายได้ เช่นถ้ารู้สึกโกรธ ความโกรธเป็นเรื่องของจิต เป็นปรากฏการณ์ทางจิตเพราะจิตเป็นผู้รู้สึก แต่พอโกรธแล้วปรากฏการณ์ทางร่างกายก็เกิดขึ้น คือ เลือดวิ่งขึ้นหน้า หน้าแดง มือสั่น แสดงว่าปรากฏการณ์ทางร่างกายได้ หรือความต้องการจะกินอาหาร ความอยากเป็นปรากฏการณ์เป็นเรื่องของจิตที่อยาก แต่เมื่อเกิดขึ้นเขาก็เดินไปที่ร้าน การเดินเป็นปรากฏการณ์ทางวัตถุทางร่างกาย หมายความว่า ถ้าเชื่อว่ามีจิตก็ต้องเชื่อว่ามีอย่างหนึ่งเกิดขึ้นกับจิตจะต้องมีอย่างหนึ่งเกิดขึ้นกับร่างกาย และต้องยอมรับต่อไปว่า ปรากฏการณ์ทางร่างกายก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางจิตได้ เช่น กินเหล้า เหล้าเป็นวัตถุ เข้าไป stimulate เส้นประสาทเกิดปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่เส้นประสาท ใจเราเกิดปรากฏการณ์อย่างหนึ่งคือเมา คือปรากฏการณ์ทางจิตเกิดได้ทางวัตถุก็เกิดได้

ปัญหาที่ว่า ปรากฏการณ์นี้เป็นไปได้อย่างไร ?

จิตเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน จึงมีที่อยู่ไม่ได้ สมองต่างหากที่มีตัวตน ปรากฏการณ์ทางวัตถุเรบอกได้ว่าเกิดที่ไหน สิ่งที่ไม่มีตัวตนและมีตัวตนจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่ได้ ที่เส้นประสาทสั่นสะเทือนแล้วเรารู้สึกเจ็บมันสัมพันธ์กันตรงไหน ? เมื่อสมองบอกว่าเจ็บ จิตอยู่

ที่ไหน? ถ้ามีจิตจะไม่สามารถบอกได้ว่าความสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นได้อย่างไร แต่ถ้าไม่มีปรากฏการณ์เช่นที่ประสาทคือ รู้สึกนี้และปฏิกิริยาเป็นสิ่งเดียวกัน เป็นปรากฏการณ์เดียวกันปรากฏการณ์ทางจิตคือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่เยื่อสมองนี้เอง

เมื่อทดลองกับลิง ปรากฏว่าเมื่อลิงโกรธจะมีปฏิกิริยาอย่างหนึ่งเกิดที่สมอง คราวต่อไปเขาก็สามารถบังคับไม่ให้โกรธโดยกำจัดปฏิกิริยาที่ตรงนั้น เพราะความโกรธมีปฏิกิริยาของเยื่อประสาทไม่ใช่จิต แต่ก็ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าจิตไม่มี

ปัญหาแรกคือ ถ้ามี จิตกับร่างกายติดต่อกันตรงไหน?

ประการที่ ๒ ถ้าเชื่อว่ามี เราต้องเชื่อต่อไปว่าจิตเป็นอิสระ คือร่างกายมีประสาท ๒ ระบบหมายความว่าจิตไม่อยู่ในอณัติ ไม่อยู่ใต้อิทธิพลของร่างกายคือ ถ้าเราสมมุติสิ่งหนึ่งที่เรียกว่าจิตเราจะต้องสมมุติว่าจิตเป็นนายเหนือร่างกาย ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามของร่างกาย หมายความว่าเมื่อมีสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นกับร่างกาย จิตเป็นผู้รับเอาสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นกับร่างกายนั้น แล้วจิตก็ตัดสินใจด้วยความมีอิสระว่าจะทำอย่างไร แล้วจิตก็ตัดสินใจไปตามที่ตนมีอิสระที่จะทำ แล้วสั่งร่างกายให้ทำไปอย่างใดอย่างหนึ่ง

คือถ้าเชื่อว่ามีจิต จะต้องเชื่อว่าระบบประสาทในตัวเรามี ๒ ระบบ คือพวกหนึ่งรับแล้วไปให้จิตเป็นผู้สั่งไปยังอีกระบบหนึ่ง เช่น เมื่อเห็นเสือในป่า—จะวิ่งหนี แต่เห็นเสือในกรง—ไม่วิ่งหนี ฉะนั้นถ้าสมมุติว่ามีจิตจะเกิดปัญหาว่า ทำไมเดี๋ยวสั่งเดี๋ยวไม่สั่ง

ประการที่ ๓ ถ้าเชื่อว่าจะต้องเชื่อว่า จิตเป็นอิสระ แต่ความจริงจิตไม่สามารถบังคับร่างกายได้เช่นกระโดดจากตึก ๓ ชั้น แล้วบังคับว่าอย่าตก ซึ่งเป็นไปไม่ได้ก็ต้องตกอยู่ที่ตึก แต่บางครั้งเราก็ดูว่าจิตมีอำนาจบังคับร่างกาย นี้เนื่องจากความซับซ้อนของเส้นประสาท เช่น ถ้านอนแล้วนึกไปต่างๆ การนึกเป็นปรากฏการณ์ทางจิตซึ่งไม่มีปรากฏการณ์ทางวัตถุเกิดขึ้น แต่ทำไมจึงเกิดปรากฏการณ์ขึ้นกับจิตได้ แสดงว่าจิตเป็นอิสระ ไม่มีอะไรเกิดขึ้นกับร่างกายมันก็เกิดได้

Materialism ทอบว่าเรื่องนี้ซับซ้อน

Stimulus & Response ถ้านั่งอยู่แล้วมีคนมาทบทวี เราหันหน้าไป การทบทวีเป็น

Stimulus การหันหน้าไปเป็น Response

ปัญหาที่ว่า ฝ่ายที่เชื่อว่ามีจิตเมื่อมี Stimulus จะ Response อย่างไรแล้วแต่จิตเป็นผู้สั่ง จิตเป็นผู้รับ Stimulus แล้วสั่งร่างกายให้มี Response ท่อไป

มนุษย์ซับซ้อนกว่าเครื่อง Computer เมื่อนึกถึงภาพหน้าตลกซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางจิต ฝ่ายที่เชื่อว่ามีจิตก็บอกว่าไม่มี Stimulus แต่สำหรับคน Stimulus มี ๒ ประเภทคือ

Stimulus ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เช่น เห็นเสือแล้ววิ่งหนี การเห็นกับการวิ่งเกิดขึ้นขณะนั้นและ Stimulus ซึ่งไม่ได้เกิดขณะนั้น แต่เป็น Stimulus ซึ่งสะสมไว้ภายใน และเมื่อสะสมไว้ได้ช่องก็เกิด Response ออกมา ถ้าไม่ไ้ช่องก็ยังคงอยู่

เราอาจสงสัยว่าเมื่อลมพัดสบาย ๆ ก็เห็นภาพหน้าตลกแบบนี้ไม่เกี่ยวกัน แต่ความจริงปรากฏการณ์ทางจิตที่คิดถึงหน้าตลกเกิดขึ้นต้องมีสาเหตุ Stimulus ความคิดที่ไม่มี Stimulus ไม่มี แต่ Stimulus อาจเกิดขึ้นขณะนั้นหรือเกิดนานแล้วแต่ยังไม่สามารถมีอิทธิพลให้เกิด Response ต้องมีบางอย่างเกิดขึ้น Stimulus อันนั้นจึงจะมีอิทธิพลทำให้เกิด Response ขึ้นได้ ฉะนั้นจึงคิดว่า Stimulus บางอย่างสะสมไว้ เมื่อได้ช่องก็ทำงานแล้ว Response ก็เกิด

Materialism เชื่อว่ามนุษย์เหมือนเครื่องจักรเมื่อมี Stimulus เกิดขึ้นกับเรา ๆ จะมี Response ท่อปเมื่อวิเคราะห์แล้ว Response ที่เกิดขึ้นนั้นมันต้องเกิดคือเกิดขึ้นอย่าง automatic (เป็นไปเอง) คือถ้าถึงเวลาหนึ่งเมื่อสิ่งนี้เกิดอีกสิ่งจะต้องเกิด คือมีเครื่องมาบังคับมากำหนดให้มันเป็นไป เราจะเห็นว่าลัทธินี้ที่ถือว่าคนมีแต่เพียงร่างกายมันสมอง เส้นประสาท ซึ่งจะเป็นไปอย่างไรแล้วแต่วัตถุภายนอกที่จะมากระทำต่อในแง่นี้ถือว่าที่เราเลือกทำอะไรนั้นเราคิดว่าจิตเป็นผู้เลือก แต่ความจริงการเลือกจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าหากไม่มีสิ่งภายนอกมาเผชิญต่อหน้าเรา

การเลือกหมายความว่าอะไร

หมายความว่า เราอยู่ใน Situation สภาพอันหนึ่งแล้วเราจะทำอะไรคือสภาพ

อันนั้น เช่น เวลาที่เราอยู่ในสภาพที่ว่ามีเพื่อนชวนไปกินหนัง เราคิดว่าจะไปหรือไม่เป็นเพียง Response ของเราที่มีต่อสภาพภายนอก ทำให้จึงเป็นอย่างนี้ เพราะสิ่งต่าง ๆ ในอดีตทำให้เราทำไปอย่างนั้น การตอบของเราจึงไม่ใช่การเลือกแต่ถูกกำหนดโดยอดีต โดยเส้นประสาทของเราบันทึกไว้แล้วตอบออกไปต่อภายนอก การเลือกกินอาหารเป็นแต่เพียง Response ต่อ Stimulus ๒ สิ่ง คือ อาหารที่เผ็ดหรือไม่เผ็ด คือเวลาที่เราคิดว่าเลือกนั้น เราหลอกตัวเอง เพราะเราไม่ทราบว่าจะอะไรเป็นตัวการทำให้เลือกอย่างนั้น เมื่อไม่ทราบเราจึงเหมาเอาว่าจิตของเรามีอิสระที่จะเลือก

แต่ Materialism การเลือกเป็นแต่เพียง Response ที่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นอย่างนั้น วิทยาศาสตร์สมัยก่อนเชื่อว่าหัวใจเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของร่างกาย แต่ขณะนั้นหัวใจเป็นแต่เพียงชิ้นส่วนชิ้นหนึ่งของร่างกายเหมือนกับที่ Battery เป็นส่วนหนึ่งของรถยนต์ แต่อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าวิทยาศาสตร์ที่เจริญขึ้นดูเหมือนว่าจะพิสูจน์ว่าการที่คนจะคิดอย่างไรสนองตอบสิ่งภายนอกอย่างไร ดูเหมือนว่าสามารถอธิบายได้ในแง่ของเส้นประสาทและสมอง

ถ้าเราเชื่อว่า Materialism ซึ่งยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริง อะไรจะเกิดขึ้นถ้าเราเชื่อว่า มีแต่ร่างกายและการแสดงออกเป็นแต่เพียง Response ต่อสิ่งนอก สิ่งที่เรากระทำทุกวันถ้าเป็นแต่ผลของการที่เราสะสมไว้ในอดีต เรื่องความดีความยุติธรรม การกระทำจะดีหรือชั่วจะมีความหมายว่าอย่างไร จะหมายความว่าความคิดเกี่ยวกับดีชั่วโดยทั่วไปจะถือว่าจะต้องไปกับความคิดที่ว่าคนจะต้องมีอิสระภาพในการที่จะเลือกกระทำ ถ้าไม่มีอิสระภาพในการเลือกทำ ถ้าทำอะไรลงไปการกระทำจะอยู่ในขอบเขตของความดีความชั่วหรือไม่ ถ้าเราทำอะไรอย่างหนึ่งโดยยอมรับว่าทำไปโดยไม่คิดถึงใจเลือกสิ่งนี้แต่ทำสิ่งนี้เพราะต้องทำ เช่น ขอนไม้ลอยตามน้ำเป็นไปตามกฎของธรรมชาติแสดงว่าการเดินทางของขอนไม้ต้องเดินอย่างนั้นไม่มีทางเลือก ถ้าลอยไปถูกตึกหัวแตกเราไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของไม้ แต่ถือว่ามีคนมาเพราะต้องมาไม่มีทางเลือก ที่ไหนที่ไม่มีทางเลือกที่นั้นไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีดีและชั่ว พายุที่พัดบ้านเรือนเสียหายเราถือว่าเป็นความผิดของมัน

เกี่ยวกับมนุษย์ที่เชื่อแบบ Materialisms เราเป็นอย่างนี้ทำอย่างนั้นเพราะว่า

๑. สิ่งทีอบรมเรา มา การศึกษาอบรมจากอดีตทำให้เป็นอย่างนั้น
๒. มันสมองของเรา เส้นประสาทของเราเป็นอย่างนั้น
๓. สิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายนอกมาผลักดันให้ โต้ตอบอย่างนั้น

เราไม่ได้เลือก การกระทำของเราไม่ได้เลือก ฉะนั้นการกระทำของเราจึงไม่อยู่ในขอบเขตของความดีความชั่ว การกระทำของเราไม่จำเป็นก็ต้องมีความรับผิดชอบ เพราะเราไม่ได้เลือกกระทำ ทุกสิ่งเป็นไปตาม Stimulus และ Response หมายความว่า การที่นาย ก. ทำสิ่งหนึ่งกับนาย ข. เช่น ฆ่า นาย ข. ไม่มีตัวชั่วในตัวเอง เป็นแค่เพียงการสมมุติว่า อย่างนี้คืออย่างนั้นชั่ว แต่ดีและชั่วไม่ใช่ว่ามีจริง เป็นคำที่สมมุติ และจะสมมุติเรียกสิ่งบางสิ่งในสังคมแห่งหนึ่ง ส่วนที่จะสมมุติอย่างไรแล้วแต่สภาพแวดล้อมแล้วแต่เวลาสถานที่ แล้วแต่สถานะการณ์ที่อยู่ในปัจจุบัน จึงเห็นว่าความรับผิดชอบต่อการกระทำของคนน้อยลง เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นผลมาจากการผลักดันของสิ่งภายนอก ในบางประเทศจึงคิดว่าจะเลิกโทษประหารดีหรือไม่ ตัวอย่างความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์จะทำให้ความคิดในเรื่องดีชั่ว ถูกผิดเปลี่ยนแปลงไป

บางคนอาจคิดว่าถ้าเชื่อแบบ Materialism แล้วการกระทำของคนเป็นไปเอง เป็นแค่เพียง Responses ที่ Stimulus แล้วบ้านเมืองจะมียุ่งเหยิงหรือ

Materialism อาจตอบว่า ถูก ดี ชั่วอาจไม่จริง แต่การพิจารณานั้นคนที่อยู่ในสังคมเดียวกันมาประชุมกันเอาเสียงข้างมากตัดสินได้ว่า สมมุติอย่างนี้ก็เป็น การสมมุติที่เกิดจากเสียงส่วนใหญ่เพื่อให้สังคมนั้นอยู่ในความสงบ

ในความคิดของ Plato เขาเชื่อว่าดีชั่วเพราะสิ่งนี้ไม่ได้อยู่ในโลกนี้ ถ้าความเป็นจริงมีแต่เฉพาะโลกนี้ก็ไม่ใช่จริง สำหรับเขาดีชั่วไม่ใช่สิ่งสมมุติ แต่ใช้ปัญญาแล้วจะรู้ว่าเป็นอย่างไร แต่ Materialism โลกหน้าไม่มี โลกนี้ก็ไม่มีความดีชั่ว จะต้องสมมุติว่าดีเป็นอย่างไร

Plato ที่โลกนี้มีสิ่งที่มีสีขาวเพราะสีขาวมีจริงในโลกหน้า แต่ Materialism ชาวไม่จริงเป็นสิ่งสมมุติ แต่เมื่อส่วนใหญ่สมมุติว่าขาวก็ต้องเป็น จะมีหรือไม่มีก็แล้วแต่ เมื่อเราอยู่ในโลกสมมุติสิ่งสมมุติก็เป็นจริง สิ่งเหล่านี้จึงมีจริงในแง่สมมุติ ก็พร้อมกันสมมุติให้

เป็นอย่างนี้ และเราอยู่ในโลกนี้สิ่งหนึ่งจึงจริงสำหรับเรา เพราะทุกคนยอมรับให้เป็นอย่างนั้น
มนุษย์จึงเป็นคนสร้างว่าดีชั่วเป็นอย่างไร จึงไม่น่าแปลกใจที่ Plato บอกว่า ลัทธิประชาธิปไตย
จะต้องเป็นลัทธิที่บูชา Matter ก็คือ Matter เป็นจริง คนส่วนใหญ่ในโลกเป็นคนชั้นต่ำ
คือมีปัญญาน้อย ในโลกของ Materialism คนชั้นสูงคือคนที่มีฐานะดี มีเงินมาก

Logic (ตรรกวิทยา)

ตรรกวิทยาเป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผลว่า การอ้างเหตุผลอย่างไรจึงถูก อย่างไรจึง
ไม่ถูก

การอ้างเหตุผลคืออะไร ? เวลาที่บอกว่าคนนั้นคนนั้น ไม่มีเหตุผลหมายความว่า
อะไร เราจะเห็นว่าเวลาที่อ้างเหตุผล เรามีความคิอย่างหนึ่ง เชื่อว่าอย่างหนึ่งต้องเป็น
จริง เมื่อเชื่อหรือมีความคิอย่างนั้นเราก็หาหลักฐานมาสนับสนุนความคินี้ เหตุผลคือ
หลักฐานที่เอามาใช้สนับสนุนความคิอันหนึ่งอันใดของเรา ฉะนั้นการอ้างเหตุผลคือการหา
หลักฐานมาสนับสนุนความคิของเรา หลักฐานที่เอามาสนับสนุนความเชื่อแบ่งเป็น ๒
พวก คือ—

๑. ความจริงอีกอันที่เรายอมรับ หรือหลักฐานนี้คือความเชื่ออีกอันที่เราเชื่อ
ว่าจริง วิธีอ้างเหตุผลแบบนี้เราเชื่อว่าสิ่งที่เป็นจริง เนื่องจากเชื่อว่ามีอีกสิ่งหนึ่งจริง เช่น
เชื่อว่า ก เป็นจริง เพราะเชื่อมาก่อนแล้วว่า ข เป็นจริง

๒. ประสพการณ์ คือสิ่งที่ได้จากประสพการณ์ เช่น ถ้าถามว่า แดงเป็นชายหรือ
หญิงแล้วตอบว่าเป็นชาย เพราะเคยเห็นมาแล้ว จึงเป็นความเชื่อจากประสพการณ์ หรือ
ไม่เคยเห็นแต่เชื่อว่าเป็นเพราะมีคนบอกว่า แดงเป็นลุงของคำ ในกรณีนี้เราเชื่อว่าสิ่งหนึ่ง
เป็นจริงเนื่องจากเราเชื่อว่ามีอีกสิ่งเป็นจริง

การอ้างเหตุผลจึงมี ๒ แบบ

๑. Deduction นิรนัย คือการเอาความเชื่ออันหนึ่งไปสนับสนุนความเชื่ออีก
อันหนึ่งไปเป็นหลักฐานอีกอันหนึ่ง

๒. Induction อุปนัย เป็นการอ้างเหตุผลเหมือนกัน แต่เป็นการเอาสิ่งที่รู้จากประสบการณ์ ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ ไปสนับสนุนความคิดหรือความเชื่ออันหนึ่ง

Deduction ก็คือการเชื่อสิ่งหนึ่งโดยมีความเชื่ออีกอันหนึ่งสนับสนุน หรือนำความเชื่ออันหนึ่งไปเป็นเครื่องที่ทำให้เชื่อ อีกอันหนึ่ง เฉพาะเมื่อเรา อ้าง เหตุผลแบบนี้ครั้งหนึ่ง ๆ จะต้องมี ๒ สิ่งเสมอ คือสิ่งที่เรานำไปอ้างหรือสนับสนุนกับสิ่งที่เราเชื่อหรือถูกสนับสนุน ฉะนั้นสิ่งที่เราเชื่อคือข้ออ้าง Premise ข้อสรุป Conclusion แดงเป็นชาย Conclusion ตัวอย่างของ Deduction คือในวิชาคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะเรขาคณิต เป็นการพิสูจน์ความจริงแบบ Deduction การอ้างแบบนี้ไม่อาศัยประสบการณ์ เราเชื่อสิ่งหนึ่งไม่ใช่เพราะประสบการณ์แต่เพราะเชื่ออีกสิ่งหนึ่ง

ประสบการณ์ในที่นี้หมายความว่าอะไร ถ้าเอามือไปจับไฟ ไฟร้อน ความรู้นี้เป็นประสบการณ์ ประสบการณ์จึงเป็นการรู้จากภายนอกโดยประสาทสัมผัส ในเรขาคณิตไม่เคยเชื่ออะไรว่าเป็นจริงโดยประสบการณ์ เช่น ทบ. ๓ เราเชื่อว่าเส้นตรงสองเส้นตัดกันมุมตรงข้ามเท่ากันนั้น เราไม่ได้เชื่อจากการวัด แต่นำความรู้เก่าคือ ทบ. ๑ มาอ้างความเชื่ออันใหม่

ข้อความที่เป็น Conclusion อาจกลายเป็น Premise ของครั้งต่อไปได้ ทบ. ๔ เป็น Conclusion ของการอ้างเหตุผลครั้งหนึ่งซึ่งจะนำไปอ้างครั้งต่อไปได้ ก็กลายเป็น Premise ในการพิสูจน์บทอื่นต่อไป

ใน Deduction เกิดความเชื่อระหว่าง ๒ อันมาสัมพันธ์กัน เช่น คำเป็นลุงของแดง และคำเป็นชายมาสัมพันธ์กัน

Premise		Conclusion
๑. แดงเป็นลุงของคำ (ก)	→	แดงเป็นชาย (ข)
๒. แดงเป็นลุงของคำ	→	แดงเป็นพี่ชายของแม่ของคำ

ใน Deduction หนึ่งความสัมพันธ์ระหว่าง ก-ข เป็นความสัมพันธ์ที่จะต้องเป็นอย่างนี้ เราสรุปได้ว่าถูกต้อง แต่ใน (๒) จะเห็นได้ว่าสรุปครั้งนี้ไม่ถูกต้อง การยอมรับความเชื่อว่าเป็นลุงคำไม่จำเป็นต้องเป็นพี่ของแม่คำ อาจเป็นพี่ของพ่อก็ได้ จึงเท่ากับหมายความว่าเราไม่สามารถสรุปได้ Deduction หนึ่งจึงไม่ถูกต้อง เรียกว่า Varid หรือไม่ Varid ถ้าถูกต้อง Deduction หนึ่งก็ Varid แต่อันที่ ๒ มีข้อแย้งจึงไม่ Varid การสรุปผิดไม่ได้หมายความว่าสิ่งนั้นไม่จริงอาจจริงก็ได้ เราอาจทราบโดยหลักฐานทางอื่น อาจทราบว่าคำเป็นพี่ของแม่แดงโดยทางอื่น แต่หลักฐานว่าลุงคำไม่สามารถสรุปได้ความจริงกับความถูกต้องในการอ้างเหตุผลเป็นคนละเรื่อง การบอกว่าแดงเป็นลุงคำ จึงเป็นชาย เป็นการอ้างเหตุผลอย่างง่าย ๆ ซึ่งถูกต้อง แต่ถ้ามีผู้บอกว่าความจริงเป็นบ้า ฉะนั้นที่สรุปเมื่อถึงผิดเพราะเป็นหญิง ข้อสรุปเมื่อถึงถูกต้องแต่ไม่เป็นจริง การสรุปคือการเชื่อสิ่งหนึ่งจากการเชื่ออีกสิ่งหนึ่ง ข้อสรุปจะเป็นจริงหรือไม่แล้วแต่ Premise เป็นจริงหรือไม่ ความจริงของข้อสรุปขึ้นอยู่กับความจริงอีกสิ่งที่น่ามาอ้าง ความจริงของ Conclusion ขึ้นกับความจริงของ Premise แต่ถึง จะจริงหรือไม่ก็ตามไม่เกี่ยวกับความถูกต้องในการอ้างเหตุผลคือถึง Premise จะไม่จริง การอ้างเหตุผลแบบนี้อาจถูกต้องได้ การสรุปว่าเป็นชายจึงยังถูกต้องแม้จะไม่จริง เพราะความเป็นของข้อสรุปกับความถูกต้องในการอ้างเหตุผลเป็นคนละเรื่อง

การพิสูจน์ความจริงแบบ Deduction เราได้ความจริงที่แปลงคือได้ความจริงที่ไม่เป็นตัวของตัวเอง เพราะความจริงคือ Conclusion ไม่ได้อยู่ที่ตัวมันเอง แล้วแต่ว่า Premise จริงหรือไม่

Deduction มาจาก deduce แปลว่า ถอดออก ที่แปลอย่างนั้นเพราะที่เชื่อว่า เป็นลุงคำนั้นถึงเอาความเป็นชายออกมา Conclusion นั้นอยู่ใน Premise แล้วความเป็นชายของแดงอยู่ในความเป็นลุงของแดง บางครั้งก็ถอดผิดบางครั้งก็ถูก การถอดครั้งที่สองผิดเพราะไม่จำเป็นต้องอยู่ที่นั่น อาจอยู่ที่อื่นก็ได้ ความจริงของ Conclusion ใน Deduction เป็นความจริงสัมพันธ์ Relative สัมพันธ์กับความจริงของ Premise

ที่เชื่อว่า Axiom เป็นจริงเพราะเราพิสูจน์ได้ ถ้าตามต่อไปจะถึงความจริงอันหนึ่งที่พิสูจน์ไม่ได้

การหาความจริงแบบ Deduction เป็นการหาความจริงแบบคิดอย่างมีเหตุผล ว่าเป็นเพียงสิ่งที่ช่วยให้ความคิดของเราสืบเนื่องต่อไปได้

Induction คือการพิสูจน์ความจริง โดย เรานำเอาสิ่งที่รู้จากประสบการณ์มาพิสูจน์ความจริง (มาเป็นหลักฐาน) วิธีการของ Induction คือ ถ้ากล่าวว่ามีทุกคนเกิดมาแล้วก็ต้องตาย ทุกคนเชื่อแต่ถ้าถามว่าทำไมจึงเชื่อ ถ้าพิจารณาให้ถ่องแท้จะพบว่าเราไม่เคยเห็นคนเกิดมาอยู่คู่ฟ้าสักคน จากประสบการณ์เรารู้ว่าทุกคนมีการตายทั้งนั้นจึงสรุปได้ว่าทุกคนต้องตาย เพราะเคยเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นคนตายไป

วิธีการของ Induction คือวิธีการที่ออกจาก Particular ไปหา Universal คนเป็น Universal หมายถึงทุกสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกัน ทั้งที่เกิดมาและตายไปแล้วรวมทั้งที่ยังไม่เกิดด้วย เป็นการออกจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม ตัวอย่าง เรามีส้มในกระชากเมื่อหยิบไปกินแล้วใคร ๆ ก็บอกว่าหวาน ซึ่งเราหมายถึงทุกใบ แสดงว่าทั้งร้อยใบหวานหมดทั้ง ๆ ที่เราชิมเพียง ๑๕ ใบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชะลอม แต่ ๑๕ ใบหวานจึงสรุปว่าทั้งหมดหวาน จึงเป็นการออกจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่หรือบอกว่า เป็นการออกจากอดีตไปหาอนาคต (ตามหมายอนาคต) โดยมีอดีตเป็นหลักฐาน จากวิชาสถิติ เก็บข้อมูลในอดีตแล้วมาคำนวณอนาคตได้หรืออีกนัยหนึ่งวิชาวิทยาศาสตร์ก็เป็นวิธีการของ Induction เช่นกัน การกล่าวว่ามีน้ำเดือดที่ 100° นั้น เรากล่าวถึงอนาคตว่าเมื่อนำมาต้มแล้วจะต้องเดือดที่ 100° ที่เราเชื่อเช่นนั้นเพราะอดีตบอกว่าจะเป็นเช่นนั้น

วิธีการของ Induction เราไม่ได้เชื่อสิ่งหนึ่งโดยการคิด แต่โดยการสังเกตซึ่งต่างจากวิธีการของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นตัวอย่างของการหาความจริง ๒ แบบ คือการความจริงของการอ้างเหตุผล ๒ แบบ เราเชื่อเช่นนั้นเพราะเคยทดลอง เคยมีประสบการณ์มาก่อน แต่ในคณิตศาสตร์เราเชื่อเพราะเราคิด เราเชื่อเพราะเชื่อความจริง

เบื้องต้นอันหนึ่ง ซึ่งคิดก่อนมากก็ได้ความจริงอันใหม่ขึ้นมาโดยคิดตามเหตุผล ส่วนใน Induction เราต้องการทราบความจริงทั่วไป ต้องการทราบลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร โดยการสังเกตสิ่งที่อยู่ในประเภทเดียวกันมันในอดีต หรือสังเกตสิ่งที่อยู่ในประเภทของมันเพียงส่วนน้อยส่วนหนึ่ง Induction จึงเป็นวิธีการที่สันนิษฐาน แต่เป็นการสันนิษฐานที่มีเหตุผล แต่เหตุผลในที่นี้หมายถึงสิ่งที่ได้จากประสบการณ์

เหตุผลของคณิตศาสตร์คือความจริงอันเก่าที่ยอมรับแล้ว แต่วิทยาศาสตร์คือการสังเกตและการทดลอง

- ๑. สิ่งมีชีวิตทุกสิ่งต้องตาย
- ๒. คนเป็นสิ่งมีชีวิต
- ๓. คนต้องตาย

แต่ถ้าเชื่อว่าคนต้องตายโดยพิสูจน์ว่า สิ่งมีชีวิตทุกสิ่งต้องตาย ถ้าเชื่อแบบนี้

เป็นแบบ Deduction

การสรุปความจริงแบบ Inductive จึงเป็นเพียงข้อสันนิษฐาน ซึ่งอาจเป็นจริงได้ เช่น ส้ม เมื่อกัดชิมไปครึ่งหนึ่งแล้วหวาน เราก็สรุปว่าอีกครึ่งต้องหวาน ซึ่งอาจไม่เป็นอย่างนั้นก็ได่ Probability

การสรุปของ Induction เป็นเรื่องของความน่าจะเป็น ไม่มีอะไรตายตัว แต่ความน่าจะเป็นในระดับเราจะเชื่อมากน้อยแค่ไหนที่ประสบการณ์ที่เราได้

สรุปวิธีการของ Induction เราต้องการหาความจริง แต่จริง ๆ แล้วเรามีแต่ความเชื่อแต่เป็นการเชื่อที่มีหลักฐาน

ความจริงคืออะไร เราารู้ได้ไหมว่าอะไรคือความจริง

Epistimology ว่าด้วยความจริง Epistime แปลว่าความรู้ Reality ความเป็นจริงสิ่งที่เป็นจริง ส่วนความจริงควรแปลว่า Truth แต่มันก็ไปซ้ำกับความว่า Fact Fact ภาษาไทยมักจะแปลว่าข้อเท็จจริงต่างกันคือ

Fact คือ สิ่งที่เกิดขึ้นสิ่งที่เป็นอย่างน้อย หรือเป็นไปแล้ว เช่น คน ๆ หนึ่งหายไป แสดงว่าเกิดสิ่งหนึ่งขึ้น มะขามฝักหนึ่งหวานเป็น Fact Fact เป็น Particular คือสิ่งเป็นจริงที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง เมื่อวานฝนตก เมื่อปีก่อนหน้าท่วม เป็น Fact แต่ถ้าบอกว่าคนต้องตาย ไม่เป็น Fact เพราะพูดแต่เหตุการณ์ เป็น Truth ซึ่งเป็น Universal เราเอา Fact ทั่วๆ มารวมกันแล้วสรุปว่า Truth เช่นเห็นคนตายมาก ๆ แล้ว ก็สรุปว่าทุกคนต้องตาย Truth อาจได้จาก Deduction ก็ได้

มุมทั้ง ๓ ของสามเหลี่ยมรวมกันเท่ากับ ๒ มุมฉาก เป็น Truth แต่ถ้าสร้างที่ละรูปมาวัดแล้วสรุป เป็นการหาความจริงแบบ Induction

แต่เมื่อเรียนจริง ๆ เราไม่ได้หาความจริงแบบนี้ เราสร้างรูปหนึ่งแล้วนำหลักฐานต่าง ๆ มาอ้างและสรุป ซึ่งเป็นแบบ Deduction—Universal เพราะเป็นสามเหลี่ยมใดใด แต่ถ้ามุมทั้ง ๓ ของสามเหลี่ยม ABC เท่ากับ ๒ มุมฉาก เรารู้โดยการวัด อย่างนี้คำกล่าวของเราเป็นคำกล่าวที่เกี่ยวกับ Fact เป็นเฉพาะรูปนี้ไม่ใช่สามเหลี่ยมทั่วไป

ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าความรู้คืออะไร ถ้ามีแต่ Fact จะถือได้ไหมว่ามีความรู้ คำว่าความรู้ก็เป็นคำกำกวม สิ่งต่าง ๆ ที่ได้ยินสัมผัสเป็น Fact เมื่อกลับมาบอกว่าได้ความรู้ ความรู้ในที่นี้หมายความว่ารู้ว่าเป็น Fact แต่ความหมายที่จริง Fact ไม่น่าจะเป็นความรู้ เราเห็นสิ่งหนึ่งภาพที่ปรากฏในตาเราคือ Fact ถ้าปรากฏกับสัตว์เป็น Fact เช่นกัน แต่ความรู้นั้นก็เกี่ยวข้องกับ Universal หมายความว่าสัตว์ชั้นต่ำมันรู้ได้แต่ Fact เท่านั้น ไม่สามารถจะมองเห็น Universal ได้เลย ไม่สามารถนำ Fact มารวมกันแยกกัน เปรียบเทียบกันแล้วหา Truth ออกมาจาก Fact เหล่านั้นเลย มนุษย์เท่านั้นที่สามารถดึงเอา Truth ออกจาก Fact การรวม Fact หลาย ๆ อันจึงไม่ใช่ความรู้ ความรู้ต้องเป็น Universal ไม่ใช่จะได้จาก Deduction หรือ Induction

Epistimology แบ่งเป็น ๒ สาขา

๑. Rationalism
๒. Empiricism

Rationalism Rational เหตุผล ซึ่งมีเหตุผล อย่างมีเหตุผล ลัทธินี้ถือลัทธิที่เชื่อว่าเหตุผลเป็นเครื่องให้ความจริง เป็นบ่อเกิดของความจริง

เหตุผลในที่นี้มีความหมายแตกต่างจากเหตุผลที่เราใช้กันโดยทั่ว ๆ ไป คือเราไม่ได้หมายถึงประสิทธิภาพตัวอย่างสัมพันธ์มี ๑๐๐ ผลกินไป ๒๐ แล้วหวานก็สรุปว่าหวาน ข้อสรุปของเขามีเหตุผล แต่ในที่นี้หมายถึงว่าจากประสิทธิภาพทำให้เราเชื่ออย่างนี้ แต่ถ้าเราสรุปว่าสัมพันธ์จะต้องหวาน เราว่าคำสรุปนี้มีเหตุผล เหตุผลตามความหมายของ

Rationalism หมายความว่าอะไร?

ความกึกทั่วไปของ Rationalism

ประการแรก ความจริงจะต้องตายตัว หมายความว่า สองบวกสองเป็นสี่ ถ้าสมมุติบางทีบวกกันแล้วได้เท่ากับห้า แสดงว่าไม่ตายตัว ถ้าว่าตายตัวหมายความว่าไม่ขึ้นอยู่กับอะไร ความจริงของมันอยู่ที่ตัวของมันเอง หมายความว่า Rationalism ความจริงจะเป็นจริงเมื่อตายตัว แน่นนอนไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น คือต้องมี Absolute Certainty ไม่ใช่มีแต่เพียง Probability และความจริงนี้เป็นจริงแม้กระทั่งทุกสิ่งในโลก

ถ้าความจริงตายตัวต้องยอมรับว่าประสิทธิภาพไม่สามารถให้ความจริงได้ ประสิทธิภาพคือการรับรู้ของเราที่ได้จากอายตนะทั้ง ๕ เช่นแฉกตอนเที่ยงร้อน ถ้าตัวจะตายตัวคือ ๕๐° ฟ แต่ถ้าคนออกจากห้องเย็นจัดและเอาบหมใหม่ ๆ จะรู้สึกร้อนไม่เท่ากัน ภายไม่สามารถจะบอกความได้ เพราะกายของ ก. และ ข. ไม่เหมือนกัน อยู่ที่ว่าสภาพของเราเป็นอย่างไร ฉะนั้นตาของเราเชื่อไม่ได้ ถ้าดูทางรถไฟ ตาของเราบอกว่ารางบรรจบทุกเส้นกันเชื่อไม่ได้ ถ้านอนคนเดียวในที่สงบอาจจะได้ยินเสียงบางอย่างที่ไม่มีจริงก็ได้

และเมื่อประสิทธิภาพทั้ง ๕ ไม่สามารถให้ความจริงแก่เราได้ วิธีการของ Induction ก็ไม่สามารถจะให้ความจริงได้เหมือนกัน

เพราะฉะนั้น ถ้าความรู้จะตายตัวต้องสรุปว่าไม่ได้เกิดจากประสิทธิภาพ

ถ้าความรู้ไม่เกิดจากประสิทธิภาพจะเกิดจากอะไร

A Priori Knowledge (Priori = ก่อน), A Posteriori Knowledge

(Posteriori = หลัง)

การที่รู้ว่ามีน้ำเค็มที่ ๑๐๐ ช. เป็น A Posteriori เพราะได้จากสิ่งที่เกิดหลัง
ประสพการณ์ A Posteriori คือความรู้ที่เกิดจาก Induction เกิดจากประสพการณ์ทราบว่า
ไฟร้อนเพราะเคยจับ ไฟร้อนเป็น A Posteriori

A Priori คือความรู้ที่เกิดจากประสพการณ์ หรือความรู้ที่ไม่อาศัยประสพการณ์
ถ้าไม่มีประสพการณ์มีความรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร

Rationalism บอกว่าเกิดจากการคิด ตัวอย่างคือในวิชาคณิตศาสตร์ เราหา
ความรู้ในวิชานี้ ไม่ใช่โดยประสพการณ์ หาโดยการคิด ถ้าต้องการทราบว่า $๒,๐๐๐ + ๒๐$
หรือ $๒,๐๐๐ \times ๒๐ = ?$ เราไม่ได้นับแต่คิด

เหตุผลคือกิจกรรมของจิต การวิ่งเป็น Activity ของกาย ฉะนั้นเหตุผลตามความ
หมายของ Fact Truth จึงไม่หมายถึงประสพการณ์ แต่หมายถึงการคิด ใช้จิต Exercise
แต่จิตอาจคิดผิดก็ได้

เมื่อเห็นว่าเกิดจากการคิดก็ต้องเชื่อว่าความรู้ต้องมีอยู่ในจิตของมนุษย์ตั้งแต่กำเนิด
ถ้าคิดจะกล่าวอีกอย่างเป็นการเปรียบเทียบ ความรู้เหมือนขุมทรัพย์ การคิดคือการขุดขึ้นมา
แต่จะยอมรับว่าความรู้เกิดจากการคิดของจิตก็ยอมรับว่าประสาททั้ง ๔ (ประสพการณ์) มีส่วน
ที่ทำให้ความรู้เกิดขึ้น ประสพการณ์เป็นเครื่องมือ ช่วยให้ความคิดเป็นความคิดขึ้นมาได้
ถ้าไม่เคยสัมผัสอะไรความคิดเกิดไม่ได้ แต่ความจริงก็มีอยู่แล้วในกัวจิตเป็นแต่ไม่มีขอบที่จะ
ขุดเท่านั้น คือมนุษย์อยู่ในสภาพที่ว่าเนื่องจากเรามีร่างกาย ความคิดของเราจึงต้องอาศัยสิ่ง
ที่เกี่ยวข้องกับร่างกายจึงจะใช้การได้ ประสพการณ์เป็นเครื่องช่วยให้ความรู้ปรากฏ เปรียบ
ได้กับสมมติว่าอยู่ในห้องมืดมีฟิล์มภาพยนตร์ เราไม่เห็นอะไร แต่เมื่อมีไฟ มีจอ มีเลนซ์
ภาพนั้นก็ปรากฏออกมาได้ แต่เครื่องมือเหล่านี้ไม่เป็นตัวการทำให้เกิดภาพ ภาพมีอยู่ก่อน
แล้วแต่แสงไฟทำให้ภาพปรากฏ ประสพการณ์ก็เช่นกัน ถ้าไม่มีก็ไม่มีความรู้ เป็นต้น
กำเนิดของการเกิดความรู้ ไม่ใช่ต้นกำเนิดของความจริง

พูดอีกอย่างเหมือนกับพาหนะ เป็นเครื่องมือที่จิตอาศัยเอาความจริงขึ้นมาจากตัว
มัน จึงไม่เป็นที่สงสัยว่านักปราชญ์ในทาง Rationalism ส่วนใหญ่เป็นนักคณิตศาสตร์เพราะ

วิชาที่หาความจริงโดยการคิด เมื่อคิดว่าความกึกของจิตเป็นเครื่องให้ความจริง ฉะนั้นจึงคิดว่าความกึกเป็นแบบของความจริง

แบบหมายความว่าอย่างไร? แบบคือสิ่งที่เอาอะไรมาทำก็ได้ สิ่งนั้นก็ยังเป็นแบบอยู่ ถ้ามีสามเหลี่ยม ABC มุมฉากอยู่รูปหนึ่ง $a^2 = b^2 + c^2$ เป็นแบบ ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นสามเหลี่ยมมุมฉากใด ๆ เช่น สามเหลี่ยมมุมฉาก xyz และ mno เราก็จะได้ $x^2 = y^2 + z^2$ และ $m^2 = n^2 + o^2$ ตามลำดับ

สองสิ่งนี้เหมือนกันเพราะเหมือนแบบคือเป็นสามเหลี่ยมมุมฉาก ที่เราได้มาเพราะการคิดไม่ใช่วัด Rationalism จึงคิดว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นไปในโลก ถ้าต้องการทราบความจริงเกี่ยวกับสิ่งทั้งหลายในโลกไม่ต้องไปดู คิดเอาก็จะรู้ว่าอะไรคือความจริง เหมือนกับที่ใช้ความกึกด้วยเหตุผลหาคำตอบออกมา ถ้าแบบจริงแล้วเราทราบความจริงทุกอย่าง ฉะนั้นจุดประสงค์ คือ สร้างแบบของโลกขึ้นมาแบบหนึ่งด้วยความคิด คืออาศัยวิธีการของคณิตศาสตร์แล้วเชื่อว่าวิธีการนี้จะให้ความจริงเกี่ยวกับโลกของเราได้

ความสัมพันธ์ทั้งหลายในโลกนี้จะต้องสะท้อนภาพทั้งหลายของความคิด ฉะนั้นความรู้ที่แท้จริงเกิดจากความคิดตามเหตุผล และพวกนี้ก็เชื่อด้วยว่าแม้บางคนจะมีเหตุผลไม่เหมือนกัน แต่เมื่อถึงสุดท้ายเหตุผลของทุกคนต้องเหมือนกัน ทุกคนที่เรียนมาเป็นชั้น ๆ จะต้องยอมรับว่า $a^2 = b^2 + c^2$ ฉะนั้นการศึกษาก็ไม่ใช่การแสวงหาความรู้ แต่เป็นการดึงความรู้ที่มีอยู่แล้วให้ปรากฏ

การที่เราเชื่อว่าเราไม่ได้เชื่อบุคคลที่เป็นเจ้าของความคิด แต่เชื่อด้วยตัวเราเอง เขาเป็นแต่ผู้นำให้เรา

เพราะ Rationalism เชื่อว่าทุกคนมีเหตุผลในตัวเอง แต่การที่จะนำมาออกมาได้แก่ไหนนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง คือทุกคนฉลาดเท่ากันแต่ปรากฏออกมาไม่เท่ากัน

การรู้ว่ามีมุมทั้ง ๓ ของรูสามเหลี่ยม เท่ากับ ๒ มุมฉาก นั้นเป็น A Priori เราไม่ได้รับรู้เพราะเราเชื่อเขา แต่เวลาที่เชื่อว่าหิมะนุ่มแล้วเราไม่เคยเห็น เราเชื่อเขา ไม่ได้เชื่อตัวเราเอง

Rationalism คิดว่าในจักรวาลของจิต ความจริงอยู่ในใจ แล้วแสวงหาจะพบความจริงต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจริงที่ทำให้เราเห็นความจริงตามแบบนี้แล้ว เรารู้ว่าความจริงในโลกนี้เป็นอย่างไร แต่แบบนี้ไม่สามารถนำมา Apply กับโลกในปัจจุบัน เพราะไม่มีสิ่งใดในโลกนี้ที่จะให้เราใช้ความจริงแบบนี้ได้เลย แต่ความจริงของแบบยังอยู่ที่นั่น

ผู้ให้กำเนิดลัทธิ Rationalism คือ René Descartes (1596-1650) ชาวฝรั่งเศส เป็นนักคณิตศาสตร์ที่มีชื่อเสียง เพราะค้นพบวิชาคณิตศาสตร์แขนงหนึ่งคือ Analytic Geometry หรือ Co-ordinate Geometry ในทางปรัชญาได้ชื่อว่าเป็นผู้กำเนิดลัทธิปรัชญา Rationalism

Descartes มีความคิดว่า ความจริงจะต้องเป็นความจริงที่เป็นหลักของตัวมันเอง ปรากฏชัดด้วยตัวของมันเอง Self-evident หมายความว่าอย่างไร ? คือจะต้องขึ้นกับตัวมันเอง หรือจะต้องตายตัวแน่นอน

เนื่องจากลัทธินี้ไม่ใช่วิชาคณิตศาสตร์ เพราะเกินกว่าในแง่ที่ว่า ความจริงที่ได้จากการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์เป็นความจริงที่ไม่มีใครแย้งได้ เป็นอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น ส่วนความจริงทางอื่นจะเห็นได้ว่าการลบล้างกันได้บ่อย ๆ สมัยก่อนเชื่ออย่างปัจจุบันเชื่ออีกอย่าง ต่อไปอาจเปลี่ยนไปอีก คือความจริงความรู้ทั้งหลายที่ได้จากประสบการณ์นั้น เปลี่ยนไปอยู่เสมอไม่แน่นอน ส่วนความจริงในคณิตศาสตร์ยังไม่มีใครค้านว่า $๑+๑$ ไม่เท่ากับ ๒ และจุดเด่นนี้ก็เป็นที่หัวใจของความจริง เป็นความแม่นยำตายตัว ซึ่งเป็นหัวใจของความจริงฉะนั้นจึงคิดว่าจะต้องศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ แล้วเอาความจริงนั้น มาเป็นความรู้ในการศึกษาวิชาต่าง ๆ เมื่อพิจารณาวิชาเลข ๆ จะเห็นว่า มีทฤษฎีบทมากมาย บทหลัง ๆ ที่เชื่อว่าจริงเพราะอ้างบทก่อน ๆ มายืนยัน และบทที่นำมาอ้างนี้อาศัยบทก่อน ๆ อีกจนกระทั่งในที่สุดมาถึงความจริงอันหนึ่งซึ่งเป็นพื้นฐานของความจริงทั้งหลายที่ได้จากวิชานี้คือ Axiom เป็นความจริงที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้

การพิสูจน์โดยคณิตศาสตร์ คือ เอาความจริงอีกอันมายืนยันความจริงอีกอัน ความจริงที่เอามายืนยันนั้น ถ้าตัวมันไม่จริงในตัวเอง จะต้องอาศัยอีกอันมาพิสูจน์อยู่เรื่อย ๆ และที่สุดจะต้องมาถึงจุดหนึ่งที่เป็นจริงโดยตัวมันเองซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ได้

นอกจากแง่ของการหาความจริง ความจริงของวิชาคณิตศาสตร์เกิดจากการยอมรับความจริงอีกอันหนึ่งที่เราเห็นได้ชัด ซึ่งไม่ได้พิสูจน์ใคร ๆ ก็เห็นว่าเป็นอย่างนี้ จากความจริงอันนี้ก็ได้อีกความจริงอันใหม่ ซึ่งซับซ้อนกว่าอันเก่า แต่ถึงจะซับซ้อนอย่างไรก็อาศัยความจริงง่าย ๆ ที่เป็นพื้นฐานของมันอยู่

การก้าวของเราจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการที่เข้าไปหาสิ่งที่ซับซ้อนขึ้นไป ถึงหลักเกณฑ์ทางตรรกวิทยาซึ่งคนทั่วไปจะเข้าใจได้ง่าย เช่นทุกสิ่งย่อมเท่ากับตัวมันเองซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ทางตรรกวิทยา ถ้าเราไม่ยอมรับสิ่ง ๒ สิ่งที่ต่างก็เท่ากับสิ่งเดียวกัน สิ่งนั้นย่อมเท่ากัน เป็นหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานในการหาความจริงทางคณิตศาสตร์แต่ที่จริงเป็นการหาความจริงในทุกสิ่ง แต่ปรากฏชัดในวิชาคณิตศาสตร์

Descartes คิดว่าการที่คณิตศาสตร์ได้ความจริงอย่างกายตัวเนื่องจากคณิตศาสตร์เริ่มด้วยความจริงที่เห็นได้แจ่มชัดที่ใคร ๆ ก็ไม่สามารถแย้งได้ จากความจริงอันนี้ซึ่ง ๆ ก็เห็นด้วย ก็ใช้วิธีการของ Deduction สรุปเอาความจริงใหม่ ๆ ออกมา เมื่อได้แล้วก็เอามาเป็นพื้นฐานก้าวต่อไปอีก สรุปเอาความจริงอันใหม่ออกมา ถ้าสรุปแต่ละก้าวของเราถูกต้อง สิ่งที่ได้จาก Deduction จะต้องถูกต้องด้วยฉะนั้นวิธีการแบบนี้จึงสำคัญอยู่ที่ ตัวเริ่มต้น ถ้าสิ่งที่เริ่มต้นจริงสรุปต่อไปก็จริง หลักแรก First Principle ไม่จำเป็นต้องแน่ใจว่าจริง แต่ก้าวแรกที่จะก้าวออกไปคือ Deduction จะต้องถูกต้อง ก้าวนี้วิชาตรรกวิทยาจะช่วยได้ ปัญหาจึงสำคัญอยู่ที่ First Principle จะได้อย่างไร ทำไมจึงจะแน่ใจว่าเป็นจริง

Descartes ใช้วิธีสงสัย หลักคืออย่าเชื่ออะไร ถ้ายังมีช่องทางที่จะสงสัยทุกสิ่งโดยทฤษฎีแล้วสงสัยได้ แล้วพยายามขจัดความสงสัยไปที่ละขั้น จนถึงความคิดอันหนึ่งซึ่งเราไม่สามารถจะสงสัยได้ต่อไปอีก จึงยอมเชื่อความคิดนั้น แต่ไม่ได้กล่าวว่าสิ่งที่สงสัยนั้นไม่จริง จนเมื่อถึงความคิดอีกอันหนึ่งที่แจ่มใส Clear and Distinct และเด่นชัด

แต่ปัญหาได้ว่า ขณะที่เห็นว่าเด่นชัดนั้นมันอาจไม่จริงได้ ปัญหาอยู่ที่ว่ามันอาจผิดทุกคนได้ไหมในเมื่อเราไม่รู้อันหนึ่ง เอออะไรมาตัดสินว่าความคิดอันหนึ่งที่แจ่มใสและเด่นชัดจะต้องถูกเสมอไป เมื่อถึงตรงนี้ก็ยุติลงที่ว่าความจริงหรือความรู้นั้นเป็นสิ่งที่

จิตของเราสามารถจะรู้สึกได้โดยตัวมันเอง มีความจริงบางอย่างที่จิตของมนุษย์ ถ้าใช้ความคิดอย่างถูกต้องแล้วจิตจะเห็นความจริงโดยตัวมันเอง ความจริงที่จิตรู้จักโดยตัวมันไม่อาศัยอะไรนี้เรียกว่า Innate Idea สัญชาตญาณ หรือความรู้ที่มีมาพร้อมกับมนุษย์ เมื่อเกิดมาจิตมนุษย์มีความรู้อย่างน้อยอยู่แล้วเป็นแต่เพียงใช้ความคิด ให้จิตทำงานแล้วความรู้นั้นก็ออกมาได้ First Principle ^๕ จิตสามารถคิดได้โดยตรง

Empiricism ตั้ถันตรงข้ามกับ Rationalism บิดาแห่งลัทธินี้คือ John Locke ชาวอังกฤษ เกิดขึ้น ศ.ศ. ที่ ๑๗ เชื่อว่า Innate Idea ไม่มีความจริง ไม่ได้เกิดจากความคิดความจริง เกิดจากประสบการณ์ ถ้าไม่จับไฟเราจะรู้ได้อย่างไรว่าร้อน คิดเอาไม่มีทางทราบได้ถ้าความรู้ที่คิดมาตั้งแต่เกิดทำไมเด็กเกิดมาใหม่ ๆ ไม่รู้ว่า $๒+๒ = ๔$

Rationalism บอกว่าความรู้มีอยู่แล้วแต่เด็กยังไม่สามารถทำให้ปรากฏออกมาได้ คือคิดว่าความรู้มีอยู่แต่ประสบการณ์เป็นวิธีชุกเอาสิ่งที่มีออกมา

ส่วน Empiricism จิตเหมือนสิ่งว่างๆ แต่ประสบการณ์เป็นผู้นำเอาความรู้มาใส่ ช่องว่างนี้คือคนเราเกิดมาไม่มีความรู้ติดตัวมา

เกิดปัญหาว่าถ้าความรู้เกิดจากประสบการณ์แล้วเราต้องยอมรับว่า ความรู้จะไม่จริง ตายตัวเหมือนคณิตศาสตร์ถ้าเชื่อว่าความรู้เกิดจากประสบการณ์ Induction เป็นการคาดหมายความจริงจากส่วนย่อย แต่แม้ความรู้ที่เกิดจาก Induct จะไม่ตายตัวแต่ก็มีข้อคืออยู่ ว่า ความรู้ที่เกิดจาก Induct นั้นเป็นความรู้ที่เกิดจากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกของเรา แต่ด้วิธีการของ Deduction เป็นการคิดขึ้นอย่างลอยๆ ความจริงที่เกิดขึ้นมาจากความคิด อาจไม่เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในโลกก็ได้ ถึงจะเป็นความจริงที่ตายตัวแต่ก็เป็นความจริงที่ว่างเปล่า ไม่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในโลก

แต่ Empiricism ความรู้เกิดจากประสบการณ์ความจริงที่ได้จากประสบการณ์จึงต้องเป็นความจริงที่เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในโลก ถึงจะไม่ตายตัวแต่ก็บอกว่าในโลกนี้ซึ่งมีสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นอย่างไร สสารในโลกมีการดำเนินการเป็นอย่างไร แน่นอนหรือไม่ ทราบแต่ความจริงนี้ช่วยให้มนุษย์รู้จักธรรมชาติได้ดีขึ้น ทำให้คนเรามีความเป็นอยู่สะดวกสบายขึ้น

แก้ไขชีวิตให้ดีขึ้น ความจริงของ Deductive เป็นความจริงของอีกโลกหนึ่งที่ตายตัวแน่นอน
แย้งไม่ได้ แต่จะมีประโยชน์อะไรเพราะไม่เกี่ยวกับอะไรในโลกของเรา^๕ คิดว่าทุกอย่างใน
โลก^๕รู้ได้โดยเอาแบบอย่างการคิดจากคณิตศาสตร์ Empiricism จึงหนักไปในทางวิทยาศาสตร์

Epistimology เกี่ยวข้อง Metaphysic คนที่คิดว่าโลกแห่งความจริงอยู่อีกโลก
หนึ่ง คือโลกแห่ง Universal ของ Plato จึงคิดแบบ Rationalism ส่วน Empiricism คิด
เหมือนพวก Materialism โลก^๕นี้เท่านั้นที่เป็นจริงสำหรับ Materialism และสิ่งที่เป็จริงมัน
เปลี่ยนแปลง Empiricism คิดว่าความจริงเท่านั้นที่มีในโลก^๕ จึงมาตรงกัน

Idea ใน Empiricism แตกต่างจากของ Plato

Idea คือเนื้อหาของจิต หมายความว่า สมมุติว่ามีกล่องเปล่า ๆ ๑ กล่อง
กล่องนี้ยังไม่มีเนื้อหา ถ้าหยิบของใส่ลงทีละชิ้นกล่อง^๕นี้เริ่มมีเนื้อหา ความคิดของ Empiricism
จิต^๕นั้นเหมือนกระดาษหรือกล่องเปล่า เนื้อหาของจิตคือ Idea ถ้าจิตเป็นเหมือนกล่องเปล่า
อะไรจะเปรียบกับสิ่งที่ใส่ลงไปก็คือ Idea เด็กแรกเกิดจักไม่รู้จักอะไรเลย จิตของเด็กว่าง
ถ้าเด็กไปถูกไฟเด็กจะมีความรู้สึกอย่างหนึ่ง คือจิตจะต้องรู้อะไรอย่างหนึ่งแล้วสิ่งที่รู้เรียกกัน
ว่าร้อน แต่จะเรียกว่าอะไรไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ว่า ขณะนั้นเมื่อก่อน Idea อย่างหนึ่งไม่
เข้าสู่จิตของเด็กเลย แต่เมื่อแตะ (ไฟ) มี Idea อย่างหนึ่งเกิดขึ้น หรือขณะนั้นตาเด็กเห็น
กระดาษแผ่นหนึ่ง แสงจากกระดาษมากระทบตาเด็ก จิตของเด็กจะรู้สึก Idea อีกอย่างหนึ่ง

ตามความคิดของ Empiricism เมื่อเกิดมาประสบการณ^๕ที่ ได้เป็นเหมือนประตุ
แห่ง Idea เกิดเข้ามาสู่ใจของเรา จึงเชื่อว่าความรู้ได้มาจากภายนอก Idea ที่เกิดจากการ
ไปแตะความร้อนหลาย ๆ สิ่งเข้า แต่ละ Idea ^๕นี้เป็น Particular เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแต่
ละครั้ง Idea ที่เกิดแต่ละครั้ง^๕ (ชื่อไม่เหมือนกัน) มีลักษณะบางอย่างเหมือนกัน จิตของ
มนุษย์มีความสามารถอย่างหนึ่งที่จะเห็นความเหมือนกันระหว่าง Particular Idea ก็
สร้าง General Idea ขึ้นมา

General Idea คือ Idea ซึ่งเป็นลักษณะกลาง ลักษณะรวมของ Particular
Idea ทั้งหลายคำว่าร้อนเป็นคำกลาง ๆ การที่กล่าวว่า เป็นกลางหมายความว่า มันไม่ได้
แทนสิ่งใดในโลก ไม่มีอะไรที่ร้อนในโลก เพราะเราเอาความรู้สึกต่าง ๆ ที่ไปสัมผัสสิ่ง

นั้น ๆ แล้วทั้งชื่อสิ่งนั้น (ว่าร้อน) ไม่มีวัตถุอะไรที่เป็นเจ้าของลักษณะอันนี้ แต่ Particular-Idea แต่ละอันมีจริง เช่น มือซ้ายแตะเทียนไข มือขวาแตะไฟมีวัตถุจริง ๆ ที่เราแตะ แต่ร้อนเป็นผลผลิตสิ่งหนึ่งของมนุษย์ หมายความว่าเมื่อเห็นสิ่งต่าง ๆ จิตจะสร้างมโนภาพอันหนึ่งขึ้นมา แล้วทั้งชื่อให้สิ่งนั้น เมื่อไปเชื่อสิ่งที่มีลักษณะอย่างนั้นอยู่ก็เรียกว่า "ขาว" คำนี้แทนอะไรอย่างหนึ่งแต่ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่จริงในโลก เกิดจากการ แยกแยะเอา ความเหมือนกันของสิ่งทั้งหลายออกมา Idea ซึ่งเกิดจากการเห็นกระดาษขาวไม่ได้ แทนสิ่งใดในโลก เพราะขาวเป็น Idea ที่มนุษย์สร้างขึ้น คำว่าขาวสำหรับ Plato แทนสิ่งที่มีอยู่จริง แต่ไม่ใช่ในโลกนี้ แต่ Empiricism คำนี้ไม่ได้มีจริง แทนสิ่งหนึ่งที่เกิดสร้างขึ้น

ประเด็นอยู่ที่ว่า ปกติควรจะต้องเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สำหรับ Plato ขาวเป็นลักษณะของความจริงซึ่งอยู่ในโลกอีกโลกหนึ่ง เป็นโลกแห่งความจริง คนเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่ไม่ใช่สมมุติ แทนสิ่งที่เป็นความจริงคือ ความเป็นคนซึ่งอยู่ในโลกของ Idea หรือ Universal แต่ขาวใน Empiricism เป็นสัญลักษณ์ที่เป็นความคิดซึ่งเราคิดขึ้นจากสิ่งที่เป็นจริง ความเป็นจริงมีแต่ Particular (สำหรับ Empiricism) Universal ไม่ใช่สิ่งที่เป็นจริง จึงใกล้กับความคิดของ Materialism ที่ว่าความเป็นจริงมีแต่สสาร เพราะความจริงมี (ปรากฏ) ในแต่ละสิ่ง

เปรียบ Plato และ Rationalism มีความคิดใกล้กัน ปรัชญา Rationalism เห็นว่ามีความจริงบางอย่างที่ตายตัว จิตรู้ได้โดยไม่เกิดจากประสบการณ์ เชื่อว่าความเป็นจริงมีอยู่ในตัวมันเอง และมีโลกแห่งความจริงอีกอันที่แตกต่างจากโลกที่อยู่ทุกวันนี้ คือโลกแห่ง Idea ของ Plato และเมื่อเชื่อว่าประสาททั้ง ๕ ไม่ให้ความจริงแก่เราได้ จึงเชื่อว่ามียิ่งสิ่งที่ทำให้เรารู้จักได้ คือ จิต หรือวิญญาณ ลัทธินี้หนี Metaphysics แบบ Plato ไม่พ้น คือยอมรับว่าโลกแห่งความจริงมี ๒ โลก โลกแห่งวัตถุและ Universal ตัวคนก็ต้องยอมรับว่ามีประสาทสัมผัสที่รู้จากความจริงนี้ และมีจิตที่รู้จักความจริงอีกอันใน Empiricism ไม่มีความจริงอะไรอีกนอกจากโลกที่เราอยู่ทุกวันนี้ ความจริงนั้นมนุษย์สร้างขึ้น ความจริงมีแต่เพียง Particular Idea แล้วสิ่งที่เป็น Particular แต่ละสิ่งก็ก่อให้เกิด Particular แต่ละ Idea แล้วคนสร้างความจริง Universal

ไม่ว่าจะเป็นความคิดในเรื่องอะไร ความคิดแบ่งเป็น ๒ พวก คือความจริงในโลกนี้และในโลกนี้และในอีกโลกซึ่งเป็นจริงเรารู้จักได้ด้วยจิตหรือเหตุผล ความเชื่อ ๒ อันนี้ปรากฏในความเชื่อแบบ Metaphysics ในศีลธรรมคืออะไรคือความดี ดีชั่วต่างกันอย่างไร

Ethics ศึกษาถึง

๑. ปัญหาว่าชีวิตที่มีค่าของมนุษย์นั้นเป็นอย่างไร อะไรคือชีวิตที่ดีคนควรอยู่ อะไรเป็นจุดหมายสุดยอกแห่งชีวิตมนุษย์ เป็นปัญหาที่นักปรัชญาไม่เห็นต้องกัน

๒. การกระทำที่ดีเอาอะไรตัดสิน ถ้ามีการกระทำ ๒ อย่างให้เลือกเอามาตรฐาน อะไรเป็นเครื่องชี้ว่าอันไหนดีกว่า อะไรเป็นมาตรฐานตายตัวที่มาตัดสินว่าอย่างนี้คืออย่างนั้นไม่ดี ควรทำอย่างนี้ไม่ควรทำอย่างนั้น

๓. คำต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศีลธรรม เช่น ดี ถูกต้อง ชอบธรรม ควรมีความหมายอย่างไร? ให้คำนิยามได้หรือไม่หรือไม่สามารถอธิบายได้ รวมถึงปัญหาว่าสถานะคือค่าทางศีลธรรมเป็นอย่างไร มีจริงหรือไม่

Ethics ไม่ใช่วิชาที่ช่วยศีลธรรม ต้องการวิจารณ์ว่าคำสอนทางศีลธรรมนั้นถูกต้องหรือไม่ที่ว่าอย่างขโมยทำไม! ทำไมจึงต้องเคารพพ่อแม่ ทำไมจึงไม่ให้ผูกขาด ต้องการทราบว่าคำสอนทางศีลธรรมก้งอยู่เหตุผลอะไร มีเหตุผลหรือไม่

ชีวิตอย่างไรจึงจะมีค่าในทัศนะของปรัชญาสมัยต่าง ๆ

Socrates คิดว่าชีวิตควรเป็นอย่างไร จะต้องศึกษาพร้อมกันไปกับนักปรัชญาอีกกลุ่มในสมัยเดียวกันคือ Sophist พวกนี้คิดว่าไม่มีอะไรตายตัวในโลกนี้ความจริงไม่มี ความจริงเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ความจริงสำหรับ Sophist ได้จากการรู้จักโลกภายนอกผ่านประสาทสัมผัสซึ่งเป็นทางเดียวที่จะได้รับความจริงแต่สิ่งเหล่านี้เป็นของไม่แน่นอน ความรู้ขึ้นกับประสาทสัมผัสของแต่ละบุคคล ในเรื่องศีลธรรมที่ชั่วเป็นอย่างไรก็เป็นเรื่องจิตใจของแต่ละคน อะไรถูกใจก็บอกว่ายุติธรรม เอาประโยชน์ส่วนตัวไปตัดสิน การที่เชื่อเช่นนั้นจำเป็นต้องอาศัยความเห็นทาง Metaphysics ที่ว่าโลกทุกวันนี้เท่านั้นที่เป็นจริง คือยอมรับความคิดของ Materialism ซึ่งเชื่อว่าโลกนี้เท่านั้น ที่เป็นจริง และเราก็ไม่มีวิญญานจิตใจ

มีแต่ประสาท ฉะนั้นความคิดแบบนีจึงสนับสนุนความคิดที่ว่าคนเกิดมาต้องหาความสุขในชีวิต เพราะฉะนั้นสำหรับ Sophist ความสุข Pleasure ความสำราญเป็นส่วนประกอบของชีวิตเพราะเมื่อตายแล้วไม่มีอะไรเหลือ (ที่จะไปสัมผัสกับความเป็นจริงอีกอัน)

Socrates เห็นว่าถ้าเชื่อตามนี้บ้านเมืองจะไม่สงบเพราะไม่มีมาตรฐานของศีลธรรม ไม่มีอะไรที่ตัดสินว่าถูกต้องหรือไม่ ยุติธรรมหรือไม่ แล้วแต่ใจของใคร แล้วสังคมจะสงบได้อย่างไร เขาเห็นว่าแม้ว่าขณะนี้หรือชั่วชีวิตนี้เราไม่สามารถจะค้นพบความจริงได้ แต่ไม่หมายความว่าความจริงที่แน่นอนไม่มี การที่ยังไม่รู้ว่าจะอะไรคือความจริงไม่ได้หมายความว่าความจริงไม่มี เมื่อมีเราก็คงแสวงหามัน (เห็นว่าความสุขทางกายไม่ใช่แก่นสารของชีวิต เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ คนเกิดมาต้องแสวงหาสัจธรรม จะเป็นไปได้ถ้าไม่หมกมุ่นกับความสุขเหล่านี้ ปัญหาเท่านั้นที่เห็นได้ ฉะนั้นตลอดชีวิตจึงไม่เคยห่วงใยในร่างกายเลย ห่วงอย่างเดียวคือทำอย่างไรจึงจะรู้สัจจะและแสวงหาไปในที่ต่าง ๆ

ความเชื่อของทั้ง ๒ แตกต่างกันอย่างมาก คือความเชื่อพื้นฐานต่างกัน Socrates เชื่อว่ามนุษย์นอกจากร่างกายแล้วยังมีอีกสิ่งที่สำคัญคือ จิตซึ่งเป็นอมตะ และถ้าไม่หมกมุ่นความสุขทางกายวิญญาณจะไปอยู่นอกเหนือจากโลกนี้ เมื่อมี ๒ โลกวิญญาณจึงมี ๒ ภาค

ความคิดนี้ต่างจาก Materialism อะไรคือสิ่งมีค่าแก่สำหรับ Materialism คือที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ Socrates และ Plato วิญญาณคือความจริง ค่าของชีวิตจึงอยู่ที่โลกนั้นไม่ใช่โลกนี้ (ความคิดนี้แย้งกันอยู่เสมอแม้ในปัจจุบัน)

Epicureanism ผู้ตั้งคือ Epicurus มีชีวิตใน ศก. ที่ ๔ ก่อนคริสตกาล เชื่อว่าค่าของชีวิตอยู่ในโลกนี้ เมื่อมีแต่โลกนี้ความสุขก็ค้นหาจากโลกนี้ ค่าของชีวิตไม่อยู่ที่สัจจะอย่าง Socrates & Plato เชื่อ เมื่อชีวิตจึงควรรักก็ดวงความสุขให้มากที่สุด แต่ก็ต้องเป็นความสุขในระยะยาว เช่น ถ้ากินเหล้าก็อย่าให้เมานักเพราะความสุขจะไม่อยู่นาน เมมาแล้วก็ไม่สนุก คือต้องนึกถึงว่าทำไมจึงจะรักษาความสุขให้นานที่สุดที่จะนานได้ จึงสอนให้เดิน "สายกลาง" แต่ไม่ได้สอบแบบ Socrates ที่สอนให้คนอย่าหมกมุ่นในร่างกายเกินไป เพราะเชื่อว่าสิ่งมีค่าไม่ใช่ร่างกายแต่เป็นวิญญาณและโลกแห่งจริง สำหรับ Epicurus ถ้าแสวงหามากเกินไป

จะไม่ไ้กำหนดที่หลัง ไม่ได้บอกว่าเป็นความจริงอีกอันที่เป็นของชีวิต คำนี้คือความสุข และจะอยู่ใต้นานถ้ารู้จักยับยั้ง ไม่ใช่เพื่อวิญญานแต่เพื่อร่างกายในระยะยาว แต่ Socrates ระวัง เพื่อจะได้มีโอกาสได้เต็มที่

การแสวงหาความสุขในชีวิตนี้ให้นานนั้นบอกว่า คนเราอย่าพยายามเข้าไปผูก พันธุ์หรือเป็นทาสของสิ่งใด เพราะการเป็นทาสเป็นสิ่งไม่ดี เช่น ถ้าคิดแต่ไม่มีทั้งซื้อ ก็ เป็นทุกข์ ทำให้ขาดอิสระรวมทั้งอิสระภาพที่ทำให้ปราศจากการมีกรอบคร้วก้วย เห็นว่าคนมี กรอบคร้วทำให้กลายเป็นทาส เพราะเมื่อมีลูกจะต้องทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อลูก ความผูกพันธ์ ทำให้เราต้องทำ ความสัมพันธ์ในกรอบคร้วแน่นแน่นเกินไปจนทำให้ขาดอิสระ แต่ถ้าไม่มี เสียเลยมนุษย์ก็อยู่ไม่ได้จึงต้องคำนึงสายกลางคือ ถ้าไม่สัมพันธ์กับใครเลยก็จะเหว่เหว่ จึงคิด ว่าความสัมพันธ์ระยะกลาง ๆ คือความเป็นเพื่อนเห็นว่าไม่แน่นเกินไปจนถึงกับเป็นทาส ถ้าทำสิ่งใดเพื่อเพื่อนเราไม่จำเป็นต้องทำแต่ทำ เพราะเราอยากทำ

Epicurus เน้นในเรื่องความสัมพันธ์มาก เพราะการทำเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสมาคมใด ๆ ทำให้ไม่เป็นตัวของตัว คำ ความสุขที่แท้จริงของเขาคือความสุขทางร่างกายในระยะยาว จะ ได้มาโดยที่เป็นไทแก่ตัวคือไม่มีอุดมคติสูงอย่าง Socrates และไม่หวังเกียรติยศมากมายอย่าง Sophist จึงไม่มัวเมาโลกของวัตถุเกินไป ในเวลาเดียวกันก็ไม่ใช้นักอุดมคติที่จะหาความดี ความงามให้แก่โลกหรือประเทศ ถ้าจะเปรียบแล้วก็มีคนจำนวนไม่น้อยที่ดำรงชีวิตแบบนี้ คืออยู่ในวัน ๆ ไม่ต้องคิดว่า จะสร้างอะไรให้แก่สังคมหรือชีวิต

Cynicism คนที่มีความเห็นตามลัทธินี้เรียกว่า Cynic แปลว่า "สุนัข" ถือว่าคนดำรง ชีวิตแบบสุนัข เจ้าของความคิดนี้คือ Zeno ระหว่าง ศต. ที่ ๔ ก่อนคริสตกาล พวกนี้ ยกย่อง Socrates มากถือว่าเป็นตัวอย่างของมนุษย์ที่ประเสริฐคนทั่วไปควรเอาอย่าง แต่ พวกนี้เข้าใจ Socrates ผิด เขานิยมในฐานะที่เป็นคนดีน่าเลื่อมใส แต่จับความเห็นของ Socrates ผิด คือ Socrates เห็นว่าค่าของชีวิตอยู่ที่ปัญญาได้ท่องเที่ยวไปโลกของสัจจะธรรม ไม่ใช่ร่างกายท่องเที่ยวไปในโลกของวัตถุ จะทำไ้ก็โดยก้องสะทึงไม่กังวลเรื่องวัตถุเกินไป เพราะถ้ากังวลเกินไปปัญญาจะติดกับร่างกายแล้วจะไม่เดินทางไปสู่โลกของความจริง ฉะนั้น

ในชีวิตของ Socrates จึงละทิ้งความสุขในทางโลกเพื่อแสวงหาปัญญา ประเด็นนี้ว่าการละความสุขในทางโลกสำหรับ Socrates เป็นแค่เพียงวิถีทางที่จะให้ปัญญาสู่ความจริง แต่การละความสุขทางโลกที่ในตัวเองไม่มีค่าความคืออะไร คือจุดหมายปลายทางของชีวิตไม่ได้อยู่ที่การละความสุขทางโลก แต่อยู่ที่ปัญญาและสัจธรรม จุดหมายนี้เราจะได้ต่อเมื่อละความสุขทางโลก ไม่ได้ละเพื่อตัวมันเองแต่เพื่อจะได้สิ่งอื่นคือปัญญา ความสุขทางโลกมีค่าเป็นเพียงวิถีทางเท่านั้น ไม่ใช่ค่าในตัวเอง

เงินมีค่าแต่ไม่ได้มีค่าในตัวเองเป็นวิถีทางที่จะให้เราได้อาหารหรือเครื่องนุ่งห่มซึ่งมีค่ามากกว่าเงิน เงินมีค่าอยู่สิ่งที่มันนำมาให้ ได้ สำหรับ Socrates สัจธรรมปัญญามีค่าในตัวเอง เราละความสุขทางโลกเพื่อจะได้สิ่งอื่น การละเป็นแต่เพียงทางไม่ใช่ที่หมายของชีวิตหรือปัญญา

Cynic ถือว่าการละความสุขทางโลกเป็นจุดหมายของชีวิตเป็นค่าของชีวิต คนเราเกิดมาต้องละความสุข เพราะเป็นของไม่จริง พวกนี้ชอบลักษณะของเขาที่ไม่โยคีคือร่างกาย จึงมาถึงลัทธิว่าคนเราเกิดมาตั้งอยู่อย่างง่าย ๆ คืออยู่อย่างสุนัข หิวจึงหากินชีวิตที่ง่าย ๆ ไม่ต้องการความโลก ที่จริงอาจเป็นเพราะว่าความเจริญในกรีกสมัยนั้นมันมีมากเกินไป อาจเป็นการเขาะเขี้ยวสังคมเบียดเบียนกันอยู่ ต้องการแสวงหาความจริงใหม่ที่ตนยังไม่รู้ เห็นว่า Simple Life มีความดีในตัวเอง

Stoicism ผู้เชื่อตามลัทธินี้เรียกว่า Stoic อยู่ใน ศต. ที่ ๓-๔ ก่อนคริสตกาลพวกนี้มีความคิดใกล้เคียงกับศาสนาพุทธมาก

เห็นว่าโลกนี้มีกฎเกณฑ์ตายตัว ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากถูกกำหนดโดยเหตุการณ์อีกอันหนึ่ง ไม่มีอะไรเกิดขึ้นโดยบังเอิญเกิดขึ้นเพราะต้องเกิด เนื่องจากสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเหตุการณืมาผลกกันเกิดขึ้น หมายความว่าธรรมชาติมีระบบ กฎเกณฑ์ทุกสิ่งเป็นไปตามวิธีของมัน หน้าที่ของมนุษย์คือจะต้องแสวงหาความจริงว่าอะไรคือกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ การแสวงหานี้เขาเน้นหนักในเรื่องปัญญาและเหตุผลซึ่งจะทำให้เราเข้าใจถึงความจริงที่แท้จริง มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติเหมือนกัน คือทุกสิ่งที่ทำเป็น

ไปตามกฎเกณฑ์ การที่ stoic บอกว่าเราจะต้องเข้าใจธรรมชาติคือ หมายถึงต้องเข้าใจตัวมนุษย์เองด้วย

พูดถึงว่าชีวิตอย่างไรจึงจะประเสริฐ มีเกียรติ มีชื่อเสียง คือชีวิตที่ประกอบไปด้วยเหตุผล กล่าวคือดำรงอยู่ในเหตุผลแล้วก็จะไม่มีอารมณ์ จะปราศจากความกังวลความขยักกังวลความอยากทั้งปวง มนุษย์จะเป็นสุขได้ก็ต่อเมื่อพยายามที่จะระงับความอยาก ไม่ใช่พยายามที่จะสนองความอยาก เพราะความอยากของมนุษย์ไม่สิ้น เราไม่สามารถสนองมันได้ตลอดไป stoic เห็นว่าเหตุผลและปัญญาในการเข้าใจธรรมชาติ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของชีวิต และโลกจะทำให้เราหมดความอยากได้ ฉะนั้นความคิดของ stoic และปรัชญาของ Socrates กับ Plato ก็ไม่ต่างกันมากนัก และเหมือนนักปราชญ์พุทธมาก

Stoic มีความคิดอีกอย่างว่าคนเราเมื่อมีอารมณ์ต่าง ๆ เราหมายถึงอารมณ์ทั้งแง่ดีและไม่ดี อารมณ์จะไม่เกิดขึ้นดำรงอยู่ในเหตุผลคือการเข้าใจ เมื่อความเข้าใจเกิดขึ้นอารมณ์จะหายไป ฉะนั้นไม่ว่าความรักหรือโกรธเกิดขึ้นจากการไม่ได้ใช้เหตุผลคิด เราคิดว่าทำไมเด็กไม่น่าทำอย่างนี้ แต่หลังจากรู้สึกโกรธแล้วเท่ากับว่าเราใช้เหตุผลคิดว่าเป็นธรรมชาติของเด็กเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่เป็นไปตามวิสัยของเด็ก เมื่อเข้าใจอย่างนี้แล้วว่าทำไมจึงเกิดขึ้น เมื่อนั้นความโกรธหรืออารมณ์จะหายไป หมายความว่าความเข้าใจซึ่งอาศัยปัญญาสามารถกำจัดอารมณ์ได้

ประเด็นที่ ๒ คือ เอาหลักอะไรมาตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งดีหรือไม่ ที่ว่าผิดศีลธรรมเอาอะไรมาตัดสิน ที่ถูกต้องชอบแล้ว เอาอะไรมาตัดสิน นักปรัชญา ๒ คนที่มีความเห็นตรงกัน

ความเห็นของนักปรัชญาชาวอังกฤษ John Stuart Mill มีชีวิตตอนกลางของศต. ที่ ๑๙ เขียนหนังสือชื่อว่า Utilitarianism ได้กลายเป็นชื่อของปรัชญาลัทธิ Utilitarianism (Utility = ประโยชน์ ผลประโยชน์) ลัทธินี้ถือว่าการกระทำจะดีไม่ หรือ มี Standard ภายตัวที่จะตัดสิน คือการกระทำที่ดี คือการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด ความสุขในที่นี้หมายถึง Pleasure คือความสะอึกสบายหรือถือว่าการกระทำ

ทำอะไรก็ตามจะดี ถ้าก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ เรื่องของศีลธรรมไม่ใช่เรื่องของความรู้สึก คือ บางคนถ้าถามว่าทำไมสิ่งนี้จึงผิด บางคนอาจตอบอย่างไม่มีเหตุผลอะไรแต่รู้สึกว่าเป็นผิด เช่นนักปรัชญาชาวอังกฤษชื่อ Butler คิดว่า เรื่องผิด ถูกนี้ไม่ทราบว่าจะอะไรมาตัดสิน มีสิ่งหนึ่งในใจของมนุษย์สิ่งนี้เรียกว่า "มโนธรรม" Conscience เช่น สมมุติอยู่ในที่แห่งหนึ่งมีของวางอยู่ข้างหน้า เราอาจขโมยได้โดยไม่มีใครเห็น สรุปลแล้วก็ไม่ใครเอือมคร้ออื่น แต่เราไม่ทำเพราะมีเสียง ๆ หนึ่งในใจสั่งว่าอย่าทำเพราะผิด เจ้าของเสียงนี้ Butler เรียกว่า "มโนธรรม" เป็นสิ่งที่คนส่วนมากรู้สึก ในขณะที่เราอยากทำอะไรอย่างหนึ่งทั้ง ๆ ที่ทำแล้วไม่มีใครรู้ว่าผิด แต่เราก็ไม่ทำเพราะรู้ว่าไม่ควร การที่บอกมโนธรรมเป็นผู้บอกและสั่งไม่ให้เราทำ

M.H. ไม่เห็นด้วย เขาคิดว่าเรื่องมโนธรรมหรือความรู้สึกไม่ใช่มาตรฐานที่จะมาตัดสินสิ่งหนึ่งว่าถูกหรือผิดถูกหรือผิดอยู่ที่กระทำแล้วเกิดอะไรขึ้น ให้ความสุขแก่คนส่วนใหญ่หรือให้ทุกข์แก่คนส่วนใหญ่ หักลบแล้วการกระทำบางอย่างอาจเกิดทุกข์แก่คนร้อยคน แต่ให้ความสุขแก่พันคน ก็เรียกว่าเป็นการกระทำที่ถูก ไม่ใช่เป็นเรื่องของความรู้สึก ขนบธรรมเนียมหรือมโนธรรม คนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์จากการกระทำนี้หรือไม่ นั่นเป็นสิ่งที่ตัดสินว่าการกระทำอย่างหนึ่งผิดหรือถูก

ความเห็นนี้บางทีอาจถูก ต่อมาภายหลังมีนักปรัชญาจำนวนไม่น้อยที่เห็นด้วย และพยายามอธิบายว่าสิ่งที่เรียกว่ามโนธรรมนั้นต้องเข้าใจก่อนว่าเป็นอะไร

เราเข้าใจได้ ๒ แนว ความรู้สึกนี้มีได้ ๒ ทาง สำหรับ Butler มโนธรรม ก็คือคนเราเกิดมาพร้อมกับวิญญาณที่ได้รับจากพระเจ้า ความรู้สึกผิดชอบมีอยู่ในตัวมาตั้งแต่เกิดแล้ว ทำให้เรารู้ว่าอะไรดีชั่ว ซึ่งความคิดนี้ M.H. และศิษย์ไม่เห็นด้วย เขาคิดว่ามโนธรรมอาจมีแต่เป็นสิ่งที่ถูกกล่อมเกลี้ยงขึ้นภายหลัง จากสภาพแวดล้อมของสังคม ธรรมชาติ ทำให้เรามีความรู้สึกในเรื่องศีลธรรมต่างกันได้อย่างไร ?

เป็นเพราะว่าสิ่งแวดล้อมของแต่ละแห่งต่างกัน ที่ถือว่าถูกต้องดีงามหลักของ M.H. ก็ต้องถือว่าเนื่องจากสภาพแวดล้อมนั้น การปฏิบัติอย่างนั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่คน

ส่วนใหญ่ (เช่นในธเบศ หนึ่ง ๑ คน แต่งงานกับชาย ๔ คน เขาไม่ถือว่าเป็นการผิดศีลธรรม) แต่บางแห่งถือว่าเป็นการผิดศีลธรรม เพราะขนบธรรมเนียมในแห่งนั้นไม่เคยมี ฉะนั้น คันคอกที่ว่าทำไมการแต่งงาน ๑ คู่ ๑ เป็นของดีก็เพราะการปฏิบัติเช่นนี้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่แก่สังคม ๆ ยกย่อง และประนามการกระทำที่ตรงข้าม เมื่อสังคมสรรเสริญการกระทำอย่างนี้ทำไมจึงสรรเสริญ ทำไมจึงประนาม เพราะสภาพแวดล้อมของสังคมทำให้ต้องสรรเสริญการกระทำอย่างนี้ครั้นเวลาผ่านไปบรรพบุรุษก็สอนลูกหลานว่าการกระทำอย่างนี้ถูกต้อง ลูกหลานก็สอนกันต่อมาจนกระทั่งทุกวันนี้ เราได้รับมรดกจากบรรพบุรุษ คือมรดกของความรู้สึกว่าอย่างนี้ถูกต้องแต่ไม่ทราบทำไมอย่างนี้จึงถูกต้อง แต่มีเหตุผลซึ่งอยู่ในอดีตซึ่งเป็นไปตามหลักของ มน ที่ว่า เพราะเกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ ที่เราก็คิดว่าสิ่งนี้ถูกต้องเพราะมโนธรรมบอกความรู้สึกหรืออธิบายไม่ได้ แต่สำหรับความเห็นของพวกนี้ มโนธรรมนั้นมีเหตุผลมาในอดีตไม่ใช่เกิดขึ้นลอย ๆ

ถ้าหากมโนธรรมเป็นลักษณะสากลของมนุษย์ ทำไมมนุษย์บางเผ่ามีบางเผ่าไม่มี ฉะนั้นบางคนเห็นว่าความรู้สึกผิดชอบนี้บางทีเรารับแต่ความรู้สึกนี้มา แต่ไม่รู้ว่าทำไมบรรพบุรุษรับเช่นนั้น เพราะสภาพแวดล้อมบังคับ ถ้าไม่บังคับแล้วจำเป็นไหมว่าสิ่งหนึ่งซึ่งเคยถูกประนามว่าชั่ว ไม่จำเป็นต้องชั่วเสมอไป เอออะไรตัดสินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่คนส่วนใหญ่ สิ่งนี้เป็นสิ่งตัดสินอะไรที่อะไรชั่วไม่ใช่ความรู้สึก

ถ้าถือเอาผลของการกระทำเป็นหลัก (เป็นเครื่องตัดสิน) จะมีปัญหา ตัวอย่างเช่น ถ้ามีเจตนาร้ายแต่บังเอิญการกระทำนั้นให้ผลดีแก่บางคน เช่น กำลังจะยิงนาย ก. แต่บังเอิญไปถูกเสือซึ่งกำลังจะกินเด็กตาย เราคำนึงถึงเจตนาเป็นเครื่องชี้ว่าดีหรือชั่ว หรือเรามีเจตนาดีแต่ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงกาลทำให้เกิดเรื่องไปใหญ่โต ลัทธินี้จึงอธิบายว่าถ้าถือเอาแต่ผลจะอธิบายนี้ได้อย่างไร จะถือเป็นการกระทำที่ดีหรือไม่

หรือการที่นาย ก. เป็นนักเลง ถูกจับหลายครั้งต้องขึ้นศาลแต่ไม่มีพยานจึงต้องปล่อย เมื่อตำรวจเห็นการกระทำครั้งหนึ่งของนาย ก. จึงยิงทิ้งเพื่อบ้านเมืองสงบโดยไม่นำตัวขึ้นศาล การกระทำนี้ถูกต้องหรือไม่ ตามลัทธินี้ถูกต้อง

หรือเรือแตกกลางทะเล ถ้าช่วยได้ ๒ คน คนหนึ่งเป็นพ่อ อีกคนหนึ่งเป็นหมอ เพื่อพาไปยังเกาะซึ่งกำลังมีโรคระบาด ถ้าช่วยหมอตามลัทธินี้จะถูกต้อง เพราะเกิดประโยชน์กับคนส่วนใหญ่ แต่คนส่วนมากย่อมต้องช่วยพ่อ

ลัทธินี้ถือว่าลัทธิเก่าไม่สมบูรณ์ต้องแก้ไข ศิษย์ของ Mill ปรับปรุงลัทธินี้ขึ้นเรียกว่า **Rule-Utilitarianism** ส่วนของเก่าเรียกว่า **Act-Utilitarianism** ลัทธิใหม่ไม่ถือเอาผลของการกระทำแต่ละครั้ง คือผลที่จะเกิดขึ้นจากการที่กระทำตามหลัก ซึ่งเป็นหลักที่ก่อให้เกิดการกระทำแต่ครั้งนั้นๆ **Act-Utilitarianism** ถือเอาผลของ **Act-Utilitarianism** ถือเอาผลของ **Rule** เช่นการยิงทิ้งถือเอาหลักว่าทำจริงจะยิงทิ้ง ผู้ร้ายที่ทำความผิดโดยไม่ต้องขึ้นศาล จะเกิดประโยชน์หรือโทษแก่ประชาชน กรณีนี้ถ้าเอาหลักมาตรฐานของ **Act-Utilitarianism** การกระทำนั้นถูกต้องเพราะเกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ แต่ถ้าตาม **Rule-Utilitarianism** ผิดเพราะการกระทำนั้นถือหลักว่า ถ้าการกระทำนั้นปฏิบัติโดยหลักทั่วไปแล้วจะไม่เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่

หรือถ้ามีเจตนาว่าร้าย ตามหลักเดิมจะถูกต้อง แต่ถ้าตามหลักของ **Rule-Utilitarianism** การกระทำนั้นจะผิด ไม่ใช่เพราะเกิดโทษหรือประโยชน์แต่เพราะอาศัยหลักอันหนึ่ง และหลักนี้เป็นหลักที่ผิด เพราะถ้ากระทำตามแล้วจะเกิดโทษแก่คนส่วนใหญ่

สรุปแล้ว ลัทธินี้ไม่ว่าจะเป็น **Act-Utilitarianism** หรือ **Rule-Utilitarianism** ไม่ได้ถือเอาเจตนา ถือเอาผล เดิมถือเอาผลของการกระทำแต่ละครั้ง ต่อมาปรับปรุงถือเอาผลของหลักที่ก่อให้เกิดการกระทำแต่ละครั้งนั้น หลักนั้นจะผิดหรือถูกอยู่ที่ว่า ถ้าทำแล้วจะเกิดประโยชน์หรือโทษแก่คนส่วนใหญ่

มีปัญหาคือหนึ่งที่ลัทธินี้ตอบไม่ได้คือ ปัญหาเรื่องเรือตกแล้วจะช่วยพ่อหรือหมอบางคนจึงคิดว่านี่เป็นจุดบกพร่อง ไม่เห็นด้วย เพราะลัทธินี้มองโลกด้านเดียว มองชีวิตในแง่ของอนาคต ที่กล่าวอย่างนี้เพราะสำหรับ **Utilitarianism** การกระทำในปัจจุบันจะผิดหรือถูก อนาคตเป็นเครื่องตัดสิน เพราะถือเอาผลของการกระทำเป็นเครื่องตัดสิน คนที่ถือเอาชนบทรรมนิยมเป็นเครื่องตัดสินหมุ่คนนั้น ถือเอาอดีตเป็นเครื่องชี้ เช่น การช่วยพ่อ

ถือว่าเป็นการภักดีโดยไม่คำนึงถึงว่าจะเกิดอะไรต่อไป ลัทธินี้จึงเน้นในเรื่องอนาคต มอง
 ความดีของการกระทำในแง่ของอนาคตว่าต่อไปจะเกิดอะไร ความดีของลัทธินี้จึงถูก
 ประนามว่านอกคอกนอกทาง เพราะทำอะไรโดยไม่คำนึงถึงขนบธรรมเนียม ความรู้สึกทาง
 จิตใจ เห็นว่าความรู้สึกทางจิตใจไม่สามารถตัดสินได้ อนาคตเท่านั้นจะตัดสินไม่ได้ความรู้
 สึก หรือคำสอนทางศาสนา หรือคำสอนของบรรพบุรุษ แต่ด้วยการพิจารณาว่าจะเกิด
 อะไรขึ้น

ความคิดแบบนี้เรียกว่า พวก Progressive ถือเอาอนาคตเป็นเครื่องตัดสินว่า
 ในปัจจุบันควรจะทำอย่างไร หรือกล่าวได้ว่าพวกนี้พวกนี้ไม่ค่อยคำนึงในคำนี้จิตใจ คำนึง
 แต่ในด้านประโยชน์ แต่ไม่ไ้สอนให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

ลัทธิที่เห็นตรงข้ามกับ mine คือ ลัทธิของ Immanuel Kant เป็นนักปรัชญา
 ชาวเยอรมัน อยู่ในกลาง ศต. ที่ ๑๘ ถือว่าการกระทำดีคือการกระทำตามหน้าที่ จะเกิดผล
 อะไรก็ตามถือว่าดีทั้งนั้น คือการฆ่าสัตว์เป็นการกระทำที่ไม่ดี การกระทำของเพศผุ้ชาย
 เป็นการกระทำที่ผิดหรือเปล่า เราไม่ถือว่าผิด เพราะถือเป็นการกระทำตามหน้าที่ แต่มี
 ปัญหาว่าถ้าหน้าที่ขัดกันจะถือว่าของใครถูกต้อง เช่นทหารมีหน้าที่คือทำลายศัตรู ทมอ
 รักษาชีวิตมนุษย์ ครูมีหน้าที่สอนศิษย์ ช่างไม้สร้างสิ่งต่าง ๆ เป็นไปได้ไหมที่หน้าที่เหล่านี้
 นี้จะขัดกันได้ คำตอบคือได้แน่นอน จึงเอาหน้าที่ของมาตัดสิน ถ้าหน้าที่ของอาชีพต่าง ๆ
 ขัดกัน ต้องเอาหน้าที่ของคนมาตัดสิน แต่มีปัญหาว่ทำอะไรคือหน้าที่ของตน

การทำหน้าที่ของคนหมายความว่า ถ้าอยู่ในสถานะการณ์นั้น คนทั่วไปเขาทำกัน
 อย่างไร เขาคิดว่าเหตุผลของคนเหมือนกันหมด เป็นของกลาง เพราะความจริงตายตัว
 เป็นหนึ่งไม่ใช่อสอง ถ้าใครเห็นความจริงนั้นเห็นเหมือนกัน ทำนองเดียวกับ Ethics การ
 กระทำอย่างหนึ่งซึ่งก็้องดีสำหรับทุกคน ไม่ใช่ดีเฉพาะสำหรับพ่อค้าหรือทหารความจริง
 ไม่ขึ้นกับใครเป็นของกลาง $๒+๒=๔$ เป็นจริงโดยไม่เกี่ยวกับใครหรือเขียนด้วยอะไร ใน
 เรื่องศีลธรรม ถ้าสิ่งหนึ่งก็คือสิ่งที่มนุษย์ควรทำและเป็นผลดีสำหรับทุกคน

สำหรับ Mill การกระทำคือเกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ เป็นไปได้ใหม่ที่
การกระทำเมื่อ ๒๐๐๐ ปี เกิดประโยชน์แต่ปัจจุบันไม่เกิด เพราะเมื่อถือเอาประโยชน์ตัดสิน
สิ่งหนึ่งอาจเกิดประโยชน์เวลาหนึ่งแต่ไม่เกิดอีกเวลาหนึ่ง สำหรับ Kant จึงไม่ถือเอาประโยชน์
ตัดสิน จึงถือว่าไม่ตายตัวสำหรับ Mill ค่าทางศีลธรรมไม่ตายตัวขึ้น กับสภาพแวดล้อม
แต่ Kant ว่าค่าของศีลธรรมเป็นสิ่งตายตัว เพราะไม่เอาผลของการกระทำมาตัดสิน
ความดีของการกระทำสำหรับเขาจึงไม่ถูกกระทบกระเทือนโดยผลที่เกิดขึ้น (เพราะความ
ดีตายตัว)

ทำอย่างไรจึงเป็นการทำตามหน้าที่ของคน เกิดจากการกระทำโดยมีแรงจูงใจที่ถูก
ต้อง Motive เท่ากับ สิ่งที่ชักจูงให้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง การทำตามหน้าที่คือการทำ
ตาม Motive ที่ถูกต้อง Motive ที่ถูกต้องคือ

๑. อารมณ์หรือความรู้สึก Impulse หมายถึงสภาพของจิตใจในทางดีและร้าย
เช่นความโกรธ สงสาร เห็นใจ ความรัก

๒. หลักการ Principle

Impulse ถ้ามีคนได้รับความลำบากมาขอความช่วยเหลือ เรารู้สึกสงสาร จึงให้
ความช่วยเหลือเป็นการกระทำสิ่งดี ความสงสารและความรักเพื่อนเป็น Motive ถือเป็นการ
กระทำที่ดี ถูกต้อง เกิดปัญหาว่าจริงหรือเปล่าที่การกระทำใดเกิดขึ้นเพราะสงสารและความ
รักนั้นเป็นสิ่งที่ดี ถ้าตำรวจจับผู้ร้าย ๆ โอคว่าลูกเมียไม่มีกิน ตำรวจปล่อยเพราะสงสาร
ถือว่าไม่ถูกต้อง ความสงสารจึงไม่อาจเป็นหลักในการตัดสิน สำหรับ Kant การช่วยเพื่อน
เพราะเป็นสิ่งถูกต้องแต่เป็นการบังเอิญ ไม่ใช่เพราะเขาเป็นคนดี

Kant มีเหตุผลอย่างไร การกระทำเพราะสงสารจึงเป็นคนดีไม่ได้ เพราะการ
กระทำใด ๆ ที่เกิดจากอารมณ์บางที่บังเอิญเป็นการกระทำดี

การกระทำใด ๆ สำหรับ Kant ถ้าเป็นการกระทำที่จำต้องเกิดจากหลักการ
หรือเหตุผล เช่น มุณินิธิ ฯ จะช่วยเหลือเพราะบุคคลเหล่านี้อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องไ้
รับความช่วยเหลือ ถึงแม้เขาไม่ใช่เพื่อมุณินิธิ ฯ ก็ยังช่วยเพราะทำตามหน้าที่และหลักเกณฑ์
เป็นการจูงใจที่ถูกต้อง มาตรฐานที่จะตัดสินว่าดีหรือไม่จึงเป็นแรงจูงใจ ไม่ใช่อารมณ์

หลักการมี ๒ ประการ

- ๑. Hypothetical Imperative
- ๒. Categorical Imperative

Hypothetical Imperative เป็นหลักการที่ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นหลักการที่แยกโดยหวังผลที่หลักการนี้จะก่อให้เกิดขึ้นได้ เช่น ถ้ายึดว่าอย่าพูดปด เพราะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่อื่น หรือยึดว่า จงอย่าพูดปดเพราะก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม จึงเท่ากับว่าหลักการนี้ในตัวเองไม่ค่า ค่าของมันอยู่ในผลที่เราต้องการ

เกิดปัญหาว่า ถ้ายึดหลักอันหนึ่งซึ่งไม่ได้มีในตัวเอง แต่อยู่ที่ผล ผลที่เกิดขึ้นจะมีค่าอย่างไร ต้องแล้วแต่สิ่งแวดล้อมหรือ สถานการณ์เท่ากับว่าค่าของหลักนั้นไม่ตายตัว

เอาอะไรมาตัดสินว่าความสงบในสังคมเป็นของดี ฉะนั้นการพูดความจริงจึงเป็นของดี แห่งไหนถ้าถือว่าความสงบในสังคมเป็นของดีก็คือว่าดี แต่ถ้าแห่งไหนถือว่าความสงบเป็นของไม่ดี จึงแย้งกับหลักที่ว่าความดีทางศีลธรรมเป็นสิ่งตายตัว การพูดความจริงดี เพราะมันดี ไม่ได้ก่อให้เกิดอะไร

Categorical Imperative เป็นหลักการที่ถูกต้อง ยึดเพราะมันดี เพราะเจตมียเหตุผลทุกคนต้องเห็นว่ามันดี ไม่ใช่เพราะเกิดผลบางอย่างแก่คน หลักการนี้มีใจความว่า "จงทำตามหลักซึ่งหลักอันนี้ทวนปรารถนา จะให้เป็นหลักสากลตลอดเวล" หลักนี้เป็นหลักของหลัก หมายความว่า เป็นหลักตัดสิน ว่าความประพฤติอันไหนถูกอันไหนผิด เช่น จงอย่าขโมย อย่าพูดปด ช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยากถ้าช่วยได้ เหล่านี้เป็นหลัก แต่ถ้ายึดว่าจะก่อให้เกิดผลแล้วจะไม่เป็น Categorical เช่นถ้าเราขโมยโดยเจ้าของไม่เห็นโดยยึดหลักว่า "จงขโมยเมื่อเจ้าของไม่เห็น" มันผิดเพราะมันผิดหลัก เพราะขณะขโมยนั้น เรายึดหลักซึ่งต้องการให้เป็นที่ยึดของเราตลอดเวลาแล้ว การกระทำนี้ถูก แต่ขณะขโมยเรารู้สึกว่าขอให้ทุกคนอย่าทำตามหลักนี้ หลักนี้จึงผิดตามหลักของ Kant การกระทำจะผิดหรือถูกมันมีขึ้นมาแก่กันแล้ว เพราะเราไม่ได้ถือผลของการกระทำเป็นเรื่องตัดสิน

แต่คิดอีกด้านของ Kant คนเกิดมาทุกคนอย่างน้อยต้องมีประสพการณ์บางอย่าง ถ้าพบกระเป๋าใส่ตางค์ตกกลางถนนเก็บกลับบ้านเงินก็เป็นของเรา แต่ถ้าหยิบแล้วเอาลับไป ก็มีเสียงบอกว่าไม่ถูกต้อง อย่างกระทำหมายความว่าคนนี้มีประสพการณ์ทางศีลธรรม คือ บางครั้งคนไม่ได้ทำตามปรารถนาเสมอไป เช่นทำผิดแล้วมีเสียงบอกว่าไม่ควรทำ เป็นประสพการณ์ที่แปลก ทำผิดเรื่อยแสดงว่าไม่เคยออกจากโลกของความปรารถนามาอยู่ในโลกของศีลธรรมเลย

Kant คิดว่าคนอยู่ในโลก ๒ โลก คือโลกที่เราอยู่ ต้องการทำอะไรก็ทำ โลกนี้มนุษย์ทำสิ่งที่คนอยากทำและหาสิ่งที่คนอยากหา จึงมีสภาพเหมือนพืช สัตว์และวัตถุทั้งหลายในโลก ไม่คำนึงว่าผิดหรือถูก และในฐานะที่เป็นส่วนของโลก มนุษย์ต่างจากสัตว์ ไม่ได้ทำตามปรารถนาเสมอไป รู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร เมื่อเราไม่ทำผิดตามที่ปรารถนา เราออกจากโลกนี้ไปอีกโลกหนึ่ง จึงต่างจากสัตว์ ๆ ไม่มีประสพการณ์ทางศีลธรรม ถ้ามนุษย์ใดทำสิ่งที่คนต้องการเขาอยู่ในโลกนี้โลกเดียว ไม่เคยเข้าไปอีกโลกซึ่งเป็นสมาชิกเช่นกัน เป็นโลกที่เข้าไปได้เมื่อรู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร เป็นโลกที่อธิบายไม่ได้

มนุษย์มีสถานะต่างจากสิ่งทงผอง เพราะเป็นสมาชิกของทั้ง ๒ ในเวลาเดียวกัน ผิดกับของ มหต ซึ่งถือว่าโลกแห่งความจริงมีโลกเดียวคือโลกนี้ ค่าของชีวิตจึงอยู่ในโลกนี้ จึงเอาความสุขของคนส่วนใหญ่มาเป็นเครื่องตัดสิน □

ข้อสอบ

สมัยศึกษาปี ๒๕๐๘ - ๒๕๑๑

การสอบไล่ประจำภาคสอง สมัยศึกษาปี ๒๕๐๘

๕๕
บท ๑

วันเสาร์ ที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๐๘

วิชา มนุษย์และจักรวาล : ปัญหาปรัชญา

๑. (บังคับ) “มุมทั้งสามของรูปสามเหลี่ยมรวมกันเข้าไม่จำเป็นต้องเท่ากับสองมุมฉาก”
ข้อความนี้เป็นจริงไ้หรือไม่ จงวิจารณ์
เลือกตอบจากข้อเหล่านี้อีก ๔ ข้อ
๒. จงอธิบายคำต่อไปนี้โดยสังเขป
แพรวุกมาทิสัม (Pragmatism), อินдукชัน (Induction), เอพิคคิวเรียนนิสซึม (Epicureanism)
๓. ถ้าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง Exist หมายความว่าสิ่งนั้นกินเวลาและกินที่ จงแสดงให้เห็นว่า ตามทฤษฎีของเพลโต (Plato) สิ่งที่ Exist ไม่ใช่สิ่งที่เป็นจริง (Reality) และสิ่งที่เป็นจริงย่อมไม่ Exist
๔. ในวิชาจริยศาสตร์ (Ethics) ดัทธิ Absolutism กับดัทธิ Relativism มีความเห็นต่างกันอย่างไร? ยกตัวอย่างคำสอนของนักปรัชญาที่เห็นด้วยกับดัทธิทั้งสองประกอบด้วย
๕. ในวิชาจริยศาสตร์ (Ethics) ดัทธิ Absolutism มีความเห็นกับดัทธิ Relativism ในสาระสำคัญอย่างไร? จงอธิบายให้ละเอียด
๖. ในทฤษฎีที่ว่าด้วยความรู้ (Epistemology) ความเห็นของสำนัก Idealism กับ Realism ต่างกันอย่างไร? ท่านเองมีความเห็นอย่างไร?
๗. ความรู้ที่ได้มาจากประสาทสัมผัสทั้ง ๕ เชื่อถือได้เพียงไร? จงอธิบาย

หมายเหตุ การสอบเริ่มเวลา ๑๓.๓๐ น. สิ้นสุดเวลา ๑๖.๓๐ น.

การสอบไล่ประจำภาคสอง สมัยศึกษาปี ๒๕๐๙

๒๔
บท ๑

วันเสาร์ ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๐

วิชาปัญหาปรัชญา

ให้ตอบทุกข้อ ให้แยกข้อ ๑ ตอบในสมุดเล่มหนึ่งต่างหาก

- ข้อ ๑. มีผู้กล่าวว่า ลัทธิ Rationalism กิ่งต้นจากความเชื่อที่ว่า "ความจริงเป็นสิ่งที่ไม่ตาย" ท่านเห็นด้วยหรือไม่ จงอธิบาย
- ข้อ ๒. คำว่า "พิสุจน์" หมายความว่าอะไร นักวิทยาศาสตร์และนักคณิตศาสตร์ มีวิธีพิสุจน์ความจริงเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร จงยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย
- ข้อ ๓. จงอธิบาย และวิจารณ์คำกล่าวต่อไปนี้
- "ลัทธิ Determinism เชื่อว่าคนเราเหมือนเครื่องจักร นั่นก็คือ คนเรามีแต่กายไม่มีใจ เพราะปรากฏการณ์ทางใจเป็นแต่เพียงปรากฏการณ์ทางกายที่ละเอียดและซับซ้อนเท่านั้น"
- ข้อ ๔. ในเรื่อง "ยูโทเปีย" ท่านเห็นข้อความตอนไหนบ้างที่แสดงให้เห็นความคิดของเพลโตเกี่ยวกับเรื่อง Ideas
- ข้อ ๕. อธิบายเรื่องต่อไปนี้โดยสังเขป
- เหตุผลที่ทำให้เพลโตเชื่อว่าวิญญาณ (soul) เป็นอมตะ
 - ปรมาตมัมและอาตมัม

หมายเหตุ การสอบเริ่มตั้งแต่เวลา ๑๓.๓๐ น. สิ้นสุดเวลา ๑๖.๓๐ น.

การสอบไล่ประจำภาคสอง สมัยศึกษาปี ๒๕๑๐

๕๕
บท ๑

วันเสาร์ที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

วิชา มนุษย์และจักรวาล : ปัญหาปรัชญา

ให้ตอบข้อ ๑ และข้ออื่น ๆ อีก ๔ ข้อ รวม ๕ ข้อ

ให้ตอบข้อ ๑ ในสมุดเล่มหนึ่งต่างหาก

- ข้อ ๑. ลัทธิ Rationalism เชื่อว่า ความรู้เกิดจากเหตุผล คำว่าเหตุผลในที่นี้หมายความว่าอะไร
ต่างจากความหมายที่เราใช้กันทั่ว ๆ ไปหรือไม่ อย่างไร จงอธิบายพร้อมตัวอย่าง
- ข้อ ๒. Materialism มีความเชื่อเกี่ยวกับจิตมนุษย์อย่างไร ทำไมจึงเชื่ออย่างนั้น
- ข้อ ๓. คนบางคนมีความเห็นว่า การกระทำบางอย่างถึงแม้ ไม่ผิดกฎหมาย แต่ก็ผิดศีลธรรม
ท่านคิดว่าลัทธิ Utilitarianism จะมีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร จงยกตัวอย่าง
ประกอบคำอธิบาย
- ข้อ ๔. “ปรัชญาของเพลโตนั้น เอาสิ่งที่ไม่เป็นจริงมาเป็นจริง ส่วนสิ่งที่เป็นจริง กลับหา
ว่าไม่เป็นจริง”
จงอภิปรายคำกล่าวข้างต้นพร้อมทั้งความเห็นของท่าน
- ข้อ ๕. ท่านคิดว่า Locke กับ Descartes จะมีความเห็นเกี่ยวกับปรัชญาของเพลโต ต่างกัน
อย่างไรหรือไม่ จงอธิบาย
- ข้อ ๖. มีคำสอนทางจริยธรรมว่า ถ้าท่านไม่ยอมให้ผู้อื่นทำอะไรแก่ท่าน ก็จงอย่าทำสิ่งนั้น
แก่เขา

ท่านคิดว่าคำสอนข้อนี้ตรงกับหลักของ Kant หรือไม่

ข้อ ๗. จงเขียนเรียงความสั้น ๆ เรื่อง “ความเชื่อ ความรู้ และความจริง”

หมายเหตุ การสอบเริ่มตั้งแต่เวลา ๑๓.๓๐ น. สิ้นสุดเวลา ๑๖.๓๐ น.

การสอบไล่ประจำภาคสอง สมัยศึกษาปี ๒๕๑๑

๔๔
บท ๑

วันเสาร์ ที่ ๑๕ มีนาคม-พ.ศ. ๒๕๑๒

มนุษย์และจักรวาล : ปัญหาปรัชญา

ให้ตอบข้อ ๑ และเลือกตอบข้ออื่น ๆ อีก ๕ ข้อ รวมตอบ ๖ ข้อ

ให้แยกข้อ ๑ ตอบต่างหากในสมุดสีเขียว

ข้ออื่น ๆ ให้ตอบในสมุดสีเหลือง และวางข้อที่ตอบหน้าปก

- ข้อ ๑. "สุทธิธรรมนั้นเพราะเหตุความรักจึงบริสุทธิ์ หรือเพราะบริสุทธิ์เหตุความรัก"
ที่โสกราตีสถามยูโทโฟรอย่างนี้ มีความมุ่งหมายที่จะแสดงทัศนะอะไรของ
คน ทัศนะนี้เป็นต้นเค้าปรัชญาของเพลโตอย่างไรหรือไม่
- ข้อ ๒. ลัทธิสสารนิยม (Materialism) มีความเห็นเรื่องจิตอย่างไร
- ข้อ ๓. จงวิจารณ์หลักจริยศาสตร์ของคานท์ (Kant) จากทัศนะของจอห์น สจิวท มิลล์
- ข้อ ๔. กณิศาสตร์เป็นวิชาที่มีเหตุผล วิทยาศาสตร์ก็เป็นวิชาที่มีเหตุผล เหตุผลในวิชา
ทั้งสองนี้เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไรหรือไม่
- ข้อ ๕. ท่านคิดว่าความเห็นทางจริยศาสตร์ อาศัยความเห็นทางเมตาฟิสิกส์ เป็นพื้นฐาน
หรือไม่ ยกทัศนะของนักปรัชญาที่ท่านรู้จักสักสองท่าน ประกอบคำอธิบาย
- ข้อ ๖. ลัทธิ Utilitarianism ดีอะไรเป็นเกณฑ์ตัดสินศีลธรรม ท่านคิดว่าลัทธินี้จะมี
เห็นอย่างไรกับปัญหาโสภณ
- ข้อ ๗. "ทุกสิ่งในโลกเป็นของสมมุติทั้งนั้น เราสมมุติกันขึ้นเองว่า อย่างนี้เรียกขาว อย่าง
นั้นเรียกแดง อย่างนี้ดี อย่างนั้นชั่ว นี้ดีนี้ไม้ นั้นภูเขา"
- จงอภิปรายคำกล่าวนี้จากทัศนะของเพลโต

หมายเหตุ การสอบเริ่มตั้งแต่เวลา ๑๓.๓๐ น. สิ้นสุดเวลา ๑๖.๓๐ น.

